

บทที่ ๔

กลวิธีการประพันธ์ของบันทึกประสบการณ์ส่วนบุคคลของผู้ป่วยโรคมะเร็ง

บันทึกประสบการณ์ส่วนบุคคลของผู้ป่วยโรคมะเร็งเป็นวรรณกรรมที่น่าสนใจ ไม่เพียงแต่ในด้านเนื้อหาที่ได้กล่าวไปแล้วในบทที่ ๓ เท่านั้น หากแต่กลวิธีการประพันธ์ก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่ทำให้บันทึกประเภทดังกล่าวเป็นวรรณกรรมที่มีคุณค่า กล่าวคือ ผู้เขียนได้ใช้กลวิธีทางวรรณศิลป์ในการประพันธ์ อีกทั้งยังมีวิธีการนำเสนอเรื่องที่หลากหลาย อันมีผลทำให้บันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งซึ่งมีเนื้อหาที่น่าจะเคร่งเครียด และชวนหดหู่ สามารถสื่อสารไปยังผู้อ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะขอศึกษาวิธีการประพันธ์ในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็ง โดยการวิเคราะห์ให้เห็นถึงกลวิธีทางวรรณศิลป์ที่ผู้เขียนเลือกใช้ อีกทั้งความหลากหลายและน่าสนใจในกลวิธีการนำเสนอเรื่อง

๔.๑ รูปแบบการนำเสนอ

จากกลุ่มข้อมูลบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งทั้ง ๑๓ เรื่องที่เลือกใช้ในการศึกษาคั้งนี้ สามารถจำแนกรูปแบบของบันทึกประเภทดังกล่าวออกเป็น ๓ กลุ่มด้วยกัน กล่าวคือ บันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งขนาดยาวและแบ่งเนื้อหาออกเป็นตอนๆ บันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งรูปแบบอัตชีวประวัติ (Auto-Biography) และบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งรูปแบบบันทึกประจำวัน (Diary)

๔.๑.๑ บันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งขนาดยาวและแบ่งเนื้อหาออกเป็นตอนๆ

บันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งที่มีเนื้อเรื่องขนาดยาวและแบ่งเนื้อหาออกเป็นตอนๆ มีจำนวนทั้งหมด ๑๐ เรื่อง ได้แก่ เมื่อฉันรู้ว่าตัวเองเป็นมะเร็งฯ, มุมมองของชีวิตที่ผ่านพ้นโรคมะเร็ง, มะเร็งที่รัก, พิชิตมะเร็งด้วยใจ, เมื่อหมอบเป็นมะเร็ง, เมื่อหมอบเป็นมะเร็งภาค ๒, มะเร็งหัวเราะ, นั่งคุยกับความตาย, เนื้อร้ายกลายเป็นดี และฉันไม่ได้ป่วย แค่เป็นมะเร็ง

การเขียนบันทึกขนาดยาวโดยการแบ่งเนื้อหาออกเป็นตอนๆ อาจกล่าวได้ว่าเป็นรูปแบบที่ใช้กันโดยทั่วไปในวรรณกรรมประเภทบันทึก โดยเฉพาะบันทึกความทรงจำ และบันทึกประสบการณ์ต่างๆ เป็นต้น การใช้รูปแบบดังกล่าวก็เพื่อให้ผู้อ่านติดตามเนื้อหาได้อย่างไม่สับสน

ในกลุ่มข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้เขียนจะแบ่งเนื้อหาออกเป็นตอนสั้นๆ และแต่ละตอนก็จะมีความเกี่ยวเนื่องกันด้วยเนื้อหา เหตุการณ์หรือระยะเวลา ทั้งนี้ในแต่ละตอนจะมีชื่อตอนที่สื่อความหมายถึงเหตุการณ์สำคัญ หรือความคิด ความรู้สึกของผู้เล่าในตอนนั้นๆ กำกับเอาไว้ ซึ่งจะได้กล่าวถึงในลำดับต่อไป ยกเว้นเพียงเรื่องเดียวคือ **นั่งคุยกับความตาย** ซึ่งใช้ตัวเลขกำกับแต่ละตอนไว้แทน

ตัวอย่างเช่น เรื่อง **ฉันไม่ได้ป่วย แค่เป็นมะเร็ง** ได้แบ่งเนื้อหาทั้งหมดออกเป็น ๑๙ ตอน โดยตอนแรกของบันทึกเรื่องนี้ก็คือตอน **'ไม่ยินดีที่รู้จัก'** ซึ่งสัมพันธ์กับเนื้อเรื่องอันเป็นเหตุการณ์ที่ผู้เล่าค้นพบก้อนเนื้อผิดปกติในเต้านมของตนเองเป็นครั้งแรก และได้รับคำแนะนำจากแพทย์ให้ผ่าตัดเพื่อเอาก้อนเนื้อนั้นออกมาพิสูจน์ ชื่อตอนดังกล่าวสัมพันธ์กับเหตุการณ์การค้นพบความผิดปกติเป็นครั้งแรก เพราะประโยค **'ไม่ยินดีที่รู้จัก'** เป็นการเล่นล้อกับประโยค **'ยินดีที่รู้จัก'** ซึ่งโดยทั่วไปมักใช้ทักทายกันในระหว่างผู้ที่พบกันเป็นครั้งแรก แต่เพราะก้อนเนื้อดังกล่าวอาจเป็นก้อนเนื้อร้าย ผู้เขียนจึงใช้ประโยคว่า **'ไม่ยินดีที่รู้จัก'** แทน เพื่อสื่อว่าผู้เล่าไม่ปรารถนาและรู้สึกวิตกกังวลต่อก้อนเนื้อดังกล่าว ส่วนในตอนที่สอง **'ไม่น่ากลัวอย่างที่คิด'** ก็เป็นเหตุการณ์ต่อจากตอนแรก กล่าวคือ ผู้เล่าได้ตัดสินใจผ่าตัดก้อนเนื้อออกมาพิสูจน์โดยไม่วางยาสลบ ซึ่งเป็นกระบวนการที่น่ากลัวเพราะผู้รับการผ่าตัดจะรู้สึกตัวโดยตลอด แต่เหตุการณ์ในระหว่างการผ่าตัดก็ไม่ได้น่ากลัวอย่างที่ผู้เล่ากังวลในตอนแรก เมื่อผ่าตัดเสร็จแล้ว ผู้เล่าก็ยังสามารถเดินทางไปทำงานที่ต่างจังหวัดได้ตามปกติ หลังจากนั้นก็มีตอนอื่นๆ ต่อไปโดยลำดับ

นอกจากการแบ่งเนื้อหาออกเป็นตอนสั้นๆ ดังที่ได้กล่าวถึงและยกตัวอย่างไปแล้ว ในกลุ่มบันทึกที่ใช้รูปแบบดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยพบว่ามีบันทึกที่มีลักษณะการเขียนที่แตกต่างออกไปเล็กน้อย ได้แก่เรื่อง **มุมมองของชีวิตที่ผ่านพ้นโรคมะเร็ง** ดังจะขอกล่าวถึงในรายละเอียดต่อไปนี้

ในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งเรื่อง มุมมองของชีวิตที่ผ่านพ้นโรคมะเร็ง ผู้เขียนได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น ๒ ภาค โดยมีชื่อภาคกำกับไว้ และในแต่ละภาคก็ยังแบ่งออกเป็นบทย่อยๆ โดยมีชื่อบทกำกับไว้โดยตลอด ได้แก่ 'ภาค ๑ ระยะเวลาที่เป็นคนไข้' ซึ่งแบ่งเป็น ๑๐ บทย่อย เช่น บทที่ ๑ คำพิพากษา "คุณเป็นมะเร็ง", บทที่ ๒ ในโลกของผู้ป่วย, บทที่ ๓ ที่แผนกรังสีรักษา ฯลฯ และ 'ภาค ๒ มุมมองของชีวิตที่ผ่านพ้นโรคมะเร็ง' ซึ่งมีอีก ๔ บทย่อย ได้แก่ บทที่ ๑๑ บทบาทของกำลังใจ และความคิดเชิงบวก, บทที่ ๑๒ จะเลือกรักษาแบบใดดี, บทที่ ๑๓ หลักการบริโภคและการใช้ชีวิต และบทที่ ๑๔ หมั่นศึกษาหาความรู้

เนื้อหาในภาค ๑ นั้นเป็นเหตุการณ์นับตั้งแต่ผู้เล่าค้นพบว่าตนเองเป็นมะเร็งและได้รับการตัวจนหายในเวลาต่อมา อีกทั้งยังมีการกล่าวถึงเหตุการณ์ต่างๆ ที่ผู้เล่าได้พบในระหว่างการรักษาแทรกอยู่เป็นระยะๆ การนำเสนอเนื้อหาในภาคแรกนี้จึงใช้รูปแบบการนำเสนอเรื่องเล่าเชิงประสบการณ์ และใช้องค์ประกอบต่างๆ ทางบันเทิงคดีในการดำเนินเรื่อง เช่น บทสนทนา แม้จะมีการสอดแทรกความรู้อยู่เป็นระยะแต่ก็ปรากฏเพียงเล็กน้อย และนำเสนอโดยผ่านบทสนทนาของผู้เล่าในฐานะผู้ป่วยคนหนึ่งกับผู้ป่วยคนอื่นๆ ในเรื่องเท่านั้น ส่วนเนื้อหาในภาค ๒ เป็นการนำเสนอความคิดเห็นของผู้เล่าที่มีต่อกระบวนการรักษาที่ตนได้ผ่านมาแล้ว รวมไปถึงการนำเสนอความรู้ต่างๆ เช่น แนวทางการรักษาโรคมะเร็ง การปฏิบัติตัวที่เหมาะสมสำหรับผู้ป่วยโรคมะเร็ง เป็นต้น ผู้เขียนได้นำเสนอเนื้อหาต่างๆ เหล่านี้ในรูปแบบสารคดี ซึ่งจะทำให้ข้อมูลดังกล่าวน่าเชื่อถือ อีกทั้งการนำเสนอเนื้อหาในภาค ๒ นี้โดยใช้ชื่อกำกับว่า 'มุมมองของชีวิตที่ผ่านพ้นโรคมะเร็ง' ก็ยังทำให้ผู้อ่านมั่นใจว่าผู้เล่าได้นำเสนอเรื่องราวต่างๆ ในภาคนี้ ในฐานะของผู้ที่ผ่านประสบการณ์มาก่อนและหายจากโรคมะเร็งได้จริง

นอกจากนี้ ในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งบางเรื่องที่ได้แบ่งเนื้อหาออกเป็นตอนๆ แล้วนั้น ในแต่ละตอนนั้นก็ยังมีลักษณะสมบูรณ์ในตัวเอง กล่าวคือ มีการเริ่มเรื่อง จุดพลิกผัน และการคลี่คลายของเรื่อง คล้ายเรื่องบันเทิงคดี อย่างไรก็ตาม เนื้อหาแต่ละตอนนั้นก็ยังคงกลมกลืนกับเนื้อหาโดยรวมของทั้งเรื่อง ทำให้ผู้อ่านเกิดความเพลิดเพลินในการติดตามเนื้อหาในแต่ละตอนได้โดยไม่เบื่อหน่าย

๔.๑.๒ บันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งรูปแบบอัตชีวประวัติ

ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ ๒ ว่าบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งและวรรณกรรมอัตชีวประวัติมีความคล้ายคลึงกันอย่างมาก ในแง่ที่เป็นบันทึกซึ่งเล่าถึงประสบการณ์ชีวิตของผู้เล่าเอง แต่บันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งนั้นได้หยิบยกเหตุการณ์เพียงช่วงระยะเวลาหนึ่งในชีวิต คือ เหตุการณ์การป่วยเป็นมะเร็ง มาเป็นแกนหลักของเรื่อง ในขณะที่อัตชีวประวัติจะนำเสนอประวัติชีวิตของผู้เล่าตั้งแต่เกิด จนถึงเวลาที่บันทึก

อย่างไรก็ดี ในกลุ่มข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา ผู้วิจัยพบว่ามึบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็ง ๒ เรื่อง คือ มะเร็งขั้นสมอง และมองชีวิตผ่านมะเร็ง ที่มีรูปแบบการนำเสนอคล้ายคลึงกับวรรณกรรมอัตชีวประวัติ กล่าวคือ มีการเล่าเรื่องประวัติชีวิตของผู้เล่าตั้งแต่วัยเด็ก และดำเนินเรื่องต่อมาจนกระทั่งถึงเหตุการณ์ที่ผู้เล่าป่วยเป็นโรคมะเร็งอันเป็นเหตุการณ์ในปัจจุบันของเรื่อง

รูปแบบการนำเสนอดังกล่าวข้างต้นนี้ จะทำให้การนำเสนอภูมิหลังและอุปนิสัยของผู้เล่าเป็นไปอย่างกลมกลืนกับเนื้อเรื่อง เพราะอัตชีวประวัตินั้นย่อมจะต้องเปิดเผยถึงภูมิหลัง อุปนิสัย และบุคลิกภาพของผู้เล่าอยู่แล้ว การที่ผู้อ่านเข้าใจถึงภูมิหลังตลอดจนอุปนิสัยของผู้เล่าได้ ก็จะสอดคล้องกับแนวคิดของเรื่องได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ ใน มะเร็งขั้นสมอง ผู้เขียนนำเสนอให้เห็นถึงภาพรวมของชีวิตนับตั้งแต่เกิดจนโต การให้รายละเอียดในแต่ละช่วงชีวิตจะทำให้ผู้อ่านทราบถึงคุณความดี และผลงานที่ผู้เล่าได้ประกอบมาตลอดชีวิต อันนำไปสู่แนวคิดว่าหากคนเราได้ทำคุณงามความดีมาตลอดชีวิต แม้จะต้องตายด้วยเหตุอันใดก็ตามแม้กระทั่งเป็นมะเร็งก็ไม่น่าหวาดกลัว

ในเรื่อง มองชีวิตผ่านมะเร็ง ผู้เล่าได้เล่าเรื่องนับตั้งแต่วัยเด็กเพื่อให้ผู้อ่านเห็นถึงอุปนิสัยและพฤติกรรมของตนโดยผ่านเหตุการณ์ต่างๆ ในชีวิต ผู้อ่านจะทราบว่าผู้เล่าเป็นคนเคร่งเครียด เอาจริงเอาจังกับการทำงานมาก อุปนิสัยและพฤติกรรมของผู้เล่าที่ประพฤติปฏิบัติมาโดยตลอดนั่นเองที่เป็นสาเหตุของโรคมะเร็ง

การใช้รูปแบบวรรณกรรมอัตชีวประวัติเพื่อนำเสนอเนื้อหาในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งทั้ง ๒ เรื่อง จึงเป็นกลวิธีอย่างหนึ่งในการสื่อความคิดและแนวคิดในเรื่อง นอกจากนี้ การใช้รูปแบบคล้ายคลึงกับวรรณกรรมอัตชีวประวัติซึ่งผู้อ่านและผู้เขียนได้ตกลงกันว่าเรื่องที่น่าเสนอนั้นเป็นเรื่อง

จริง ก็จะทำผู้อ่านเชื่อถือว่าเป็นเนื้อหาในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งทั้ง ๒ เรื่องเป็นความจริงที่เกิดขึ้นกับผู้เล่าเช่นกัน

๔.๑.๓ บันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งรูปแบบบันทึกประจำวัน

ในกลุ่มข้อมูลจำนวน ๑๓ เรื่องมีบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งเพียงเรื่องเดียวที่ใช้รูปแบบบันทึกประจำวัน คือเรื่อง ๓๖๕ วันมหัศจรรย์ฯ บันทึกประจำวัน (Diary) โดยทั่วไปหมายความถึงบันทึกที่ผู้เขียนได้บันทึกเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นเอาไว้เป็นรายวัน อย่างไรก็ตาม บันทึกประจำวันในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งเรื่องนี้ก็มีความแตกต่างจากบันทึกประจำวันในความหมายโดยทั่วไป ผู้วิจัยจึงจะขอเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างจากการศึกษาความหมายและลักษณะของบันทึกประจำวันของ อาทิตมา พงศ์ไพบูลย์ (๒๕๔๗: ๑๖) โดยจะขอกล่าวโดยสรุป ดังนี้

บันทึกประจำวัน เป็นการบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นรายวัน ผู้บันทึกจะบันทึกทุกวันหรือไม่ก็ได้ โดยจะต้องมีการระบุวันเดือนปีที่เกิดเหตุการณ์ขึ้นเอาไว้ด้วย เรื่องราวที่ผู้บันทึกมักจะบันทึกก็คือ เรื่องราวส่วนตัว และเหตุการณ์สำคัญตามความคิดของผู้บันทึก ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว สังคม ประเทศชาติ หรือสิ่งที่เกิดขึ้นในโลกก็ได้ รวมไปถึงเรื่องราวอื่นๆ ที่เป็นสาระความรู้ ความคิดหรือความรู้สึกของผู้บันทึกต่อเหตุการณ์หรือเรื่องราวที่ได้บันทึกไว้

โดยทั่วไป บันทึกประจำวันเป็นข้อมูลส่วนตัวของผู้บันทึก ที่ผู้บันทึกไม่ได้ตั้งใจจะเผยแพร่

จากรูปแบบโดยกว้างๆ ของบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งเรื่อง ๓๖๕ วันมหัศจรรย์ฯ ก็อาจถือได้ว่าบันทึกดังกล่าวใช้รูปแบบบันทึกประจำวันในการนำเสนอเรื่อง เพราะมีการบันทึกเหตุการณ์ต่างๆ ในแต่ละวันและมีวันเดือนปีที่เหตุการณ์นั้นๆ เกิดขึ้นกำกับไว้โดยตลอด เพียงแต่ผู้เขียนเลือกนำเสนอเหตุการณ์และเรื่องราวที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาประมาณ ๑ ปีที่ผู้เล่าป่วยเป็นมะเร็งเท่านั้น

อย่างไรก็ดี เมื่อได้วิเคราะห์โดยละเอียด ผู้วิจัยพบว่าบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งเรื่องดังกล่าวมีข้อที่น่าสังเกตบางประการ กล่าวคือ การเขียนบันทึกประจำวันในเรื่องนี้ ไม่ใช่การเขียนบันทึกวันต่อวัน หรือเป็นการบันทึกตามเวลาที่ระบุไว้ในเรื่องแต่อย่างใด แต่เป็นการบันทึก

ย้อนหลัง เนื่องจากในการระบุวันเดือนปีที่บ้านทีก บางครั้งเป็นการระบุเป็นช่วงเวลา เช่น 5-7 มกราคม 2545 (นันทกานต์ ฤทธิวงศ์, ๒๕๔๖: ๑๔) หรือบางครั้งเนื้อหาในบ้านทีกก็มีการระบุอย่างชัดเจนว่าเป็นการย้อนรำลึกถึงเหตุการณ์ที่ได้ผ่านมาเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้ว เช่น 2 เมษายน 2545... วันนั้นหนูรู้สึกเหนื่อยและเพลียเป็นที่สุด เพราะต้องเสียด้วย แคมยังต้องทำงานและเดินทางทั้งวัน... (นันทกานต์ ฤทธิวงศ์, ๒๕๔๖: ๒๑)

นอกจากนี้ ผู้เขียนยังมีความตั้งใจที่จะเผยแพร่บันทึกของตน ดังที่ผู้เขียนได้ประกาศเจตนารมณ์เอาไว้ในส่วนต้นเรื่องอย่างชัดเจน ดังนี้

ต้องบอกตามตรงว่านี่เป็นครั้งแรกในชีวิตที่จับปากกาเขียนหนังสือ ...มีเหตุปัจจัยหลายอย่างที่เกิดขึ้นในชีวิตจนเกิดเป็นแรงบันดาลใจว่า... จะอย่างไรก็ตาม จะต้องขอบอกต่อเล่าต่อ เพื่อแบ่งปันความคิดและประสบการณ์ไปยังแฟนเพลง เพื่อนๆ ที่รู้จัก และที่ยังไม่รู้จัก (นันทกานต์ ฤทธิวงศ์, ๒๕๔๖: เพื่อแบ่งปันความคิด)

ดังนั้น รูปแบบบันทึกประจำวันในบ้านทีกผู้ป่วยโรคมะเร็งเรื่องนี้ จึงมีลักษณะแตกต่างจากบันทึกประจำวันโดยทั่วไป กล่าวคือ การเขียนบันทึกมีลักษณะของการเขียนย้อนหลัง ซึ่งอาจจะเกิดจากการเรียบเรียงขึ้นภายหลังโดยผ่านการใคร่ครวญเนื้อหาที่จะนำเสนอมาก่อนแล้ว อีกทั้งผู้เขียนยังมีเจตนารมณ์ที่จะเผยแพร่บันทึกของตนในวงกว้าง ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งเรื่องนี้ได้หยิบยืมรูปแบบของบันทึกประจำวันมาใช้

โดยทั่วไป บันทึกประจำวันเป็นบันทึกที่มีความเป็นส่วนตัวมาก ผู้เขียนมักจะบันทึกความคิด ความรู้สึกของตนได้อย่างเต็มที่ เพราะไม่ได้มีเจตนาที่จะเผยแพร่บันทึกนั้นแต่อย่างใด ดังนั้น การที่ผู้เขียนบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งเรื่อง ๓๖๕ วันมหัศจรรย์ฯ ได้หยิบยืมรูปแบบบันทึกประจำวันมาใช้ในการถ่ายทอดเรื่องราวสู่ผู้อ่านในวงกว้าง ก็เพื่อให้ผู้อ่านเชื่อว่าเนื้อหาในบ้านทีกนั้นเป็นเรื่องจริง ความคิดและความรู้สึกของผู้เล่าที่ปรากฏอยู่ในบันทึกเป็นสิ่งที่ถูกถ่ายทอดอย่างตรงไปตรงมาโดยไม่ปิดบังอำพราง และผู้เขียนได้บันทึกเหตุการณ์ต่างๆ เหล่านั้น ณ เวลาที่กำกับเอาไว้อย่างเป็นทางการเป็นปัจจุบัน แม้ว่าเรื่องราวที่ถ่ายทอดนั้นอาจผ่านการเรียบเรียงมาแล้ว และเขียนขึ้นในภายหลังก็ตาม นอกจากนี้ การใช้รูปแบบบันทึกประจำวันที่มีวันเดือนปีกำกับเอาไว้

ยังทำให้ผู้เขียนสามารถระบุนกรอบเวลาของเรื่องได้อย่างชัดเจน เพื่อนำเสนอแนวคิดสำคัญของเรื่องได้อีกด้วย

กล่าวโดยสรุป บันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งจึงมีรูปแบบการนำเสนอที่หลากหลายอย่างมาก โดยมีการผสมผสานระหว่างวรรณกรรมบันทึกประเภทต่างๆ เข้ากับกลวิธีการประพันธ์ทางบันเทิงคดี ทำให้เกิดความสมจริง อีกทั้งยังสามารถสื่อสารเนื้อหาต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความแปลกใหม่ น่าสนใจ

๔.๒ กลวิธีการสร้างตัวเรื่อง

ในการศึกษาวรรณกรรมโดยทั่วไป การวิเคราะห์โครงเรื่องถือเป็นการศึกษาอย่างหนึ่งที่ทำให้สามารถเข้าใจได้ถึงกระบวนการการสื่อความหมายและแสดงให้เห็นถึงกลวิธีทางวรรณศิลป์รูปแบบหนึ่งของวรรณกรรมนั้นๆ ทั้งนี้ วรรณกรรมรูปแบบบันทึกก็มีโครงเรื่องเป็นองค์ประกอบหนึ่งด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะโครงเรื่องแบบที่นำเสนอเหตุการณ์ตามลำดับเวลา (นันทวัลย์ สุนทรภาระสถิตย์, ๒๕๔๗: ๒๐)

ในการศึกษาบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็ง ผู้วิจัยพบว่าในการนำเสนอเหตุการณ์ต่างๆ นั้น ผู้เขียนได้นำเหตุการณ์ต่างๆ มาจัดเรียงกันอย่างเป็นเหตุเป็นผล ไม่เพียงแต่การนำเสนอเหตุการณ์โดยการเรียงตามลำดับเวลาเท่านั้น แต่ยังมีการนำเสนอเหตุการณ์แบบสลับลำดับเวลาอีกด้วย อันเป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้เขียนได้นำเสนอเรื่องราวต่างๆ อย่างมีแบบแผน แม้จะไม่ชัดเจนเช่นการวางโครงเรื่องในนวนิยายหรือเรื่องสั้น แต่ก็ทำให้เห็นว่าในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งนั้น มีการจัดลำดับชุดของเหตุการณ์ต่างๆ ต่อเนื่องกันอย่างเป็นเหตุเป็นผล เพื่อสื่อความหมายสำคัญของเรื่อง

ดังนั้น ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะได้ศึกษาการสร้างตัวเรื่องของบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็ง ตัวเรื่องในที่นี้ ผู้วิจัยตั้งใจจะให้หมายถึง ชุดของเหตุการณ์ที่นำมาจัดเรียงต่อเนื่องกันอย่างเป็นเหตุเป็นผล โดยศึกษาจากเนื้อหาเกี่ยวกับประสบการณ์ต่างๆ ของผู้เล่าเป็นสำคัญ ผู้วิจัยจึงใคร่จะนำเสนอในรายละเอียดเกี่ยวกับกลวิธีการสร้างตัวเรื่องดังกล่าว ต่อไปนี้

๔.๒.๑ การเริ่มเรื่อง

การเริ่มเรื่องเป็นการปูพื้นฐานของเรื่องก่อนที่จะนำเข้าสู่ปัญหาของเรื่อง โดยส่วนใหญ่ มักมีเนื้อหาเกี่ยวกับการค้นพบความผิดปกติบางอย่างที่เกิดขึ้นกับร่างกายของผู้เล่า ซึ่งทำให้ผู้เล่าต้องไปพบแพทย์เพื่อตรวจหาสาเหตุของความผิดปกติดังกล่าว อาจถือได้ว่าการเริ่มเรื่องเป็นการเกริ่นนำเรื่องราวให้ผู้อ่านทราบถึงที่มาที่ไปก่อนที่จะนำไปสู่ปัญหาหลักของเรื่องนั่นเอง

ในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งส่วนใหญ่ ผู้เขียนมักเริ่มเรื่องโดยการสร้างความสนใจใคร่รู้ให้เกิดขึ้นแก่ผู้อ่านโดยการนำเสนอเหตุการณ์การค้นพบความผิดปกติที่เกิดขึ้นกับร่างกายของผู้เล่า ในทันทีที่เริ่มเรื่อง เช่นในเรื่อง **ฉันไม่ได้ป่วย แค่เป็นมะเร็ง** ผู้เขียนได้นำเสนอเหตุการณ์ที่ผู้เล่าพบก้อนเนื้อผิดปกติบริเวณเต้านมข้างขวาของตนโดยบังเอิญ จนทำให้ต้องไปพบแพทย์เพื่อตรวจร่างกายและรู้ว่าตนป่วยเป็นมะเร็งในเวลาต่อมา การนำเสนอเหตุการณ์เช่นนี้ จึงเป็นเสมือนลางบอกเหตุการณ์บางอย่างล่วงหน้า ก่อนที่จะนำเข้าสู่ปัญหาที่จะซับซ้อนยิ่งขึ้นในช่วงการพัฒนาเรื่อง และยังทำให้ผู้อ่านติดตามเรื่องต่อไปด้วยความสนใจใคร่รู้ว่าก้อนเนื้อนั้นจะเป็นเนื้อร้ายหรือเป็นเพียงความผิดปกติอย่างอื่น แม้ว่าในความเป็นจริงแล้วผู้อ่านย่อมจะตระหนักดีว่าผู้เล่าป่วยเป็นโรคมะเร็ง

นอกจากการนำเสนอเหตุการณ์ที่เป็นจุดเริ่มต้นของปมปัญหาเกี่ยวกับโรคมะเร็งแล้ว ในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งบางเรื่องยังได้แสดงให้เห็นถึงความวิตกกังวลในใจของผู้เล่าทันทีที่พบกับความผิดปกตินั้น แม้ว่าจะยังไม่รู้แน่ชัดว่าตนเป็นมะเร็งหรือไม่ ดังเช่นตัวอย่างจากเรื่อง **เมื่อฉันรู้ว่าตัวเองเป็นมะเร็งฯ** ซึ่งผู้เล่าเกิดความหวาดกลัวและวิตกกังวลอย่างมากภายหลังจากที่พบก้อนเนื้อบริเวณเต้านมของตนเอง การนำเสนอเช่นนี้ ทำให้ผู้อ่านได้ตระหนักว่าปมปัญหาที่จะเกิดขึ้นในเรื่องนี้ต่อไปมีความร้ายแรงมาก และจะมีผลต่อสภาพจิตใจของผู้เล่าอย่างรุนแรง

นอกจากนี้ ในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งบางเรื่อง ผู้เขียนก็มักจะเปิดเรื่องด้วยการเล่าถึงเหตุการณ์อื่นๆ ก่อนที่จะนำไปสู่เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับโรคมะเร็ง ซึ่งเหตุการณ์เหล่านั้นมีลักษณะของการเล่าเรื่องแบบสลัดลำดับเวลา คือ การเกริ่นการณ์ (Foreshadowing) และการใช้ภาพย้อนหลัง (Flashback)

คำว่า 'การเกริ่นการณ' นั้น พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม อังกฤษ-ไทย ได้ให้ความหมายเอาไว้ว่า หมายถึง "กลวิธีของการบอกใบ้หรือให้เค้าเงื่อนที่แนะผู้อ่านเตรียมรับทราบเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในภายหน้า" (ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๕: ๑๘๗) ลักษณะดังกล่าวนี้ปรากฏอยู่บ่อยครั้งในขั้นตอนการเริ่มเรื่อง ผู้เล่ามักจะเล่าถึงเหตุการณ์อื่นๆ ที่ตนได้ประสบมาก่อนหน้าที่จะเป็นมะเร็ง และเหตุการณ์นี้ได้บอกใบ้ถึงเหตุการณ์การป่วยเป็นมะเร็งที่ผู้เล่าจะต้องประสบในเวลาต่อมา ตัวอย่างของการเปิดเรื่องแบบการเกริ่นการณที่ปรากฏในบางเรื่อง เช่นในเรื่อง เมื่อหมอบเป็นมะเร็ง ผู้เล่าได้เล่าถึงเหตุการณ์ที่เขาได้เคยตัดเดือนผู้ป่วยในการดูแลของเขาให้รู้จักดูแลสุขภาพก่อนที่จะต้องเป็นมะเร็ง แต่เขาก็ไม่คาดคิดว่าตัวเขาที่เป็นหมอบและเคยตัดเดือนผู้ป่วยมากมายถึงโรคร้ายดังกล่าวจะกลายมาเป็นมะเร็งเสียเอง การเริ่มเรื่องแบบการเกริ่นการณเช่นนี้ จะทำให้ผู้อ่านเกิดความระทึกใจและสนใจใคร่รู้ถึงเหตุการณ์ที่จะนำเสนอในลำดับต่อมาได้เป็นอย่างดี

อนิจจา! ฉันเองแนะนำให้ผู้ป่วยทุกคนทำสิ่งที่ฉันเองก็ไม่ได้ทำ ฉันมาสำนึกตัวเองภายหลังว่า ตัวหมอบเองก็ไม่ได้ทำตามที่สั่งสอนคนอื่นทุกเรื่องไป ฉันไม่รู้หรือกว่า ในอีกไม่ช้า ฉันจะต้องจ่ายค่าบทเรียนในราคาแพงมาก (ฉันทย์ โสภาคย์, ๒๕๔๓: ๕)

ส่วนคำว่า 'ภายย้อนหลัง' พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม อังกฤษ-ไทย ได้กล่าวไว้ว่า "ภายย้อนหลัง ในทางบันเทิงคดี มีความหมายถึง ฉาก หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนฉากเปิดเรื่อง" (ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๕: ๑๘๓) แต่ในที่นี้ ผู้วิจัยต้องการจะให้หมายถึง การเล่าเรื่องที่ไม่เป็นไปตามลำดับเหตุการณ์ โดยจะย้อนไปเล่าถึงเหตุการณ์ในอดีตก่อนหน้าที่ผู้เล่าจะเป็นมะเร็ง ซึ่งมีความสัมพันธ์กับเหตุการณ์ในปัจจุบันขณะของเวลาในเรื่อง ลักษณะการเล่าเรื่องดังกล่าวนี้ปรากฏมากในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็ง ไม่เพียงแต่ในขั้นตอนการเริ่มเรื่องเท่านั้น แต่ผู้เล่ามักจะเล่าเรื่องย้อนหลังสลับกับการดำเนินเรื่องในเวลาปัจจุบันไปตลอดเรื่อง

ตัวอย่างของบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งบางเรื่อง que เริ่มเรื่องโดยการเล่าเรื่องย้อนหลัง เช่นเรื่อง เนื้อร้ายกลายเป็นดี ผู้เขียนได้เริ่มเรื่องด้วยการกล่าวถึงเหตุการณ์ย้อนไปเมื่อ ๒ ปีก่อนหน้าที่ตนจะเป็นมะเร็ง โดยได้กล่าวถึงอุปนิสัยของตนในเวลานั้น กล่าวคือ เป็นคนที่ไม่คิดถึงจิตใจของคนอื่น คิดถึงแต่ความสุข ความสนุกของตัวเองจนเคยกลั่นแกล้งเพื่อนร่วมงานคนหนึ่งให้ต้องร้องไห้เสียใจ และผู้เล่าเองในเวลานั้นก็ไม่คิดว่าสิ่งที่ตนทำเป็นความผิด จากนั้น ผู้เล่าก็ได้เล่าถึง

เหตุการณ์ที่ตนป่วยเป็นมะเร็ง อาการของโรคทำให้เธอเดินไม่ได้จึงต้องลาออกจากงาน แต่แล้วเพื่อนร่วมงานคนที่เธอเคยกลั่นแกล้งกลับมาเยี่ยมและให้กำลังใจ ทำให้ผู้เล่ารู้สึกผิดและตระหนักถึงความบกพร่องที่ผ่านมาของตนเองอันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงมุมมองและทัศนคติในการใช้ชีวิตของผู้เล่าเพื่อรับมือกับโรคมะเร็งในเวลาต่อมา

ในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งบางเรื่อง ก็มีกลวิธีการเริ่มเรื่องที่น่าสนใจมากยิ่งขึ้น เช่นเรื่อง มะเร็งที่รัก ซึ่งผู้เขียนได้เริ่มเรื่องด้วยการให้ผู้เล่าตั้งคำถามเกี่ยวกับคุณค่าและความหมายของชีวิต "...ชีวิตนี้คืออะไร?... เกิดมาทำไม?... ชีวิตนี้ต้องการอะไร?... เรามีชีวิตอยู่เพื่ออะไร?... สิ่งที่ดีที่สุดที่มนุษย์ควรจะได้รับคืออะไร..." (สุจิตรา จรัสศิลป์, ๒๕๔๑: ๑) คำถามเหล่านี้ได้สร้างความสนใจของผู้อ่านให้เกิดความสนใจในเนื้อหาของเรื่อง เพราะเป็นคำถามที่คนเราสนใจและแสวงหาคำตอบกันอยู่แล้ว ทำให้ผู้อ่านคาดคะเนได้ว่าเมื่ออ่านเรื่องดังกล่าวจบแล้ว จะได้คำตอบของคำถามดังกล่าวจากเนื้อเรื่องนั่นเอง การเริ่มเรื่องเช่นนี้จึงทำให้ผู้อ่านเกิดความสงสัยใคร่รู้ และติดตามเรื่องราวด้วยความสนใจได้โดยตลอดเรื่อง

บันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งเรื่อง ๓๖๕ วันมหัศจรรย์ฯ ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่มีการเริ่มเรื่องอย่างน่าสนใจและทำให้เห็นกลวิธีทางวรรณศิลป์อย่างหนึ่ง คือ การเริ่มเรื่องด้วยการแฝงนัยแบบสถานการณ์ (Irony of situation) กล่าวคือ ผู้เล่าได้เปิดเรื่องโดยการเล่าย้อนถึงเหตุการณ์งานเลี้ยงวันคล้ายวันเกิดของผู้เล่า ซึ่งบรรยากาศในงานทำให้ผู้เล่ามีความสุขและคาดหวังว่าชีวิตของเธอนับจากนี้ไปจะได้พบแต่สิ่งที่ดี

ตัวหนูเองในวันนั้น ตื่นเหมือนกลัวจะไม่ได้ตื่นอีกแล้วในวันข้างหน้า
รู้สึกมีความสุข สบายใจและสนุกที่สุดวันหนึ่งของชีวิต... ทุกคนอวยพรให้วันเกิดปี
นี้ และปีใหม่นี้... ขอให้หนูมีแต่ความสุข ความร่ำรวย อัลบั้มใหม่ขายดีเป็นเท
น้ำเทท่า หนูรับคำอวยพรสุดชีวิต และหวังว่าจะเป็นดังคำอวยพรทุกอย่าง...
แอบคิดว่าปี ๒๕๔๕ ต้องเป็นปีทองของเราแน่ (นันทกานต์ ฤทธิวงศ์, ๒๕๔๖: ๑๓)

เหตุการณ์ในตอนนี้แสดงให้เห็นว่าผู้เล่ามีความสุขมาก และอยู่ท่ามกลางบรรยากาศสนุกสนาน ครั้นครั่ง มีผู้คนมากมาย โดยไม่รู้เลยแม้แต่น้อยว่าตนเองจะต้องประสบกับความทุกข์ แต่ผู้อ่านย่อมจะต้องทราบดีว่าผู้เล่าจะป่วยเป็นมะเร็งในเวลาต่อมา ลักษณะการนำเสนอ

เรื่องเช่นนี้จะทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกสงสารและเห็นใจผู้เล่าที่ไม่อาจล่วงรู้ชะตากรรมของตนในอนาคตได้ นอกจากนี้ การเริ่มเรื่องในลักษณะข้างต้น ยังส่งผลให้ผู้อ่านเห็นถึงพฤติกรรมและวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปในตอนพัฒนาเรื่องและตอนลงท้ายเรื่องได้อย่างชัดเจน

อนึ่ง ขั้นตอนการเริ่มเรื่องนี้อาจมีความยาวมากน้อยหรือการให้รายละเอียดแตกต่างกันไปในแต่ละเรื่อง ในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งบางเรื่องอาจมีการเริ่มเรื่องด้วยการกล่าวถึงเค้ากลางของปัญหาก่อนที่จะนำไปสู่การนำเสนอปัญหาหลัก ในช่วงการพัฒนาเรื่องที่จะขอกกล่าวถึงเป็นหัวข้อต่อไป แต่ในบันทึกบางเรื่องผู้เขียนอาจนำผู้อ่านเข้าสู่ปัญหาหลักของเรื่อง คือ การเป็นมะเร็งในทันทีที่เริ่มเรื่อง เช่นเรื่อง พิชิตมะเร็งด้วยใจ หรือในบันทึกผู้ป่วยบางเรื่องอาจให้ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลังและอุปนิสัยบางประการของผู้เล่าด้วยดังเช่น ในเรื่อง มองชีวิตผ่านมะเร็ง

อย่างไรก็ดี กลวิธีการเริ่มเรื่องต่างๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นก็ล้วนแต่ทำให้ผู้อ่านเกิดความสนใจใคร่รู้ที่จะติดตามเนื้อหาต่อไป อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงกลวิธีทางวรรณศิลป์ที่หลากหลายอีกด้วย

๔.๒.๒ การพัฒนาเรื่อง

ขั้นตอนการพัฒนาเรื่องเป็นขั้นตอนที่นำเสนอเนื้อหาสำคัญของเรื่อง คือการเผชิญหน้าและต่อสู้กับปัญหาและการคลี่คลายปัญหา ในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็ง ปัญหาสำคัญของเรื่องมี ๒ ประการ คือ ปัญหาการเป็นมะเร็ง และปัญหาความวิตกกังวลในจิตใจของผู้เล่า ปัญหาทั้ง ๒ ประการนี้จะเกิดขึ้นและดำเนินควบคู่กันไปโดยตลอด จนกว่าจะเกิดการคลี่คลายไปในทางใดทางหนึ่งในตอนท้าย ขั้นตอนการพัฒนาเรื่องส่วนใหญ่มักเริ่มต้นขึ้นภายหลังจากที่ผู้เล่าค้นพบความผิดปกติของร่างกายและไปพบแพทย์เพื่อตรวจวินิจฉัยหาสาเหตุดังกล่าว ในที่นี้ จะขอแบ่งการพัฒนาเรื่องออกเป็นลำดับขั้นตอน ดังนี้

๔.๒.๒.๑ การเผชิญหน้าและต่อสู้กับปัญหา

ปัญหาของเรื่องที่เกิดขึ้นในตอนเริ่มเรื่อง คือ การค้นพบความผิดปกติภายในร่างกายนั้น จะทวีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นในขั้นตอนการพัฒนาเรื่อง โดยผู้เล่าจะเผชิญกับปัญหาดังกล่าวเมื่อไปพบแพทย์และแพทย์พบว่าความผิดปกติของร่างกายที่ผู้เล่าได้ค้นพบในตอนเริ่มเรื่องนั้นน่า

สงสัยเกินกว่าจะเพิกเฉยหรือลงความเห็นว่าเป็นเรื่องเล็กน้อย แพทย์จะตรวจวินิจฉัยด้วยกระบวนการที่ซับซ้อนขึ้นซึ่งจะทำให้ความวิตกกังวลภายในจิตใจของผู้เล่าเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย

การตรวจแมมโมแกรมผ่านไปด้วยดี แต่แล้ว “คุณสุตรักคะ ขอตรวจซ้ำอีกทีนะคะ” เอ๊ะ! อะไรกัน ปกติก็ไม่ตรวจอะไรเป็นพิเศษ คราวนี้ทำไมขอตรวจซ้ำ ฉันเริ่มมือเย็น คว้ามือบีบมากุม... (สุตรัก สุวรรณชัยรบ, ๒๕๔๙: ๒๓)

ในเวลาต่อมา ปมปัญหาดังกล่าวจะเปิดเผยออกมาอย่างชัดเจนว่าผู้เล่าเป็นมะเร็ง และปมปัญหานี้เองที่เป็นเหตุให้เกิดความวิตกกังวลขึ้นในจิตใจของผู้เล่าอย่างรุนแรง

...เจอหน้าพี่เปิ้ล ยังไม่ทันได้ถามอะไร พี่เปิ้ลก็ร้องไห้ วิ่งเข้ามากอดหนูย
แล้วร้องไห้ไม่หยุด .

“เป็นอะไร ใจเย็นๆ ค่อยๆ พูด ทำไม”

ถามก็ไม่ตอบ พี่เปิ้ลเอาแต่ร้องไห้

ในที่สุด หนูยก็กลั้นใจถามในสิ่งที่ตัวเองคิด

“หนูยเป็นมะเร็งใช่ไหม”

เจียบ

“บอกมาเถอะ หนูยรับได้ หนูยเป็นมะเร็งหรือเปล่า”

พี่เปิ้ลพยักหน้าทั้งน้ำตา

คราวนี้หนูยเป็นฝ่ายเจียบ

เดินเหมือนคนไม่มีสติไปเข้าห้องน้ำ เปิดน้ำสาดหน้าตัวเองจนเปียกโชก
เพื่อกลบน้ำตาที่ไหลออกมาไม่หยุด (นันทกานต์ ฤทธิวงศ์, ๒๕๔๖: ๓๓-๓๔)

ภายหลังจากที่ได้รู้แน่ชัดว่าตนเป็นมะเร็ง ผู้เล่าทุกคนจะเกิดความหวาดกลัวและวิตกกังวลภายในจิตใจ และแสดงปฏิกิริยาออกมาในด้านลบ เช่น ร้องไห้ ปฏิเสธผลการวินิจฉัย หรือ ซึมเศร้า โดยผู้เล่าบางคนก็ได้กล่าวถึงความรู้สึกในจิตใจของตนเองในขณะนั้นเอาไว้อย่างชัดเจน

...ฉันเฝ้าแต่ถามตัวเองว่า เป็นไปได้อย่างไร ฉันไม่ได้ฝันร้ายไปหรอกหรือนี่ ฉันกำลังเป็นโรคมะเร็ง โรคที่ใครๆ ต่างก็ประหวั่นพรั่นพรึงสะพรึงกลัวกันนักกันหนา...ฉันจำได้ว่าขณะนั้นฉันอยู่ในภาวะของอารมณ์เศร้า หงอยเหงา ซึมเฉยใจเหม่อลอย หม่นหมอง หมดอาลัยตายอยากในชีวิต น้ำตาคลอเบ้า อยากจะอยู่คนเดียว... ("ภารุ้ง", ๒๕๔๒: ๔)

อย่างไรก็ดี ปัญหาความวิตกกังวลอันเกิดขึ้นจากการได้รับรู้ว่าตนเองเป็นมะเร็งนั้นจะดำเนินไปเพียงช่วงระยะเวลาสั้นๆ เท่านั้น ผู้เล่าทุกคนจะสามารถทำใจยอมรับได้ และตัดสินใจดำเนินการรักษา ซึ่งการตัดสินใจรักษานี้เองที่นำไปสู่อุปสรรคอื่นๆ ของเรื่องในเวลาต่อมา

ตัวอย่างเช่นในเรื่อง เมื่อฉันรู้ว่าตัวเองเป็นมะเร็งฯ ผู้เล่าได้แสวงหาการรักษาเพื่อให้ตนเองมีชีวิตรอด แต่ก็ไม่ต้องการรักษาด้วยการผ่าตัดด้านมทึงเพราะกลัวว่าจะเสียอวัยวะไปโดยที่มะเร็งไม่หายขาด เธอจึงคิดจะรักษาตัวเองด้วยวิธีธรรมชาติบำบัด ระหว่างที่กำลังศึกษาหาข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจนั้น เธอต้องประสบความรู้สึกถึงเลื่อยตุลตลอดเวลาเพราะแพทย์แผนปัจจุบันพากันตำหนิและคัดค้านการตัดสินใจของเธอ

ข้อสังเกตที่ฉันได้ตระหนักในช่วงของการค้นหาข้อมูลก็คือว่า การหาข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบประกอบการตัดสินใจนั้น เป็นเรื่องที่ไม่ปกติ แม้ในวงการที่ได้ชื่อว่าเป็นวิทยาศาสตร์แล้วก็ตาม ดูจะไม่ ใจกว้าง ที่จะฟังการรักษาแบบอื่น ฉันอดจะรู้สึกไม่ได้ว่าการที่ฉันดิ้นรนเสาะหาให้ได้คำตอบที่แตกต่างนั้น ฉันเหมือนคนโง่มโง่ เสียเวลาอันมีค่าของหมอ แทนที่จะได้ตรวจนัดต่อไป ก็ในเมื่อแต่ละนัดนั้น หมอมีเวลาอย่างมากก็นานาที่สิบนาที ดวงใจของฉันจึงแตกกระแหงแห่งไทย (สุภาพร พงศ์พฤกษ์, ๒๕๔๐: ๑๙)

แต่ในที่สุดเธอก็เลือกที่จะรักษามะเร็งด้วยวิธีธรรมชาติบำบัด อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะพบปัญหาในการเลือกการรักษาจะจบลงแล้ว แต่ผู้เล่าก็ต้องประสบกับปัญหาหรืออุปสรรคต่างๆ ต่อมาอีก เช่น การปรับตัวเข้ากับวิถีชีวิตแบบสันโดษใกล้ชิดธรรมชาติ การปรุงและรับประทานอาหารที่ไม่คุ้นเคยมาก่อน รวมไปถึงความรู้สึกหวาดกลัวและวิตกกังวลว่าตนเองจะตัดสินใจผิดพลาดที่

เกิดขึ้นเป็นระยะๆ แต่ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ เหล่านั้นก็จะบรรเทาหลงไปในเวลาสั้นๆ ตัวอย่างเช่น

...บางครั้งมันก็มาชวนสนทนาด้วยว่า “ทำไปก็ไม่ทันการณ์หรอก” เป็นช่วงที่จิตเพื่อเจ้าของฉันมันได้ออกมาจําพรรษาอยู่เสมอ ตัวชูโรงที่ออกมาแวบๆ คือความกลัวว่า มะเร็งจะลุกลามมันจะไม่ทันการณ์ กลัวว่าฉันจะตัดสินใจผิด ฯลฯ

เจ้าความกลัวก็ยังเข้าแถวกันมาปรากฏต่อฉัน ในยามที่ฉันนั่งสมาธินั้นแหละ รวมทั้งทุกขโศกแต่หนหลัง บางครั้งฉันก็ร้องไห้ร้องไห้ให้กับความคิดที่มันมาลากพาฉันไป แล้วมันก็ค่อยๆ ซาลง ฉันนั่งได้นานขึ้น เรื่องที่จะพูดพรายขึ้นมา ก็มีไม่มากมายยับเยิบ เหมือนตอนที่ทำวันแรกๆ มันค่อยๆ เงียบลง (สุภาพร พงษ์พฤกษ์, ๒๕๔๐: ๑๔๓)

เรื่อง มุมมองของชีวิตที่ผ่านพ้นโรคมะเร็ง ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง que แสดงให้เห็นถึงการประสบกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ของผู้เล่า นับตั้งแต่ได้รู้ว่าตัวเองเป็นมะเร็ง ซึ่งไม่เพียงแต่ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับตัวของผู้เล่าเท่านั้น แต่ผู้เขียนยังได้นำเสนอปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับเพื่อนผู้ป่วยด้วยกันอีกด้วย เช่น ความท้อแท้ต่อการรักษา อาการของโรคที่กำลังเรื้อรังเรื่อยๆ จนทำให้เพื่อนผู้ป่วยคนหนึ่งต้องเสียชีวิตลง เป็นต้น ส่วนตัวผู้เล่าเองก็ต้องประสบกับปัญหาสำคัญของเรื่องนั้นคือได้รับผลข้างเคียงจากการฉายรังสีและเคมีบำบัด ทำให้ไม่สามารถใช้แขนและมือได้ตามปกติ ผู้เล่าต้องลาออกจากงานและรักษาตัวด้วยการทำกายภาพบำบัด ความเจ็บปวดในการรักษาและความอับอายต่อความพิการของตนทำให้ผู้เล่าเกิดความท้อแท้ อีกทั้งยังต้องพบกับแพทย์ที่ไม่สนใจต่อความรู้สึกของผู้เล่า ก็ยิ่งทำให้ผู้เล่ารู้สึกทุกข์ใจมากขึ้น

...ระยะแรกเป็นช่วงที่ดิฉันค่อนข้างมีปัญหาเกี่ยวกับความคิดของตัวเองค่อนข้างมาก เพราะดิฉันกลายเป็นคนว่างงาน และแขนข้างขวานี้ก็ไร้ความสามารถที่จะทำการอันใดได้ มีแต่ความอ่อนแรงและเจ็บปวดตามส่วนต่างๆ ของแขนไปจนหัวไหล่...บางครั้งคิดขึ้นมา ก็รู้สึกสะเทือนใจในชะตากรรมของตน เจ้าน้ำตามันก็ไหลจะไหลออกมา... (สุดาทิพย์ เปี่ยมมิตร, ๒๕๔๑: ๖๑)

แต่ความรู้สึกดังกล่าวก็บรรเทาลงไปเมื่อผู้เล่าได้เห็นผู้ป่วยคนอื่นซึ่งมีสภาพร่างกายพิการ และลำบากกว่าตนแต่ก็ยังอดทนทำกายภาพบำบัดอย่างไม่ท้อแท้ ผู้เล่าจึงเกิดกำลังใจที่จะต่อสู้ต่อไปจนรักษาอาการนี้หายในที่สุด

ในเรื่อง ๓๖๕ วันมหัศจรรย์ฯ เมื่อผู้เล่าได้รับทราบว่าคุณป่วยเป็นมะเร็งก็เกิดความรู้สึกหวาดกลัวมากกว่าตนเองจะต้องตาย แต่เมื่อเห็นถึงความทุกข์ของคนในครอบครัวที่มีร่วมไปกับตนเองแล้ว ผู้เล่าจึงทำใจให้เข้มแข็งและตัดสินใจที่จะรักษาโรคมะเร็งให้หาย อย่างไรก็ตามผู้เล่าก็ยังเกิดความรู้สึกโศกเศร้าและวิตกกังวลอยู่เป็นระยะๆ ทั้งยังต้องประสบกับความเจ็บปวดจากการรักษาอยู่เกือบตลอดเวลา จึงทำให้ผู้เล่าเกิดความท้อแท้และหวาดกลัวอยู่เสมอๆ

เข้ารับการรักษาตัวครั้งที่ 4 เข้าโรงพยาบาลครั้งนี้เหนื่อยหน้าจ้อยๆ ไม่ค่อย
แฮปปี้เหมือนทุกครั้ง อาจจะเป็นเพราะเหนื่อยแล้ว เหนื่อยเบื่อ เหนื่อยระอา กับสิ่งที่
เกิดขึ้นอีก เวลาที่เราถูกตี ถูกทำร้ายอยู่ตลอดเวลา มันจะขยาดและกลัวไปโดยไม่
รู้ตัว

ที่ผ่านมา มันเหมือนถูกเขียนถูกตีอยู่ทุกวันจนร่างกายและจิตใจบอบช้ำ
ไปหมดแล้ว (นันทกานต์ ฤทธิวงศ์, ๒๕๕๖: ๑๘๐-๑๘๑)

ทั้งนี้ ในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งเรื่องนี้ยังมีเหตุการณ์พลิกผันต่างๆ เกิดขึ้นโดยตลอดเรื่อง เช่น โรคมะเร็งที่ผู้เล่ารับทราบในตอนแรกว่าเป็นมะเร็งเต้านม นั่น แท้จริงเป็นเพียงมะเร็งต่อมน้ำเหลืองชนิดไม่รุนแรงที่สามารถรักษาให้หายได้ ทำให้ผู้เล่าดีใจมาก หรือเหตุการณ์ในตอนท้ายเรื่องเมื่อผู้เล่าสิ้นสุดการรักษาแล้ว ก็กลับพบก้อนเนื้อผิดปกติบริเวณหน้าอกขึ้นมาอีกและกังวลว่า อาจจะเป็นมะเร็งที่กลับมาเป็นใหม่ แต่เมื่อแพทย์ตรวจแล้วก็กลับกลายเป็นเพียงอาการกล้ามเนื้ออักเสบเนื่องจากผู้เล่าออกกำลังกายหนักเกินไปนั่นเอง การนำเสนอเหตุการณ์พลิกผันสลับกับการคลี่คลายของอุปสรรคต่างๆ โดยตลอดเรื่องเช่นนี้ จะทำให้ผู้อ่านรู้สึกตื่นเต้นและสนใจติดตามอ่านเรื่องต่อไปได้จนจบ

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าในขั้นตอนการพัฒนาเรื่องนั้น ปัญหาหลักของเรื่องคือ การเป็นมะเร็งจะทวีความซับซ้อนขึ้น จากตอนเริ่มเรื่องที่เป็นเพียงการพบความผิดปกติ กลายมาเป็นการพบว่าตัวเองเป็นมะเร็ง ทำให้ความวิตกกังวลของผู้เล่าที่มีอยู่แต่เดิมเพิ่มมากยิ่งขึ้นไปอีก

อย่างไรก็ดี ความวิตกกังวลนั้นจะบรรเทาลงไปอย่างรวดเร็ว แต่ปัญหาการเป็นมะเร็งก็ยังคงอยู่ และเป็นเหตุให้ผู้เล่าต้องประสบกับอุปสรรคต่างๆ อันเป็นผลมาจากความพยายามที่จะคลี่คลายปัญหาการเป็นมะเร็งนั้น แต่อุปสรรคต่างๆ เหล่านั้นจะเกิดขึ้นและคลี่คลายสลับกันไปโดยตลอดเรื่อง

๔.๒.๒.๒ การค้นพบความจริง การเรียนรู้ และการคลี่คลายปัญหา

การค้นพบความจริงและการเรียนรู้ที่นั่นอาจกล่าวได้ว่าเป็นเหตุการณ์ที่สำคัญที่สุดในเรื่อง โดยมักเกิดขึ้นเมื่อผู้เล่าต้องเผชิญกับอุปสรรคหรือเหตุการณ์สำคัญบางประการในระหว่างการรักษาที่มีผลต่อความคิด ความรู้สึกของผู้เล่า ทำให้ผู้เล่าได้ตระหนักถึงความจริงบางอย่างของตนเองและของชีวิต อันนำไปสู่การคลี่คลายปัญหาของเรื่องในตอนท้าย

ตัวอย่างเช่นในเรื่อง ๓๖๕ วันมหัศจรรย์ฯ ตอนที่ผู้เล่าใกล้จะสิ้นสุดการรักษาแล้วได้ทราบโดยบังเอิญว่าโรคมะเร็งนั้นไม่อาจรักษาให้หายขาด และอาจจะกลับมาเป็นซ้ำอีกเมื่อไหร่ก็ได้ทำให้ผู้เล่าท้อแท้หมดกำลังใจ เกิดความคิดว่าหากต้องเป็นมะเร็งอีกครั้งก็จะไม่ยอมรักษา แต่เมื่อผู้เล่าได้รับรู้ถึงความรักความห่วงใยของแม่ที่มีต่อเธอ จึงเปลี่ยนความคิดใหม่และจะต่อสู้กับโรคมะเร็งเพื่อให้มีชีวิตรอดจนถึงที่สุด

“รู้มั๊ย เมื่อคืนหนูนอนไม่หลับเลยทั้งคืนจนถึงเช้า หนูยอมรับว่าหนูเครียดมาก คิดมาก หนูยกแล้วว่ามันจะกลับมาอีก หนูยังไม่พร้อม หนูกำลังจะเริ่มทำงานใหม่ กำลังจะเริ่มต้นชีวิตใหม่ ถ้ามันกลับมาอีกหนูจะไม่รักษา หนูจะอยู่ทำงานของหนูไปเรื่อยๆ แค่นั้นแค่นั้น”

...

แม่คงได้ยินที่หนูกับพี่เปิดคุยกัน แม่ลุกขึ้นมาจากอีกเตียง เดินเข้ามา นั่งกอดหนู จูบแขน จูบมือหนูแล้วบอกว่า

“อย่าพูดแบบนี้อีกนะลูก แม่ทนไม่ได้ แม่จะร้องไห้อย่างไม่มีวันหยุด ลูกต้องรักษาตัว ต้องอยู่กับแม่จนกว่าแม่จะจากไปก่อน ลูกๆ ต้องสัญญาก่อนว่าจะไม่พูดไม่คิดอย่างนี้อีกนะ นะลูกนะ มันจะเป็นอะไรก็ช่างมัน อย่างมากเราก็มารักษาให้ถึงที่สุด” (นันทกานต์ ฤทธิวงศ์, ๒๕๔๖: ๒๖๒-๒๖๓)

จากเหตุการณ์ข้างต้นนี้เองที่ได้ทำให้ผู้เล่าได้ตระหนักถึงความรักของแม่ที่มีต่อเธอ อันมีผลทำให้ผู้เล่าเกิดกำลังใจ และมุ่งมั่นที่จะรักษาตัวเองเพื่อให้มีชีวิตอยู่จนถึงที่สุด ดังที่เธอได้กล่าวกับเพื่อนว่า

“...เวลาที่คนเรารักใคร่มากๆ เราสามารถยอมตายแทนคนที่เรารักได้ แต่สำหรับหนูยตอนนี้นะ หนูยจะทำทุกอย่างให้หนูยรอดตาย หนูยจะไม่ยอมตายเพื่อคนที่หนูยรัก เพราะหนูยรู้ว่าเขาต้องเสียใจและทรมานมากถ้าไม่มีหนูย เราต้องอยู่เพื่อเค้า ไม่ใช่ตายเพื่อเค้าถึงจะถูก” (นันทกานต์ ฤทธิวงศ์, ๒๕๔๖: ๒๖๒-๒๖๕)

ในเรื่อง เนื้อร้ายกลายเป็นดี ผู้เล่าต้องประสบกับอุปสรรคครั้งสำคัญที่สุดคือ การแพ้เคมีบำบัดอย่างรุนแรง เธอรู้สึกทุกข์ทรมานมากและไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ต้องนอนอยู่กับเตียงตลอดเวลา ทำให้เธอได้อยู่ร่วมในเหตุการณ์หนึ่ง นั่นคือ คนไข้เตียงข้างๆ ที่ป่วยด้วยโรคเดียวกันเสียชีวิตลงไป โดยที่เธอได้แต่นอนนิ่งๆ และรับรู้ได้ถึงวินาทีชีวิตนั้นโดยตลอด

วินาทีนั้น ความเจ็บปวดทั้งหลายเหมือนกับจะเลื่อนหายไปจากตัวของฉัน ความตายกับฉันอยู่ห่างกันแค่ม่านบางๆ กันอยู่เท่านั้นเอง ป้าคนนั้นสิ้นลมไปแล้ว ป้าคนที่เป็นโรคเดียวกับฉัน และให้ยาแบบเดียวกับฉัน แกตายไปแล้ว... แล้วฉันล่ะ...จะตายไหม...ฉันกำลังจะตายรีเปล่า...

น้ำตาของฉันไหลออกมาจนกลายเป็นเสียงสะอื้น ดังแข่งกับเสียงสะอื้นของลูกสาวที่ยืนข้างๆ ศพของแม่ตัวเอง ฉันรู้สึกท้อ รู้สึกเหนื่อย การตายของป้าอาจจะทำให้ป้ามีความสุขก็ได้

ฉันปล่อยโฮออกมา ฉันต่างหากที่ต้องอยู่ทุกข์ทรมานกับสิ่งที่เจอ ฉันต้องเจ็บปวดอย่างนี้อีกต่อไป ตราบใดก็ตามที่ฉันยังไม่หายจากโรคนี้ ฉันอยากยอมแพ้ ฉันไม่อยากจะให้อีกต่อไปแล้ว ฉันยอมตาย ฉันไม่อยากจะรักษา ไม่อยากมีชีวิตอยู่อีกต่อไปแล้ว แต่ก็มีเสียงหนึ่งเถียงกลับมา ลืมไปแล้ววีใจ ถ้าฉันตายจะต้องมีคนร้องไห้เพราะฉัน ฉันจะต้องอยู่ อยู่เพื่อคนอื่น และทำในสิ่งที่อยากทำ ฉันต้องมีชีวิตอยู่ ชีวิตฉันยังไม่เคยได้ทำอะไรมันดีให้คนอื่นเลย ฉันต้องอยู่ ต้องทำอะไรมันดีๆ ก่อนในชีวิตนี้

ฉันนอนร้องไห้อยู่อย่างนั้นเนิ่นนาน นานจนกระทั่งฟ้าสว่าง... (ศิริลักษณ์
อุ้นตรงจิตร, ๒๕๔๙: ๑๕๕-๑๕๖)

จากตัวอย่างดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าผู้เล่าได้ค้นพบและเรียนรู้ความจริงบางอย่างที่
สำคัญยิ่งต่อชีวิตจากอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างการรักษา และทำให้ผู้เล่าเกิดกำลังใจที่จะต่อสู้
และมีชีวิตอยู่ต่อไป

อย่างไรก็ดี ในผู้เล่าบางคน การค้นพบนี้เกี่ยวพันกับการเป็นมะเร็งของตนอย่างชัดเจน
ดังเช่นในเรื่อง เมื่อฉันรู้ว่าตัวเองเป็นมะเร็งฯ

ในเรื่องดังกล่าวนี้ ผู้เล่าได้รักษาตัวด้วยแนวทางธรรมชาติบำบัด รวมไปถึงการทำ
กิจกรรมต่างๆ เพื่อฟื้นฟูร่างกายและจิตใจของตนเอง กิจกรรมหนึ่งนั้นก็คือ การเปลี่ยนหนังสือ ซึ่ง
เพื่อนของเธอแนะนำให้แปล โดยกล่าวว่า "ถ้าพร (ผู้เล่า-ผู้วิจัย) แปลเล่มนี้จบ พรจะหายจาก
โรคมะเร็ง" (สุภาพร พงศ์พฤกษ์, ๒๕๔๐: ๒๕๕) การเปลี่ยนหนังสือเล่มนี้เองที่ทำให้ผู้เล่าได้ค้นพบ
ข้อบกพร่องของตนเอง อันเป็นต้นเหตุสำคัญของการป่วยเป็นมะเร็ง

เรื่องที่อยู่ในใจลึกๆ ของฉัน แม้แต่ฉันเองก็ไม่รู้ตัว เพราะว่าฉันไม่
ยอมรับว่ามันมีอยู่ คือความโกรธที่มีต่อ "คนที่ฉันรัก" ฉันไม่เข้าใจว่า รุ่งๆ วันหนึ่ง
เขาก็บอกฉันว่า ความรักที่เขามีต่อฉันนั้น บัดนี้มันจางคลายหายไปแล้ว เขาเลิก
รักฉันแล้ว... ฉันเศร้าเสียใจและฉงนอยู่กับคำถามที่แวบขึ้นมาเสมอ "เป็นไปได้
อย่างไรกัน" ใจฉันไม่ยอมรับ และฉันต้องการเหตุผล เรื่องอย่างนี้มันไม่ต้องการ
เหตุผลหรอก แต่ในตอนนั้นฉันเฝ้ามองหาเหตุผล

ยิ่งฉันคิดหาเหตุผล ฉันก็ยิ่งวนเวียนอยู่ในวังวนของความเจ็บปวดด้วย
แล้ว ฉันยิ่งเห็นว่า "ฉันถูก" "เขาผิด" "เขาทำร้ายฉัน" ทั้ๆ ที่มันเป็นเรื่อง
ง่าย ๆ ฟุ้งๆ เหมือนที่เขาบอกฉันนั่นแหละ ฉัน "เข้มแข็งเกินไป" สำหรับเขา
เมื่อแรกที่เราเจอกันนั้น เขาคิดว่าฉันจะเป็นคนช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ แต่เอาเข้า
จริงฉันไม่ใช่คนที่ต้องการความช่วยเหลือใดๆ จากเขาเลย มันก็เป็นการบอก
กล่าวอย่างจริงใจที่สุดเท่าที่ผู้ชายคนหนึ่งจะบอกฉันได้ แต่ฉันกลับไม่เข้าใจฉัน
ต้องการเหตุผล ก็แค่นั้นเอง

เมื่อฉันได้มาแปลงานของท่านดิช นัท ฮันห์นั้น เรื่องเหล่านี้ปรากฏออกมาทั้งหมดไหลหลังถึงโถงออกมา เหมือนงานของท่านเป็นนวลสว่างที่ลาม เลี้ยกลืนกินความมืด (สุภาพร พงศ์พฤกษ์, ๒๕๔๐: ๒๕๙-๒๖๐)

เมื่อได้ตระหนักถึงความบกพร่องของตนเองเช่นนี้แล้ว ผู้เล่าจึงเกิดการเรียนรู้และสามารถยอมรับการป่วยเป็นมะเร็งของตนได้

ฉันเริ่มที่จะมองเขาด้วยทัศนะใหม่ ที่มีความเข้าใจว่าทั้งเขาและฉันต่างก็มีเวรกรรมเป็นของตัวเอง มีกรรมร่วมกัน เราต่างก็ตกเป็นเหยื่อของความทุกข์ อันเกิดแต่การไม่ทำความเข้าใจร่วมกัน ฉันมัวแต่เห็นความทุกข์ของตนเอง โดยเฉพาะในช่วงสองปีแรก ที่เมื่อคิดถึงเรื่องความหลังที่ใดก็ให้รู้สึกเหมือนมีอะไรมอดแน่นอยู่ตรงคอ แม้ความอัดแน่นดังกล่าวจะค่อยๆ อ่อนเปลี้ยกำลังลงตามกาลเวลา แต่มันก็กลับมาปรากฏในรูปที่ร่างกายฉันได้ทำงานเพื่อจะกำจัดอารมณ์ที่เป็นปัญหาอย่างหนัก มันจึงปรากฏออกมาเป็นมะเร็งเต้านม (สุภาพร พงศ์พฤกษ์, ๒๕๔๐: ๒๖๑)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การค้นพบความจริงและเรียนรู้มันไม่เพียงแต่ยังทำให้ผู้เล่าเกิดกำลังใจที่จะต่อสู้กับโรคมะเร็งได้เท่านั้น หากแต่ยังอาจทำให้เกิดการยอมรับการป่วยเป็นมะเร็งได้อีกด้วย ซึ่งการค้นพบความจริงและเรียนรู้เรื่องนี้เองที่ทำให้ปัญหาความวิตกกังวลในจิตใจของผู้เล่าอันเป็นผลมาจากการป่วยเป็นมะเร็งนั้นคลี่คลายลงไป อย่างไรก็ตาม ในบางเรื่อง การค้นพบความจริงและการเรียนรู้นี้อาจไม่ได้เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งเพียงอย่างเดียว ผู้เล่าอาจเกิดการเรียนรู้ได้จากการผ่านพ้นอุปสรรคในระหว่างการรักษาแต่ละครั้งไป จนกระทั่งทำให้เกิดการตระหนักรู้ถึงความจริงบางอย่างที่มีคุณค่าต่อชีวิตซึ่งผู้เล่าเหล่านี้มักจะประมวลเอาไว้ในตอนลงท้ายเรื่อง ซึ่งจะขอกล่าวถึงในหัวข้อต่อไป

อนึ่ง ปัญหาสำคัญของเรื่อง คือ การป่วยเป็นมะเร็งนั้นก็คลี่คลายไปในตอนท้ายของขั้นตอนการพัฒนาเรื่องเช่นเดียวกัน กล่าวคือ เมื่อผู้เล่าได้ผ่านพ้นอุปสรรคต่างๆ ในการรักษา มาจนถึงสิ้นสุดกระบวนการแล้ว แพทย์ก็จะวินิจฉัยผลการรักษานั้นและแจ้งแก่ผู้เล่าว่าหายหรือไม่หายจากโรคมะเร็ง ซึ่งเหตุการณ์นี้เองที่ผู้อ่านอยากรู้และเฝ้าติดตามเรื่องราวมาตั้งแต่ต้นจบจน

ในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งทั้ง ๑๓ เรื่องที่ศึกษาในครั้งนี้ มีเพียง ๖ เรื่องเท่านั้น ที่ผู้เล่าหายจากโรคมะเร็ง ได้แก่เรื่อง เมื่อฉันรู้ว่าตัวเองเป็นมะเร็งฯ, มุมมองของชีวิตที่ผ่านพ้นโรคมะเร็ง, พิชิตมะเร็งด้วยใจ, มะเร็งหัวเราะ, ๓๖๕ วันมหัศจรรย์ฯ, และนั่งคุยกับความตาย บันทึกบางเรื่องผู้เล่าก็ไม่หายแม้จะสิ้นสุดกระบวนการรักษาแล้ว ได้แก่เรื่อง มะเร็งชั้นสมอง, เมื่อหมอเป็นมะเร็ง ภาค ๒ และมองชีวิตผ่านมะเร็ง ส่วนบางเรื่องผู้เล่าก็ต้องรับการรักษาต่อไป คือ เมื่อหมอเป็นมะเร็ง และเนื้อร้ายกลายเป็นดี แต่บางเรื่องก็จบเรื่องลงโดยที่ไม่ได้ระบุชัดเจนถึงสุขภาพของผู้เล่า หรือการสิ้นสุดของการรักษา คือเรื่องมะเร็งที่รัก และฉันไม่ได้ป่วย แค่เป็นมะเร็ง

อย่างไรก็ดี แม้ว่าจะมีบันทึกเพียง ๖ เรื่องเท่านั้นที่ปัญหาการเป็นมะเร็งของผู้เล่าคลี่คลายลงไป คือ รักษาหายได้ แต่ลักษณะประการหนึ่งที่ทุกเรื่องมีเหมือนกันก็คือ ปัญหาความวิตกกังวลภายในจิตใจอันเกิดจากการได้รับรู้ว่าตนป่วยเป็นมะเร็งนั้นคลี่คลายลงไป แม้จะไม่หายจากโรคก็สามารถยอมรับผลการรักษาได้

๔.๒.๓ การลงท้ายเรื่อง

การลงท้ายเรื่องเป็นขั้นตอนการสรุปเรื่อง โดยผู้เล่ามักจะเน้นย้ำผลของการคลี่คลายปัญหา หรือประมวลความคิดสุดท้ายของผู้เล่าที่เกิดขึ้นภายหลังจากขั้นตอนการพัฒนาเรื่องนั่นเอง

สืบเนื่องจากขั้นตอนการพัฒนาเรื่องที่ทำให้เห็นว่าบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งแต่ละเรื่องต่างมีการคลี่คลายปัญหาการป่วยเป็นมะเร็งแตกต่างกันไป ผู้เล่าบางคนก็หายจากโรค ในขณะที่บางคนไม่หาย และมีผู้เล่าอีกหลายคนที่ยังต้องรับการรักษาต่อไป ทำให้การลงท้ายเรื่องในบันทึกเหล่านี้มีความแตกต่างกันไปเล็กน้อย

ในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งที่ผู้เล่าหายจากโรค ผู้เล่าก็อาจจะนำเสนอสภาพการณ์ของตนเองในปัจจุบัน เช่นในเรื่อง พิชิตมะเร็งด้วยใจ ผู้เล่าได้เล่าถึงการทำศัลยกรรมตกแต่งด้านมของตนเองใหม่ ซึ่งก็ทำให้ผู้อ่านเห็นว่าผู้เล่ามั่นใจว่าตนหายขาดจากโรคมะเร็งแล้ว ส่วนในเรื่อง เมื่อฉันรู้ว่าตัวเองเป็นมะเร็งฯ ผู้เล่าได้กล่าวถึงการดำเนินชีวิตและสุขภาพของตนทั้งด้านร่างกายและจิตใจภายหลังจากที่หายจากโรค เพื่อยืนยันต่อผู้อ่านว่าตนเองหายขาดจากโรค และเปลี่ยนแปลงไปเป็นคนที่ดีขึ้นแล้ว

ถึงวันนี้ ฉันได้ผ่านเส้นพิพากษาที่เจ้าก้อนเล็กส่งสัญญาณว่า “เธอเป็นมะเร็งนะ” มาเป็นปีที่สี่ จะครบห้าปีในไม่ช้านี้...

ฉันยังอยู่เป็นปกติมีสุขภาพดีมากกว่าตอนที่หมอบอกว่าฉันเป็นมะเร็ง... ได้มานั่งเล่าประสบการณ์ตัวเองที่ไม่เคยคิดมาก่อนว่าจะมีวันหนึ่งในชีวิตที่ฉันจะมานั่งเล่าเรื่องส่วนตัวอย่างนี้

ฉันก็เชื่อว่า จะเปลี่ยนแปลงหน้ามือเป็นหลังมือ การเปลี่ยนแปลงในตัวฉัน ก็ยังเหมือนคนทั่วๆ ไป ที่วันเวลาผันผ่านไปนานปี ฉันเริ่มมีคุณภาพของคนที่อยู่มานานวัน ผ่านร้อนผ่านหนาว ถูกบ่มเพาะโดยทุกข์และสุขของชีวิต เริ่มมีความสงบสุขจากภายในตนมากขึ้น รู้วิธีการหาความสุขจากภายใน (สุภาพร พงศ์พิฤกษ์, ๒๕๔๐: ๒๘๑-๒๘๒)

อย่างไรก็ดี แม้ว่าบันทึกแต่ละเรื่องอาจจะมีการลงท้ายเรื่องที่แตกต่างกันไปบ้าง แต่ลักษณะประการหนึ่งที่ทุกเรื่องมีเหมือนกันคือผู้เล่าทุกคนจะสรุปและเน้นย้ำในตอนท้ายเรื่องนี้อีกครั้งหนึ่งว่า ประสบการณ์การป่วยเป็นมะเร็งมีคุณค่าต่อชีวิตของตนเป็นอย่างยิ่ง และตนเองได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมแล้ว

ในเรื่อง ๓๖๕ วันมหัศจรรย์ฯ ภายหลังจากที่รักษาตัวเองจนหายแล้ว ผู้เล่าได้สรุปถึงประสบการณ์ ๑ ปีที่ตนป่วยเป็นมะเร็งเอาไว้ที่น่าสนใจ และสะท้อนให้เห็นถึงโลกทัศน์ที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้เล่า

...ความรู้สึกในความแตกต่างใน 1 ปีสอนให้หนูเปลี่ยนทัศนคติในการคิด รวมถึงการดำเนินชีวิตของหนูทำให้ได้ทำในสิ่งที่ไม่เคยทำ เป็นในสิ่งที่ไม่เคยเป็น เห็นในสิ่งที่ไม่เคยมอง วันนี้ทำให้หนูรู้ว่าชีวิตมีค่าเพียงใด วันนี้ทำให้หนูรู้ว่าใครรักเรามากที่สุด จริงใจกับเรามากที่สุด ใครคือเพื่อนแท้ ใครคือเพื่อนเทียม และรู้ว่าจริงๆ แล้วชีวิตต้องการอะไร ความสุขที่แท้จริงของชีวิตคืออะไร (นันทกานต์ ฤทธิวงศ์, ๒๕๔๖: ๒๘๑-๒๘๒)

ในบางเรื่อง ผู้เล่าได้สรุปถึงคุณค่าของสิ่งที่ตนได้เรียนรู้จากประสบการณ์การป่วยครั้งนี้ จนทำให้รู้สึกว่าการป่วยเป็นมะเร็งอันเป็นเหตุเริ่มต้นที่นำไปสู่การเรียนรู้ครั้งนี้ นั้น มีคุณค่าอย่าง

ยิ่งต่อชีวิตของตน ดังนั้น ผู้เล่าบางคนจึงมักกล่าวว่าการเป็นมะเร็งนั้นเป็นประสบการณ์ที่ดี และมีคุณค่าอย่างยิ่ง

สิ่งดีๆ ที่ฉันได้รับจากการที่เรียกว่าป่วยเป็นมะเร็งนั้น เป็นประสบการณ์อันงดงามและมหัศจรรย์เกินกว่าคนธรรมดาๆ คนหนึ่งอย่างฉันจะได้รับ ฉันคงไม่อาจพบประสบการณ์ที่งดงามอย่างนี้ได้ในช่วงชีวิตนี้ ภาวนี หากฉันไม่ป่วยเป็นมะเร็ง (สุภาว พงศ์พุทธกุล, ๒๕๔๐: ๒๘๑)

การได้ค้นพบหรือเรียนรู้จากประสบการณ์การป่วยเป็นมะเร็งนี้เองที่มีคุณค่าอย่างยิ่งต่อชีวิตของผู้เล่า จนทำให้ผู้เล่าบางคนที่ไม่หายจากโรค และบางคนก็อาจรู้ล่วงหน้าว่าตนเหลือเวลาอีกไม่มากนัก ได้กล่าวอย่างยอมรับผลการรักษาตลอดจนยอมรับสภาพการณ์ของตนในปัจจุบันอย่างเต็มใจเอาไว้ในตอนลงท้ายเรื่องนี้เอง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ในเรื่อง เนื้อร้ายกลายเป็นดี แม้ว่าในตอนท้ายเรื่องผู้เล่าจะไม่หายจากโรคมะเร็งต่อมน้ำเหลืองและยังต้องรับการรักษาต่อไปอย่างไม่มีกำหนด แต่เธอก็สามารถทำใจยอมรับได้หากว่าตนเองจะไม่หาย หรือแม้แต่จะต้องพิการหรือเสียชีวิตไปพร้อมกับโรคนี้อีก

ฉันไม่เคยคาดหวังว่าตัวเองจะหายจากโรคนี้อีก ฉันบอกตรงๆ ว่าฉันอาจจะพิการ หรือไม่ก็ตายจากการแพ้ยามีบาบัตพร้อมกับมะเร็งที่ลุกลามไปทั่ว แต่ฉันไม่กลัว เพราะฉันได้เจอความสุขแล้ว ฉันรู้จักว่าอะไรคือความสุข และได้รู้ว่าความรักที่ฉันพยายามแสวงหามาทั้งชีวิตคืออะไร ฉันรู้จักและได้สัมผัสในทุกอย่างที่ฉันอยากรู้จักแล้ว ฉันจึงไม่กลัวและไม่เสียใจ หากว่าในที่สุดฉันจะพิการหรือความตายจะเดินทางมาจบชีวิตฉัน... (ศิริลักษณ์ อุ่นตรงจิตร, ๒๕๔๙: ๑๗๐-๑๗๑)

ในเรื่อง มองชีวิตผ่านมะเร็ง ผู้เล่าไม่หายจากโรคมะเร็ง แต่ผู้เล่าก็ไม่ได้แสดงให้เห็นถึงความทุกข์หรือวิตกกังวลแต่อย่างใด กลับมีความสุขสงบและพร้อมที่จะจากโลกนี้ไป

...ถ้าผมจะเดินต่อไปเพื่อเผชิญหน้ากับการรักษาก็ดี หรือการไม่ได้รักษาก็ดี
หมายความว่า จากนั้นไป ถ้าเป็นการรักษาคงเป็นการรักษาไปตามสภาพ อย่าง
ทุกวันนี้ผมเจ็บที่ตับ ก็รักษาสภาพที่ตับเป็นอยู่ ฉะนั้น ถ้าผมจะเผชิญหน้าอย่าง
อาจองเพื่อการรักษาตามสภาพ แล้วต้องเลือกติดอาวุธเพื่อที่จะต่อสู้ ผมขอ
เลือกติดอาวุธด้วยการไม่มีห่วงอีกต่อไป แล้วผมบอกกับตัวเองได้เสมอทุกวันว่า
พร้อมจะตาย

ผมไม่ได้ยินดีที่จะตาย แต่พร้อมที่จะตายเท่านั้นเอง (วรथा วัฒนธรรมชายัง
กูร์, ๒๕๔๙, ๑๘๖)

ในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งบางเรื่องก็มีการลงท้ายเรื่องอย่างพลิกความคาดหมาย ดังเช่น
ในเรื่อง นิ่งคุยกับความตาย กล่าวคือ หลังจากที่ผู้เล่าได้รักษาตัวเองจนหายจากโรคมะเร็ง ผู้
เล่าได้นำผลการตรวจของแพทย์มาให้ 'ความตาย' ที่จะมาจับตัวเขาดูเพื่อยืนยันว่าเขาหายจาก
โรคร้ายแล้ว เมื่อ 'ความตาย' เห็นดังนั้นก็จากไป แต่ผู้เล่าได้ขอร้องให้ 'ความตาย' เปิดเผย
ใบหน้าให้เขาเห็น เมื่อ 'ความตาย' ถอดหน้ากากหวังกะโหลกออกผู้เล่าก็พบว่าใบหน้าภายใต้
หน้ากากนั้นก็คือใบหน้าของผู้เล่าเอง การจบแบบหักมุมเช่นนี้ นอกจากจะเป็นการพลิกความ
คาดหมายของผู้อ่าน ทำให้เรื่องน่าสนใจแล้ว ก็ยังสื่อแนวคิดของเรื่องว่าความตายเป็นสิ่งที่ทุกคน
ต้องพบเจอไม่วันใดก็วันหนึ่ง ไม่มีใครสามารถหนีจากความตายไปได้ แม้แต่ผู้เล่าเองที่แม้จะ
รักษาตัวจนหายขาดแล้ว แต่ในที่สุดเขาก็ต้องตายไม่ว่าช้าหรือเร็ว นอกจากนี้ การลงท้ายเรื่อง
ดังกล่าวยังแสดงให้เห็นถึงกลวิธีทางวรรณศิลป์ของเรื่องอีกด้วย

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น น่าสนใจว่าผู้เล่าทุกคนที่ได้ประมวลความคิดหรือการเรียนรู้เอาไว้
ในตอนท้ายเรื่องนี้ ได้นำเสนอความคิดหรือการเรียนรู้ดังกล่าวอย่างเต็มภาคภูมิ อันแสดงให้เห็นว่า
สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเป็นมะเร็งนี้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องใดก็ตาม ล้วนแต่มีคุณค่าและความสำคัญต่อ
ชีวิตของผู้ป่วยยิ่งไปกว่าผลสำเร็จของการรักษาเสียอีก

กล่าวโดยสรุป แม้ว่าผู้เล่าในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งจะต้องผ่านความทุกข์ยากจากภาวะ
ยากลำบากและอุปสรรคต่างๆ อย่างมากมาย แต่ในตอนท้าย ความทุกข์ยากเหล่านั้นโดยเฉพาะ
อย่างยิ่งความทุกข์ทางจิตใจก็จะคลี่คลายลงไป และการผ่านความทุกข์เหล่านั้นไปได้ก็จะทำให้ผู้
เล่าเข้มแข็ง ทั้งยังอาจได้ค้นพบความจริงหรือเรียนรู้ข้อคิดที่มีคุณค่ายิ่งต่อชีวิตอีกด้วย

จากการศึกษากลวิธีการสร้างตัวเรื่องที่กล่าวไปแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่าบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งมีเนื้อหาที่หลากหลายแตกต่างกันไป แต่ทุกเรื่องกลับมีตัวเรื่องที่คล้ายคลึงกันคือ นั่นก็คือ ตัวเรื่องแบบ 'การข้ามผ่านความทุกข์ซึ่งนำไปสู่การเรียนรู้ข้อคิดหรือค้นพบความจริงบางอย่างของชีวิต' โดยมีขั้นตอนการสร้างตัวเรื่องเป็นลำดับคล้ายคลึงกัน คือ เริ่มเรื่องด้วยการค้นพบความความผิดปกติของร่างกายอันเป็นเค้าลางของปมปัญหา และพัฒนาเรื่องต่อมาด้วยการพบว่า เป็นมะเร็งอันเป็นสาเหตุของความทุกข์ จากนั้นก็จะนำไปสู่การรักษาที่ทำให้ผู้เล่าเกิดความเจ็บปวดทุกข์ทรมานหรือได้พบกับอุปสรรคต่างๆ สลับกับการแก้ไขอุปสรรคนั้น และคลี่คลายปัญหาของเรื่องด้วยการที่ผู้เล่าคลายจากความทุกข์ทางจิตใจและได้เรียนรู้หรือค้นพบความจริงบางอย่างของชีวิต โดยที่อาจจะหายจากโรคมะเร็งหรือไม่ก็ได้ การนำเสนอตัวเรื่องเช่นนี้ คล้ายคลึงกับโครงเรื่องแบบวีรบุรุษในเรื่องบันเทิงคดี ซึ่งต้องฝ่าฟันอุปสรรคอันยากลำบากต่างๆ จนกระทั่งได้รับรางวัลในตอนท้าย

กล่าวโดยสรุป กลวิธีการสร้างตัวเรื่องของบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งนี้มีความน่าสนใจอย่างยิ่ง เพราะบันทึกดังกล่าวได้นำเอากลวิธีการดำเนินเรื่องแบบบันเทิงคดีมาใช้ร่วมด้วย กล่าวคือ มีการเริ่มเรื่อง การพัฒนาปมปัญหา การคลี่คลายปัญหา และการลงท้ายเรื่อง ทำให้เกิดความน่าสนใจ และชวนติดตามโดยตลอดเรื่อง นอกจากนี้ การใช้กลวิธีทางวรรณศิลป์ต่างๆ ในการดำเนินเรื่อง ก็ทำให้บันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งมีความสนุกสนาน เพลิดเพลิน เหมือนเรื่องอ่านเล่นหนึ่ง การสร้างตัวเรื่องดังที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมด ยังสามารถสื่อความหมายให้แก่การนำเสนอภาพลักษณ์ของผู้ป่วยโรคมะเร็งอีกด้วย ซึ่งผู้วิจัยจะขอกกล่าวถึงในบทต่อไป

๔.๓ กลวิธีการเล่าเรื่อง

ก่อนที่ผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์ให้เห็นถึงกลวิธีการเล่าเรื่องในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็ง ผู้วิจัยใคร่ขออธิบายให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่าง ผู้เขียน (author) และผู้เล่าเรื่อง (narrator) ซึ่งเป็นคำที่ผู้วิจัยใช้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เพื่อให้เข้าใจตรงกัน

ในการนำเสนอเรื่องราวแก่ผู้อ่านนั้น ผู้เขียน (author) จะเป็นผู้บันทึกเรื่องราวของบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็ง ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นประสบการณ์ของตน รวมไปถึงเรื่องอื่นๆ ที่เพิ่มเติมเข้ามา จากนั้นก็จะกำหนดตัวผู้เล่าเรื่อง เพื่อให้ทำหน้าที่ถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ แก่ผู้อ่าน รวมไปถึงเป็น

ผู้กำหนดองค์ประกอบอื่นๆ ของเรื่อง เช่น ตัวเรื่อง กลวิธีนำเสนอ ตัวละคร ฯลฯ ทั้งนี้ ผู้เขียนมักกำหนดให้ผู้เล่าเรื่องปรากฏตัวอยู่ในเรื่องโดยใช้สรรพนามบุรุษที่ ๑ หรือคำเรียกแทนตัวเองในการถ่ายทอดเรื่องราวเสมือนหนึ่งเป็นเจ้าของประสบการณ์ ด้วยเหตุนี้ ในความเข้าใจของผู้อ่านบันทึกดังกล่าว จึงมักเข้าใจว่าผู้เขียนและผู้เล่าเป็นบุคคลเดียวกัน แต่แท้ที่จริงผู้เขียนเป็นผู้กำหนดองค์ประกอบต่างๆ ของเรื่องอยู่ภายนอกเรื่อง แต่ผู้เล่าเรื่องจะปรากฏตัวและเป็นผู้แสดงพฤติกรรมต่างๆ อยู่ภายในเรื่อง

ผู้วิจัยใคร่ขอยกตัวอย่างให้เห็นความแตกต่างระหว่างผู้เขียนและผู้เล่า ดังนี้ เช่นเรื่อง **นั่งคุยกับความตาย** ในความเป็นจริง เจ้าของบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งนี้ คือ **เชิด ทรงศรี** ในที่นี้ผู้วิจัยจะขอกำหนดเรียกว่า **เชิด ทรงศรี ๑** ซึ่งมีชีวิตอยู่ในสังคม เป็นที่รู้จักกันดีในฐานะผู้กำกับภาพยนตร์ที่มีชื่อเสียงและยังมีรายละเอียดในชีวิตอีกมากมาย **เชิด ทรงศรี ๑**ป่วยเป็นโรคมะเร็งต่อมลูกหมากระยะสุดท้ายในขณะที่เขียนบันทึกนี้ และ**เชิด ทรงศรี ๑** นี้เองที่เป็นผู้กำหนดให้ผู้เล่าเรื่องที่ใช้สรรพนามบุรุษที่ ๑ ว่า 'ผม' เป็นผู้ถ่ายทอดประสบการณ์ของเขาผ่านเรื่อง **นั่งคุยกับความตาย**

ส่วนผู้เล่าซึ่ง **เชิด ทรงศรี ๑** กำหนดขึ้นและปรากฏตัวอยู่ในเรื่องดังกล่าว แม้จะเรียกตัวเองว่า 'ผม' อีกทั้งยังระบุอย่างชัดเจนว่าตนชื่อ **เชิด ทรงศรี** ป่วยเป็นมะเร็งต่อมลูกหมากระยะสุดท้ายและเป็นผู้กำกับภาพยนตร์เช่นเดียวกัน ซึ่งในที่นี้จะขอเรียกว่า **เชิด ทรงศรี ๒** แต่**เชิด ทรงศรี ๒** นี้ย่อมเป็นคนละคนกับ**เชิด ทรงศรี ๑** เพราะผู้อ่านจะรู้จักบุคลิก อุปนิสัย และทัศนคติของ**เชิด ทรงศรี ๒** โดยผ่านการนำเสนอของผู้เล่า คือ 'ผม' เท่านั้น คือนับตั้งแต่**เชิด ทรงศรี ๒** ได้ค้นพบว่าตนมีความผิดปกติเกิดขึ้นกับร่างกายอันนำไปสู่การป่วยเป็นมะเร็ง จนกระทั่งได้พบปะพูดคุยกับความตาย และสุดท้ายก็หายจากโรคมะเร็ง ส่วนเรื่องราวชีวิตช่วงอื่นๆ นอกเหนือจากที่ผู้เล่าได้เปิดเผยเอาไว้ในเรื่อง ทั้งก่อนป่วยเป็นมะเร็งหรือหลังจากที่หายจากโรคมะเร็งแล้ว ผู้อ่านจะไม่อาจรับรู้ได้เลย

อีกตัวอย่างหนึ่ง เช่นในเรื่อง **มองชีวิตผ่านมะเร็ง** ผู้เล่าซึ่งปรากฏตัวอยู่ในเรื่องซึ่งเรียกตัวเองว่า 'ผม' นี้ ถือว่าเป็นคนละคนกับ **วรธา วัฒนชะยังกูร** ซึ่งเป็นผู้เขียนเรื่อง ผู้อ่านจะรู้จัก 'ผม' ผ่านการเล่าเรื่องของผู้เล่า และเชื่อถือตามข้อมูลที่ผู้เล่าเปิดเผยเท่านั้น ส่วนเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตของ **วรธา วัฒนชะยังกูร** ที่อยู่นอกเหนือจากที่บันทึกได้กล่าวเอาไว้ ย่อมไม่ใช่เรื่องราวของ 'ผม' ผู้เล่า

ดังนั้น การที่ผู้เล่ากล่าวเอาไว้อย่างชัดเจนว่าตนไม่รู้จักตกใจหรือหวาดกลัวเลยที่ได้รู้ว่าป่วยเป็นมะเร็ง ก็เป็นการนำเสนอเรื่องราวของ 'ผม' เท่านั้น แท้ที่จริงแล้ว วรทา วัฒนะชยังกูร ผู้เขียน อาจรู้สึกตกใจและหวาดกลัวมากก็เป็นได้ แต่เขาเลือกที่จะนำเสนอว่าตนเองไม่ตกใจหรือหวาดกลัวเลย และผู้อ่านก็ย่อมจะเชื่อตามที่ผู้เล่าได้เปิดเผยไว้

กล่าวโดยสรุป ในที่นี้ ผู้เล่าเรื่องจึงหมายถึง ผู้ถ่ายทอดเรื่องราวของบันทึกฯ ซึ่งปรากฏตัวอยู่ในบันทึกฯ เสมือนหนึ่งเป็นเจ้าของประสบการณ์ โดยใช้สรรพนามบุรุษที่ ๑ หรือคำเรียกแทนตัวเองในการถ่ายทอดนั่นเอง

ในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งทุกเรื่องจะมีผู้เล่าเรื่องหลักในลักษณะเดียวกันหมด กล่าวคือ ผู้เล่าเรื่องที่เป็นเจ้าของประสบการณ์ และใช้สรรพนามบุรุษที่ ๑ แทนตัวผู้เล่าในการเล่าเรื่อง ซึ่งสรรพนามบุรุษที่ ๑ นั้นก็หลากหลายแตกต่างกันไปในแต่ละเรื่อง เช่น 'ฉัน' 'ผม' หรือ 'ดิฉัน' เป็นต้น ดังตัวอย่าง "ชีวิตของดิฉันเริ่มแปรเปลี่ยนไป ดิฉันก้าวเข้ามาในโลกของผู้ป่วยที่ต้องอดทน...สงบจิตใจตามรักษา และหวังว่าเมื่อจบลง ตนจะกลับสู่โลกของคนทำงานอาชีพอีก" (สุดาทิพย์ เปี่ยมมิตร, ๒๕๔๑: ๑๐)

ในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งบางเรื่อง ผู้เล่าอาจเรียกชื่อตัว ในความหมายถึงสรรพนามบุรุษที่ ๑ เช่นกัน "หนูยกมือขึ้นเหนือหัวบอกกล่าวสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่หนูบนไว้ว่า ถ้าหนูอาการดีขึ้นหรือหายเมื่อไร หนูจะไปแก้บนทันที ตอนนี้อ่อนุญาตรักษาตัวก่อน" (เน้นทกานต์ ฤทธิวงศ์, ๒๕๔๖: ๙๒)

ในบางเรื่องผู้เล่าก็อาจเรียกแทนตัวว่า 'ผู้เขียน' แต่ผู้เขียนในเรื่องก็ไม่ได้หมายถึงผู้ที่เขียนดังกล่าว (author) แต่เป็นสรรพนามบุรุษที่ ๑ ประเภทหนึ่ง เพราะผู้เขียนในที่นี้ได้กระทำพฤติกรรมต่างๆ อยู่ในเรื่อง และเมื่อแทนด้วย 'ฉัน' หรือสรรพนามบุรุษที่ ๑ อื่นๆ ความหมายก็ไม่เปลี่ยนไป ดังตัวอย่าง "ผู้เขียนต้องล้างหน้า พยายามไม่ให้คุณแม่สังเกตเห็นว่า ผู้เขียนร้องไห้มากทุกครั้งที่จะขึ้นไปดูแลท่านที่ติดผู้ป่วย เมื่ออาจารย์หมออนุญาตให้ท่านกลับไปพักรักษาตัวที่บ้านได้ ผู้เขียนยังคงเรียนต่อไปและพักอยู่ที่หอพักแพทย์...เมื่อมองเห็นเตียงผู้ป่วย ผู้เขียนจะต้องน้ำตาไหล คิดถึงคุณแม่ทันที..." (สุจิรา จรัสศิลป์, ๒๕๔๑: ๕๑)

การใช้ผู้เล่าเรื่องเช่นนี้สอดคล้องและเหมาะสมอย่างยิ่งกับงานเขียนประเภทบันทึกประสบการณ์ส่วนบุคคล เพราะผู้เขียนจะสามารถกำหนดให้เจ้าของประสบการณ์ถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกได้อย่างเต็มที่ โดยที่ผู้อ่านก็จะรู้สึกใกล้ชิดกับเจ้าของประสบการณ์และเชื่อว่าเรื่องที่เล่านั้นเป็นความจริง ทำให้เกิดความรู้สึกร่วมไปกับเรื่องราวและเห็นอกเห็นใจในชะตากรรมของเจ้าของประสบการณ์ ซึ่งลักษณะเช่นนี้ เอกสารหรือสารคดีทางการแพทย์ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ป่วยโรคมะเร็งไม่อาจทำได้

นอกจากนี้ การใช้ผู้เล่าเช่นนี้ยังทำให้ผู้เขียนสามารถควบคุมการรับรู้ของผู้อ่านได้อีกด้วย กล่าวคือ การให้เจ้าของประสบการณ์เป็นผู้เล่าเรื่องเพียงคนเดียว ผู้อ่านก็จะรับรู้เรื่องราวต่างๆ จากมุมมองของผู้เล่าเรื่องและตามที่คุณเล่าเรื่องเล่าเท่านั้น แม้ว่าในความเป็นจริงแล้วผู้เขียนย่อมจะรู้เรื่องราวและเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นโดยตลอดเพราะบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งส่วนใหญ่จะเป็นการเล่าเรื่องที่ผ่านมาแล้ว และเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นก็ยาวนานและหลากหลายซับซ้อน แต่ผู้เขียนก็กำหนดให้ผู้เล่าเรื่องเล่าบางเรื่องและ/หรืองดเว้นที่จะเล่าบางเรื่อง ตามที่คุณเขียนได้จัดลำดับไว้แล้ว การใช้ผู้เล่าเรื่องเช่นนี้จึงทำให้ผู้อ่านใกล้ชิดกับเรื่องเสมือนเข้าไปอยู่ร่วมกับเหตุการณ์และรับรู้เรื่องราวต่างๆ ไปพร้อมกับผู้เล่าเรื่อง ทำให้เรื่องที่เล่านั้นมีความหมาย

ตัวอย่างเช่นเรื่อง ๓๖๕ วันมหัศจรรย์ฯ อันเป็นเรื่องราวประสบการณ์การป่วยเป็นมะเร็งของ 'หนู่ย' ซึ่งเป็นเจ้าของประสบการณ์และผู้เล่าเรื่อง โดยมีระยะเวลาในเรื่องเล่า ๑ ปี ผู้เล่าเลือกที่จะเริ่มเล่าเรื่องตั้งแต่วันคล้ายวันเกิดของตัวเอง เพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นถึงความสุข ความสมหวังในชีวิต และความคาดหวังถึงสิ่งดีๆ ในอนาคต โดยที่ตัวผู้เล่าเองก็ไม่ว่าตนเองจะต้องประสบกับเหตุการณ์ใดต่อไป เมื่อผู้เล่าเรื่องเล่าถึงเหตุการณ์ต่อมาที่ทำให้รู้ว่าตัวเองป่วยเป็นมะเร็ง การพลิกผันของเหตุการณ์อย่างที่คุณเล่าและผู้เล่าไม่คาดคิดมาก่อนจึงทำให้ผู้อ่านเกิดความเห็นอกเห็นใจในชะตากรรมของ 'หนู่ย' เป็นอย่างยิ่ง จากนั้น ผู้เล่าก็จะค่อยๆ เปิดเผยเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตัวเองในระหว่างที่รับการรักษา โดยเหตุการณ์เหล่านั้นจะสื่อให้ผู้อ่านเห็นถึงความทุกข์ทรมานของการเป็นมะเร็ง แต่ในขณะเดียวกันก็ทำให้เห็นถึงความสามารถของผู้เล่าในการข้ามผ่านความทุกข์เหล่านั้นและได้เรียนรู้ถึงคุณค่าของครอบครัวและเพื่อนฝูงได้ในที่สุด

ผู้เล่าเรื่องเลือกที่จะจบเรื่องเล่าลงในวันเกิดของตนในปีถัดมาแม้ว่าการรักษาจะยังดำเนินต่อไป ก็เพื่อให้ผู้อ่านได้เปรียบเทียบความแตกต่างที่เกิดขึ้นกับผู้เล่า ทั้งในด้านความคิด ทศนคติ

และการใช้ชีวิต หลังจากผ่านเหตุการณ์ต่างๆ มาแล้ว ๑ ปี ผู้อ่านก็จะเห็นว่าผู้เล่าได้เรียนรู้ และเปลี่ยนแปลงตัวเองไปแล้ว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตื่นแต่เช้าเพื่อไปทำบุญ วันนี้ไปทำสังฆทานให้พระสงฆ์ที่ป่วยอยู่ในตึก สงฆ์ของโรงพยาบาลจุฬาฯ...หนูรู้สึกดีมากที่สุดที่ได้ทำบุญแบบนี้ในวันเกิดของตัวเองอีกครั้ง...จากนั้นก็ตระเวนไปซื้อหาอาหารมาทานกันที่บ้านแบบเรียบง่ายที่สุด เย็นนี้อาหารเพียบ แต่ไม่มีพวกเนื้อสัตว์จำพวกหมู เนื้อ ไก่ และ แอลกอฮอล์เลย...

ช่างต่างกันลิบลับกับวันเกิดปีที่แล้ว

วันเกิดปีนี้หนูไม่ได้เชิญแขกมากมายเหมือนก่อน มีแต่คนในบ้านและ คนสนิทเพียงไม่กี่คน... (นันทกานต์ ฤทธิวงศ์, ๒๕๔๖: ๒๔๙-๒๕๐)

อนึ่ง สิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งในกลวิธีการเล่าเรื่องของบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งก็คือ มุมมอง (focalization) ของผู้เล่าซึ่งไม่สอดคล้องกับเจ้าของประสบการณ์ที่กระทำพฤติกรรมต่างๆ อยู่ในเรื่อง กล่าวคือ ในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งส่วนใหญ่มักจะปรากฏเสียงเล่าที่วิพากษ์วิจารณ์การกระทำของเจ้าของประสบการณ์อยู่เสมอ ดังเช่นตัวอย่างจากเรื่อง **ฉันไม่ได้ป่วย** แค่เป็นมะเร็ง ผู้เล่าเรื่องได้ย้อนไปเล่าถึงความรู้สึกแรกเมื่อได้รู้ว่าตัวเองเป็นมะเร็งว่าตนรู้สึกตกใจมากจน 'เสียสติไปถึงสามชั่วโมง' (สุดรัก สุวรรณชัยรบ, ๒๕๔๙: ๗๓-๗๔) แต่แล้วเมื่อได้ใคร่ครวญถึงสาเหตุและตระหนักถึงสัจธรรมของชีวิต ผู้เล่าเรื่องจึงสามารถทำใจได้

...ฉันไม่ใช่คนเก่งอะไร จึงไม่สามารถตั้งใจทยอยให้แตกในตอนแรก วันแรก ที่ทราบว่าเป็นมะเร็งเข้าแล้ว ฉันก็เสียสติไปถึงสามชั่วโมง ดีที่จำได้ว่าชีวิตนี้ผ่านการเรียนอะไรดีๆ มาบ้าง... ทำให้ฉันใช้เวลาไม่นาน ในการจัดระบบความคิด จุดที่ทำให้ฉันกระจ่างคือประโยคที่ว่า "เกิด แก่ เจ็บ ตาย มันก็เป็นเรื่องธรรมชาติ ใช่ มันเป็นความจริงที่ทุกคนต้องเจอ มันคือกฎของธรรมชาติ แล้วฉันจะจิตตกไปทำไม...ใครๆ ก็ต้องเจอ ฉันก็ต้องเจอ..." (สุดรัก สุวรรณชัยรบ, ๒๕๔๙: ๗๓-๗๔)

ในเรื่อง เนื้อร้ายกลายเป็นดี ผู้เล่าได้ย้อนไปเล่าถึงเหตุการณ์หนึ่งในอดีต ๒ ปีก่อนหน้าที่จะพบว่าตัวเองป่วยเป็นมะเร็ง เจ้าของประสบการณ์และเพื่อนร่วมงานกลุ่มหนึ่งได้รวมหัวกันนินทาเพื่อนร่วมงานคนหนึ่ง ทำให้เธอเศร้าเสียใจ ในการเล่าเรื่อง ผู้เล่าได้วิพากษ์วิจารณ์พฤติกรรมของตนในอดีตด้วยน้ำเสียงเสียดสีประชดประชันและยอมรับว่าในเวลานั้น ผู้เล่าเรื่องไม่ได้ตระหนักถึงคุณค่าของชีวิต ไม่ได้คำนึงถึงความรู้สึกของใคร และไม่รู้ตัวเลยว่าพฤติกรรมของตนในขณะนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ดี การใช้ผู้เล่าเรื่องที่แสดงมุมมองที่เปลี่ยนแปลงไปเช่นนี้ จะทำให้ผู้อ่านได้รับรู้ถึงพัฒนาการทางความคิดของเจ้าของประสบการณ์ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

...เรากลับเอาเรื่องของเธอ (ที่พวกเราไม่รู้ความจริงเลย) มาเดากันคนละอย่างสองอย่าง แล้วสรุปเอาเองว่า...เธอเป็นเมียน้อยที่โดนเมียหลวงตบมาหน้าแหก...แหม...ช่างเพลิดเพลิดเจริญใจอะไรอย่างนี้ได้แอบนินทาคนอื่น พวกเราสนุกสนานและมองคนอื่นเป็นตัวประหลาด (เพราะสิ่งที่คิดเอง) จนน้องเค้าคงจะรู้ตัว แล้วก็แอบไปนั่งร้องไห้ในห้องน้ำอย่างโดดเดี่ยวและเจ็บซ้ำ แต่ก็ไม่มีใครสักคนเลยที่จะเดินเข้าไปขอโทษ... ต่างก็คิดว่าช่างมันเว้ย...เรามันกลุ่มใหญ่ มี power กว่า ยัยนั่นมันหัวเดียวกระเทียมลีบ จะไปสนใจมันทำไม ไม่เห็นต้องแคร์เลย เรื่องธรรมดา...ใครช่วยคนนั้นก็ต้องโดนหัวเราะเยาะเป็นสังขกรรมของโลก

ถามว่า...ช่วงเวลาของชีวิตเหล่านั้น ฉันได้อะไรบ้างนอกจากการใช้ชีวิตด้วยความประมาท การไม่รู้จักรักคุณค่าของชีวิตทั้งตัวเองและของคนอื่น...ซึ่งนั่นมันความผิดพลาดล้วนๆ... (ศิริลักษณ์ อุ่นตรงจิตร, ๒๕๔๙: ๑๖)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่า 'เรา' อันหมายถึง 'ฉันและเพื่อนร่วมงาน' ในย่อหน้าแรกนั้น แตกต่างจาก 'ฉัน' ในย่อหน้าที่สอง กล่าวคือ 'ฉัน' ที่ปรากฏตัวและทำพฤติกรรมต่างๆ ในย่อหน้าแรกคือฉันในอดีตที่ถูกเล่าผ่านมุมมองของ 'ฉัน' ในปัจจุบันซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้เล่าเรื่อง ดังนั้นจึงปรากฏเสียงเล่าที่วิพากษ์วิจารณ์พฤติกรรมและความคิดของตนในอดีตด้วยน้ำเสียงเสียดสีประชดประชัน ส่วน 'ฉัน' ในย่อหน้าที่ ๒ ก็คือผู้เล่าที่ได้แสดงความคิดเห็นต่อเหตุการณ์นั้นด้วยมุมมองของตนในปัจจุบัน ดังนั้น ผู้เล่าเรื่องในตัวอย่างข้างต้นนี้ก็คือ 'ฉัน' ในปัจจุบัน เล่าถึง 'ฉัน' ในอดีต การวิพากษ์วิจารณ์ถึงพฤติกรรมและความคิดของตนในอดีตย่อมเป็นการตัดสินว่าพฤติกรรมเหล่านั้นไม่ถูกต้องเหมาะสม อีกทั้งยังเป็นการสื่อความหมายโดยนัยว่าผู้เล่าไม่ได้มีพฤติกรรมหรือความคิดเช่นนั้นอีกต่อไปแล้ว ดังนั้น ลักษณะการใช้ผู้เล่าเรื่องที่แสดงให้เห็นถึง

มุมมองที่เปลี่ยนแปลงไปเช่นนี้จะทำให้ผู้อ่านได้เห็นถึงพัฒนาการทางความคิดของผู้เล่าเรื่อง ภายหลังจากที่ได้ผ่านประสบการณ์การเป็นมะเร็งมาแล้วนั่นเอง

นอกจากนี้ การให้เจ้าของประสบการณ์เป็นผู้เล่าเรื่องตัวเองเช่นนี้ ยังทำให้ผู้เขียนสามารถสอดแทรกความคิดเห็น หรือความรู้ต่างๆ เอาไว้ได้อย่างกลมกลืนกับเนื้อเรื่อง เช่น เรื่อง มะเร็งขั้นสมอง ซึ่งผู้เขียนมักแทรกความคิดเห็นต่อประสบการณ์หรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่ผู้เล่าเรื่องเล่า ดังตัวอย่างจากเหตุการณ์ที่ผู้เล่าเรื่องเล่าถึงวัยเด็กของตนที่พ่อของตนถูกยาสั่งผู้เขียนก็ได้แทรกความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องพืช GMOs เพื่อให้ความรู้ต่อผู้อ่านเอาไว้ ดังนี้

นึกถึงเรื่องยาสั่งแล้วชวนให้นึกถึงสินค้าตัดแปรทางพันธุกรรมหรือ GMOs ซึ่งต้องอาศัยเชื้อไวรัสหรือแบคทีเรีย เป็น maker เพื่อจะได้ตรวจดูว่ายีนแปลกปลอมที่ใส่เข้าไปนั้นเข้าไปผสมในโครโมโซมธรรมชาติเดิมของพืชผักนั้นๆ หรือไม่ ดังนั้น คนที่กินผักตัดแปรทางพันธุกรรมก็จะได้ไวรัสหรือแบคทีเรียที่เป็น maker หรือได้ยีนที่เราไม่รู้จักเข้าไปผสมในร่างกายที่ละนิด ไม่ต่างอะไรกับสารพิษที่ไม่เต็มพิกัด... (ซูเกียรติ อุทกะพันธุ์, ๒๕๕๖: ๒๒)

นอกจากการให้ผู้เล่าเรื่องเล่าถึงประสบการณ์ของตัวเองแล้ว ในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งบางเรื่อง ยังมีการเล่าถึงเรื่องราวหรือเหตุการณ์อื่นๆ แทรกเข้ามาและทำให้เรื่องราวน่าสนใจมากขึ้น และผู้เขียนก็มีการเลือกให้ผู้เล่าเรื่องที่สอดคล้องกับเรื่องดังกล่าว

ตัวอย่างเช่นเรื่อง เมื่อหมอมะเร็ง ผู้เล่าได้เล่าเรื่อง ฟังความสามข้าง โดยกล่าวอย่างชัดเจนเอาไว้ในตอนต้นว่าเป็นนิทาน ไม่ใช่เรื่องจริง “ฉันขออนุญาตสลับจากด้วยการเล่านิทานอีกสักเรื่องหนึ่ง ขอต่านผู้อ่านอย่าได้ทักท้วงว่าเป็นเรื่องจริงก็แล้วกัน นิทานเรื่องฟังความสามข้าง...” (ฉันทย์ โสภาคย์, ๒๕๔๓: ๓๖) นิทานดังกล่าวเป็นเหตุการณ์ในรายการสัมมนาระหว่างบุคคลซึ่งเป็นตัวแทนของคน ๓ กลุ่ม คือ ผู้ที่เชื่อมั่นในหลักการชีวญาณ ผู้ที่ไม่เชื่อมั่นในหลักการดังกล่าว และผู้ที่วางตัวเป็นกลาง โดยมี ‘คุณฤทธิไช’ เป็นผู้ดำเนินรายการ โดยผู้เล่าได้กล่าวถึงเหตุการณ์ดังกล่าวโดยที่ตนเองไม่ได้มีส่วนร่วมในเหตุการณ์แต่อย่างใด แต่สามารถเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างละเอียด ดังนี้

“แล้วอาหารแบบชีวญาณของด็อกเตอร์เนี่ย เป็นมังสวิรัตินักไปใหม่ เพราะห้ามกินทั้งเนื้อ นม ไข่” หมอสะกิดเกิดคิดว่าตำราอาหารห้าหมู่ที่กระทรวงสาธารณสุขแนะนำจะเป็นหมัน

“แต่ยอมให้กินปลาได้อาติศยละครึ่งนะหมอ เป็นปลาทะเลยิ่งดี ก็ผมทดลองด้วยตนเองแล้วว่ามันดีนะ เห็นมัย มะรงมะเร็งหายไม้ด” ด็อกเตอร์สารทิสศุดลุกขึ้นยืนไขว่หนุ่ที่ไม่อ้วน ชูกำปั้นแสดงความแข็งแรงในวัยเจ็ดสิบให้ปรากฏทั้งสิ้น

“ฮะ เบาๆ ช้าก่อนท่านด็อกเตอร์ เดียวไมค์หลุด!” พิธีกรฤทธิไชหน้าตื่น เหงื่อหัวล้านไหลพราก

“ท่านเคยทำวิจัยมั่งมัยว่าวิธีการรักษามะเร็งแบบนี้มันดีจริง” หมอสะกิดถามตามฟอร์มที่ติดมาจากโรงเรียนแพทย์

“ผมไม่ใช่นักวิจัย และไม่ต้องการวิจัย” ด็อกเตอร์สารทิสจ้องหน้าหมอสะกิด พลางออกเสียงหนัก “นี่ ถ้ามจริง ๆ หมอ งานวิจัยวิจัยเรื่องมะเร็งนะ ทำกันไปถึงสิบปี สิ้นเงินไปหลายพันล้าน มันได้ผลมาทำให้รักษามะเร็งได้ดีพอรี ก็เปล่า นอกจากเอาไปทำวิทยานิพนธ์”

“อย่างน้อยก็พอให้มีหลักฐานเป็นแก่นสารตามหลักวิทยาศาสตร์” หมอสะกิดผายมือไปทางโรงเรียนแพทย์ “งานวิจัยเรื่องโภชนาการ เขาก็ทำกันมาดี ๆ แยะไป”

“ผมรู้” ด็อกเตอร์ขบฟันพูด “ผมเคยทำมาแล้ว แต่งานวิจัยต้องใช้เวลา และเงินทุนนะ ทุกวันนี้ผมไม่มีเวลาที่จะให้คนที่ป่วยเป็นมะเร็งต้องเป็นทุกข์ต่อไปอีกแล้ว กว่าที่จะวิจัยเสร็จ พอดีพวกนี้ตายกันหมด แล้วก็ทรมานด้วย ผมทนไม่ได้ ในเมื่อมีกำลังพอจะช่วยกันไปได้ด้วยวิธีการแพทย์ทางเลือก หมอเข้าใจมัย ผมแก่แล้ว” (ธันย์ โสภาคย์, ๒๕๔๓: ๓๙-๔๐)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่าผู้เล่าไม่ได้อยู่ร่วมกับเหตุการณ์ดังกล่าวเลย แต่สามารถรับรู้ถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างละเอียด แต่ผู้เล่าก็ไม่ได้แสดงทัศนคติของตนต่อเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นเลย เพียงแต่เล่าเหตุการณ์นั้นๆ ตามมุมมองของตน การเลือกใช้ผู้เล่าเรื่องเช่นนี้ สอดคล้องกับเรื่องเล่าที่เป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือ เรื่องที่เล่านี้ผู้เขียนสร้างขึ้นเพื่อจำลองเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม กล่าวคือ ความขัดแย้งทางความคิดระหว่างผู้ที่เห็นด้วยกับหลักการชีวิตจิตของ ดร.สาทิส กับผู้ที่ไม่เห็นด้วยอย่างรุนแรง นั่นคือ แพทย์แผนปัจจุบัน ดังนั้น ผู้เขียนจึงเลือกใช้ผู้

เล่าเรื่องแบบไม่แสดงทัศนคติเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้อ่านได้พิจารณาเหตุผลของแต่ละฝ่ายด้วยตนเอง โดยไม่ถูกชี้นำหรือโน้มน้าว เป็นการพยายามเล่าเรื่องอย่างเป็นทางการกลางของผู้เล่านั่นเอง

อย่างไรก็ดี การใช้ผู้เล่าเรื่องแบบเจ้าของประสบการณ์เล่าเรื่องของตัวเองอาจทำให้เกิดปัญหาเรื่องความเป็นอัตวิสัยของเรื่อง เพราะผู้อ่านจะรับรู้เรื่องราวผ่านมุมมองของผู้เล่าเรื่องเพียงคนเดียว ดังนั้น ในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งบางเรื่อง ผู้เขียนได้กำหนดให้บุคคลอื่นมาทำหน้าที่ผู้เล่าเรื่องสลับกับเจ้าของประสบการณ์ โดยเรื่องที่เล่านั้นก็เป็นเรื่องของเจ้าของประสบการณ์เองแต่เล่าผ่านมุมมองของบุคคลนั้นๆ ดังเช่นเรื่อง *ฉันไม่ได้ป่วย แค่เป็นมะเร็ง* ผู้เขียนได้ให้คนในครอบครัวและเพื่อนของเจ้าของประสบการณ์มาทำหน้าที่เล่าเรื่องเกี่ยวกับเจ้าของประสบการณ์เอง ในลักษณะพยานผู้เห็นเหตุการณ์ต่างๆ มาโดยตลอด

ดิฉันได้คุยกับเดียร์อยู่ตลอด เดียร์กำลังใจดีมาก เดียร์ไม่ปล่อยให้ตัวเองว่างและนอนร้องไห้สงสารตัวเอง แล้วรอรับการรักษาจากหมอย่างเดียว เดียร์รักษาตัวเองด้วย ร่างกายและสมองที่ถูกใช้งานมานานในระยะยาวได้รับการรักษาและฟื้นฟู เดียร์ออกกำลังกายทุกวัน... ตั้งแต่รู้จักเดียร์มา เดียร์ไม่เคยหยุดนิ่ง เดียร์จะเป็นฝ่ายรุก และเดียร์รุกเข้าหาเจ้าเนื้อร้ายก่อนที่มันจะทำร้ายเธอ... (สุตริก สุวรรณชัยรบ, ๒๕๔๙: ๑๔๗-๑๔๘)

จะเห็นได้ว่า ผู้เล่า ซึ่งในที่นี้ใช้สรรพนามว่า 'ดิฉัน' ได้เล่าถึงพฤติกรรมของ 'เดียร์' ซึ่งเป็นเจ้าของประสบการณ์ในเรื่อง ทำให้ผู้อ่านรับรู้ถึงพฤติกรรมของ 'เดียร์' ได้ว่า แม้จะป่วยเป็นมะเร็งแต่ก็ยังคงมีกำลังใจอันเข้มแข็ง ไม่ยอมแพ้แต่ได้ต่อสู้กับโรคมะเร็งอย่างเต็มที่ นอกจากนี้เรื่องเล่าข้างต้นยังสนับสนุนเนื้อหาของเรื่องเล่าหลักซึ่งผู้เล่าเรื่องได้เล่าถึงพฤติกรรมของตนไปในการทำงานของตัวเองกันนี้ ดังนั้น การใช้ผู้เล่าเรื่องแบบพยานสลับกับผู้เล่าเรื่องแบบเจ้าของประสบการณ์เล่าเรื่องตัวเองจึงทำให้ผู้อ่านได้รับรู้พฤติกรรมของเจ้าของประสบการณ์ผ่านมุมมองที่หลากหลายและเป็นการลดความเป็นอัตวิสัยของเรื่องเล่าลงไป

ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งมีการใช้ผู้เล่าเรื่องที่หลากหลายถึงแม้ว่าจะมีผู้เล่าเรื่องแบบเจ้าของประสบการณ์เล่าเรื่องของตัวเองเป็นผู้เล่าเรื่องหลักแต่ก็ยัง

นำเสนอเรื่องราวด้วยมุมมองที่หลากหลาย ทำให้เรื่องที่เราเล่ามีความน่าสนใจและสื่อความหมายที่แตกต่างกันออกไป

การใช้ผู้เล่าเรื่องแบบเจ้าของประสบการณ์เล่าเรื่องของตัวเองเป็นผู้เล่าเรื่องหลัก ก็สอดคล้องกับงานเขียนประเภทบันทึกประสบการณ์ส่วนบุคคล เพราะงานเขียนประเภทดังกล่าวเป็นการเล่าถึงเรื่องส่วนบุคคล ดังนั้น การให้เจ้าของประสบการณ์เป็นผู้เล่าเรื่องของตนเองด้วยสรรพนามบุรุษที่ ๑ จะทำให้เรื่องที่เราเล่าน่าเชื่อถือ ผู้อ่านจะรู้สึกใกล้ชิดกับผู้เล่าและเชื่อว่าเรื่องที่เราเล่าเป็นความจริง อนึ่ง การใช้ผู้เล่าเรื่องเช่นนี้ยังเป็นการจำกัดการรับรู้ของผู้อ่าน ทำให้ผู้เขียนสามารถนำเสนอเรื่องราวต่างๆ และกำหนดให้ผู้เล่าแสดงอารมณ์ความรู้สึกต่างๆ ได้อย่างเต็มที่โดยผู้อ่านก็จะเชื่อว่าเรื่องที่เราเล่าเป็นเรื่องจริงและเกิดความเห็นอกเห็นใจเจ้าของประสบการณ์ ซึ่งกลวิธีดังกล่าวนี้ไม่สามารถทำได้ในเอกสารทางการแพทย์หรือสารคดีให้ความรู้เกี่ยวกับโรคมะเร็ง

ดังนั้น นอกเหนือจากการเป็นบันทึกที่นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับประสบการณ์ส่วนบุคคลและสารคดีความรู้ต่างๆ แล้ว บันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งก็ยังเป็นพื้นที่ของผู้ป่วยในอันที่จะได้ถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกด้วยมุมมองของตนเอง ซึ่งย่อมจะทำให้เกิดภาพลักษณ์ของผู้ป่วยโรคมะเร็งที่แตกต่างไปจากผู้ป่วยโรคมะเร็งที่ปรากฏในบริบทต่างๆ ที่มักนำเสนอภาพลักษณ์ที่ชวนหดหู่และน่าเห็นใจ อย่างที่เอกสารทางการแพทย์หรือสารคดีเกี่ยวกับผู้ป่วยโรคมะเร็งต่างๆ ไม่อาจทำได้

๔.๔ กลวิธีการนำเสนอ

บันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งเป็นงานเขียนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประสบการณ์และเหตุการณ์ตลอดจนความคิดความรู้สึกต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้เล่าในขณะที่ป่วยเป็นมะเร็ง อีกทั้งยังมีการนำเสนอความรู้เกี่ยวกับโรคมะเร็งเอาไว้อีกด้วย ดังนั้น การนำเสนอเนื้อหาทั้ง ๒ ส่วนเอาไว้ในงานเขียนรูปแบบบันทึกประสบการณ์จึงมีความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง ดังจะขอจำแนกกลวิธีการนำเสนอเรื่องที่ปรากฏในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็ง ต่อไปนี้

๔.๔.๑ การนำเสนอเรื่องโดยการบรรยาย/อธิบาย

ในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็ง ผู้เขียนมักจะนำเสนอเนื้อหาส่วนใหญ่ของเรื่องโดยการบรรยายหรืออธิบาย โดยอาจจำแนกเป็นหัวข้อย่อยๆ ตามลักษณะการนำเสนอดังต่อไปนี้

๔.๔.๑.๑ การนำเสนอเรื่องด้วยการบรรยาย/อธิบายโดยย่อ

การนำเสนอเรื่องโดยการบรรยาย/อธิบายโดยย่อเป็นการนำเสนอเรื่องโดยไม่ให้รายละเอียดมากนัก ส่วนใหญ่เป็นการนำเสนอเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่ไม่ใช่ประเด็นสำคัญของเรื่อง เช่น การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับภูมิหลังของผู้เล่า หรือการเล่าย้อนถึงเหตุการณ์หนึ่งๆ ที่ได้ผ่านมาแล้ว ซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้อาจกินระยะเวลานานหลายปีในความเป็นจริง แต่การบรรยาย/อธิบายโดยย่อจะทำให้ผู้เขียนสามารถนำเสนอเรื่องราวให้ผู้อ่านรับรู้ได้ในเวลาสั้นๆ เช่น เรื่องราวในวัยเด็กของผู้เล่า ตั้งแต่เกิดจนถึงเวลาในปัจจุบันของเรื่องอาจถูกนำเสนอภายใน ๑-๒ ย่อหน้า ดังตัวอย่างเช่นเรื่อง *มะเร็งที่รัก* ผู้เล่าได้เล่าถึงภูมิหลังของตนตั้งแต่วัยเด็กจนสำเร็จการศึกษาได้เป็นแพทย์ภายใน ๓ ย่อหน้าเท่านั้น

...ผู้เขียนก็ลองมานึกถึงชีวิตของตัวเองดู ตั้งแต่เด็กต้องตั้งใจเรียนเพื่อให้
สมความหวังของคุณแม่ซึ่งอยากให้ผู้เขียนเป็นแพทย์

เมื่อสอบผ่านได้เข้าศึกษาที่คณะแพทยศาสตร์รามธิบดี การเรียนยิ่ง
หนักมากขึ้นกว่าเดิม ต้องศึกษาจากผู้ป่วยแล้วมาค้นคว้าหาอ่านเพิ่มเติมด้วย
ตนเอง...

หลังจากได้รับปริญญาแพทยศาสตรบัณฑิต ต้องออกไปทำงานเป็น
แพทย์ใช้ทุน ต้องไปเรียนรู้การใช้ชีวิตการทำงาน ซึ่งต่างจากชีวิตในโรงเรียน
แพทย์ ผู้เขียนได้ไปเป็นแพทย์ใช้ทุนที่โรงพยาบาลสวนปรุง เชียงใหม่ ซึ่งเป็น
โรงพยาบาลจิตเวชทางภาคเหนือ... (สุจิตรา จรัสศิลป์, ๒๕๔๑: ๑-๒)

การนำเสนอเรื่องโดยการสรุปย่อเช่นนี้ ทำให้ผู้อ่านสามารถทราบถึงภูมิหลังของผู้เล่าได้ในระยะเวลาสั้นๆ แม้แต่ในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งที่มีลักษณะคล้ายคลึงอดีตชีวิตประวัติ คือมีการเล่าเรื่องย้อนหลังไปยังวัยเด็กของผู้เล่าแล้วจึงดำเนินเรื่องต่อมาตามลำดับเวลา ก็ยังปรากฏลักษณะของการนำเสนอเรื่องโดยสรุปย่อ มีการเล่าข้ามรายละเอียดบางอย่างหรือเรื่องปลีกย่อยต่างๆ แล้วเน้นเฉพาะเหตุการณ์สำคัญๆ เท่านั้น ดังนั้น ผู้เขียนจึงสามารถนำเสนอเหตุการณ์ที่ใช้

ระยะเวลาหลาย ๑๐ ปีได้ไม่กี่ปท ตัวอย่างเช่นเรื่อง มองชีวิตผ่านมะเร็ง ผู้เล่าได้เล่าถึงชีวิต
ช่วงที่ทำงานในมหาวิทยาลัยอย่างรวบรัด โดยการสรุปถึงความก้าวหน้าในหน้าที่การงานภายใน
ระยะเวลา ๑ ปีจบภายในย่อหน้าสั้นๆ ย่อหน้าเดียว

...ผมเป็นอาจารย์พิเศษอยู่ได้สองเดือน เดือนพฤศจิกายนปีเดียวกัน
เปิดเทอมใหม่ ผมก็ได้รับการบรรจุเป็นอาจารย์ประจำในภาควิชาภาษาอังกฤษ
คณะมนุษยศาสตร์

เดือนกุมภาพันธ์ 2528 ผมขึ้นเป็นหัวหน้าภาควิชาภาษาอังกฤษ เดือน
มิถุนายนปีเดียวกันนั้น ผมได้รับแต่งตั้งให้เป็นคณบดี ซึ่งสมัยนั้นจำนวน
อาจารย์ก็มีไม่น้อย แต่คนที่จบปริญญาเอกมีไม่มาก (วรธา วัฒนชะยังกูร,
๒๕๔๙: ๗๑)

ดังที่ได้กล่าวไปแล้ว การนำเสนอเรื่องด้วยการบรรยาย/อธิบายโดยย่อจะทำให้ผู้เขียน
สามารถนำเสนอเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่กินระยะเวลานานในความเป็นจริงสู่ผู้อ่านได้อย่าง
รวบรัดและใช้เวลาเพียงสั้นๆ ในจำนวนไม่กี่ย่อหน้าหรือไม่กี่หน้าเท่านั้น ทำให้เรื่องราวต่างๆ ถูก
นำเสนออย่างกระชับ และมุ่งสู่เนื้อหาที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอได้อย่างรวดเร็ว

๔.๔.๑.๒ การนำเสนอเรื่องด้วยการบรรยาย/อธิบายโดยละเอียด

ผู้เขียนมักจะใช้การนำเสนอเรื่องด้วยการบรรยาย/อธิบายละเอียดนี้ในเนื้อหาส่วนที่
ต้องการให้ผู้อ่านรับทราบถึงรายละเอียดมากและเป็นเนื้อหาที่สำคัญของเรื่อง ดังนั้น ในบันทึก
ผู้ป่วยโรคมะเร็งจึงปรากฏการบรรยาย/อธิบายละเอียด ดังต่อไปนี้

๔.๔.๑.๒.๑ การบรรยายโดยละเอียดเพื่อถ่ายทอดความคิดและ ความรู้สึกของผู้เล่า

ในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็ง อาจกล่าวได้ว่าเนื้อหาเกี่ยวกับความคิดและความรู้สึกของผู้เล่า
เป็นเนื้อหาที่สำคัญและผู้อ่านสนใจใคร่รู้มากที่สุดในเรื่อง เพราะในความรับรู้ของคนโดยทั่วไป
โรคมะเร็งเป็นโรคร้ายแรง ผู้ป่วยโรคมะเร็งมักจะได้รับความทุกข์ทรมานอย่างมากทั้งด้านร่างกาย
และจิตใจ ดังนั้น ผู้อ่านก็ย่อมจะต้องการรู้ถึงความรู้สึกนึกคิดที่แท้จริงของผู้เล่าต่อโรคร้ายดังกล่าว

ตลอดจนความคิดความรู้สึกที่เกิดขึ้นในระหว่างที่เข้ารับการรักษา ดังนั้น ผู้เขียนจึงจำเป็นต้องนำเสนอเนื้อหาดังกล่าวอย่างละเอียด เพื่อให้ผู้อ่านได้รับรู้และเข้าใจผู้เล่าอย่างลึกซึ้ง

ตัวอย่างจากเรื่อง **พิชิตมะเร็งด้วยใจ** ผู้เขียนได้บรรยายถึงความคิดและความรู้สึกของผู้เล่าเรื่องอย่างละเอียดเพื่อให้ผู้อ่านทราบถึงความรู้สึกภายในจิตใจของผู้เล่าอย่างชัดเจนว่า ‘ฉัน’ ในเรื่องนั้นเศร้าโศกและท้อแท้หมดกำลังใจภายหลังจากที่ได้รู้ว่าตัวเองเป็นมะเร็ง การนำเสนอเช่นนี้ยังทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกร่วมและเห็นอกเห็นใจในชะตากรรมของผู้เล่าเรื่องเป็นอย่างมาก

...ในคืนนั้น ปีนั้น กลับเป็นคืนวันสุดแสนที่จะเศร้า อากาศเย็นกว่าทุกปีจนฉันรู้สึกหนาวเหน็บ รวากับว่าจะตอกย้ำถึงความหดหู่ของชีวิต ฉันเฝ้าแต่ถามตัวเองว่า เป็นไปได้อย่างไร ฉันไม่ได้ฝันร้ายไปหรอกหรือนี่ ฉันกำลังเป็นโรคมะเร็ง โรคที่ใครๆ ต่างก็ประหวั่นพรั่นพรึงสะพรึงกลัวกันนักกันหนา ฉันเคยเห็นเพื่อนร่วมงานที่ป่วยเป็นมะเร็งที่ปอดระยะสุดท้าย ก่อนตายแสนจะทุกข์ทรมานที่สุด เขาบอกฉันว่าอยากจะตัดช่องน้อยแต่พอตัว พุดง่ายๆ คืออยากตายเพื่อให้พ้นจากสภาพที่ต้องทุกข์ทรมานนี้ไปเร็วๆ ฉันไม่เคยคิดมาก่อนเลยว่าตัวเองจะต้องป่วย และจบชีวิตลงด้วยโรคนี้นี้ มีคนเขาพูดกันว่าถ้าบาปไม่หนาหรือกรรมไม่หนัก โรคนี้นี้ไม่ถามหาหรอก ฉันคงเป็นคนบาปหนามาก พ่อแม่ญาติพี่น้องก็ไม่เห็นมีใครป่วยตายด้วยโรคมะเร็งกันสักคน แถมแต่ละคนยังยืนยาวอีกด้วย ('ภารุ้ง', ๒๕๔๖: ๔)

อย่างไรก็ดี ผู้วิจัยพบว่าผู้เล่าเรื่องในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งส่วนใหญ่มักจะมีความรู้สึกเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ รู้สึกตกใจ เศร้าโศกเสียใจ หวาดกลัวหรือสับสนเมื่อได้รู้ว่าตัวเองเป็นมะเร็ง แต่นอกจากตัวอย่างจากเรื่อง **พิชิตมะเร็งด้วยใจ** ที่ยกมาข้างต้นแล้ว ในบันทึกส่วนใหญ่ผู้เล่าเรื่องจะกล่าวถึงความรู้สึกดังกล่าวแต่เพียงสั้นๆ เท่านั้น จากนั้นก็จะเล่าถึงเหตุการณ์อื่นๆ ต่อไป แม้ว่าในระหว่างการรักษาจะมีเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดและทุกข์ทรมานแก่ผู้เล่าหลายครั้ง แต่ผู้เล่าก็จะสามารถผ่านพ้นไปได้ด้วยกำลังใจและการมองโลกในแง่ดี ดังนั้น ความคิด และความรู้สึกของผู้เล่าส่วนใหญ่ที่ปรากฏในเรื่องจึงมักจะมีแต่ความคิดในแง่บวก ดังจะขอยกตัวอย่างดังต่อไปนี้

จากเรื่อง เนื้อร้ายกลายเป็นดี เมื่อผู้เล่าดำเนินการรักษาโรคมะเร็งไประยะหนึ่งแล้วก็ปรากฏว่าการรักษาไม่ได้ผล แม้ผลการรักษาจะไม่เป็นไปอย่างที่คิดไว้ แต่ผู้เล่าเรื่องก็ไม่ได้รู้สึกท้อแท้หมดกำลังใจแต่อย่างใด แต่กลับมีความคิดไปในแง่บวกเพื่อสร้างกำลังใจให้แก่ตนเอง ดังเช่นที่ผู้เล่าเรื่องเปิดเผยถึงความคิดความรู้สึกของตนเองว่า

ใช่ค่ะ...ฉันพูดได้เต็มปากว่าเสียใจมาก แต่เมื่อนั่งคิดดูแล้วว่าการเป็นมะเร็งต่อไปก็ไม่ได้ลดคุณค่าในชีวิตฉัน มันอาจเป็นบทพิสูจน์ก็ได้ว่าฉันเข้มแข็งพอริยัง และยังมีหนทางให้ฉันก้าวต่อไปข้างหน้าอีกตั้งหลายทางไม่ใช่หรอ

หลังจากวันนั้น...ฉันก็เก็บความเสียใจเอาไว้ และได้แต่เฝ้าคอยให้ถึงวันนัดตรวจเร็วๆ เพื่อที่จะได้ลุยจัดการกับเจ้าโรคร้ายนี้ต่อสักที... (ศิริลักษณ์ อุ่นตรง จิตร, ๒๕๔๙: ๑๕๐)

ตัวอย่างจากเรื่อง มองชีวิตผ่านมะเร็ง ซึ่งผู้เล่าได้แสดงให้เห็นว่าผู้เล่าไม่ได้รู้สึกตกใจหรือหวาดกลัวเลยเมื่อรู้ว่าตนเองป่วยเป็นมะเร็ง ก็เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งของการถ่ายทอดความคิดความรู้สึกของผู้ป่วยที่เป็นไปในเชิงบวกเอาไว้อย่างละเอียด ดังนี้

มะเร็งทุกวันนี้ไม่ได้ถูกมองว่าเป็นโรคที่ตายได้ (Fatal Disease) แต่มองว่าเป็นโรคเรื้อรังที่ต้องใช้เวลาในการรักษา (Chronic Disease) แต่วันนั้นผมไม่ทราบหรอก รู้แค่ว่ามันป่วยได้ก็ต้องหายได้ ต้องมีวิธีการรักษา แล้วผมก็เชื่อว่าผมไม่ตายง่าย ๆ

ผมไม่ได้ทำทนาย แต่ผมต้องหาย เพราะนี่เป็นเพียงแค่ความปรารถนาแรงกล้าของชีวิตเท่านั้นเองว่าผมต้องหายจากโรคนี้นี้ให้ได้... (วรชภา วัฒนชะยังกูร, ๒๕๔๙: ๑๓๔)

นอกจากความคิดความรู้สึกในแง่บวกเกี่ยวกับโรคมะเร็งแล้ว ในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งก็ยังปรากฏการบรรยายโดยละเอียดเพื่อถ่ายทอดความคิดและความรู้สึกในด้านอื่นๆ ของผู้เล่าอย่างหลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความคิด ความรู้สึกของผู้เล่าที่มีต่อชีวิต และความคิดเกี่ยวกับสัจธรรมต่างๆ ที่ผู้เล่าได้ค้นพบและเรียนรู้ในระหว่างที่ป่วยเป็นมะเร็ง การบรรยายหรืออธิบายความคิดเหล่านั้นโดยละเอียดไม่เพียงแต่เป็นการถ่ายทอดความคิดความรู้สึกของผู้เล่า

ให้ผู้อ่านได้รับรู้เท่านั้น หากแต่เนื้อหาเหล่านั้นยังเป็นเสมือนสารที่ผู้เขียนต้องการสื่อมายังผู้อ่านอีกทางหนึ่งด้วย ดังตัวอย่างจากเรื่อง **เมื่อฉันรู้ว่าตัวเองเป็นมะเร็งฯ** ซึ่งผู้เล่าเรื่องได้ถ่ายทอดความคิดของตัวเองที่เกิดขึ้นในขณะที่นั่งพิจารณาธรรมชาติเอาไว้ ดังนี้

ได้มองธรรมชาติ อดที่จะรู้สึกไม่ได้ว่าตัวเรานั้นเล็กน้อยเดียว ทำไมจึงต้องมาพะวงกับเรื่องทุกข์ของตน เพราะฉันเห็นตัวเองสำคัญ ตายไม่ได้นะสิ จนไม่ได้มองฟ้าดิน ไม่เห็นความยิ่งใหญ่ของธรรมชาติ ต้องรอให้ธรรมชาติแสดงตัวบอกกล่าว แล้วฉันก็มักจะมีห่วงความคิดถึงพ่อที่มักบอกฉันตอนเล็กๆ... "ธรรมชาติมันตัดสินทุกอย่าง" "ไม่มีใครเอาชนะธรรมชาติได้" ในยามที่ฉันคิดถึงพ่อที่รักลูกสาวคนเดียวเป็นแก้วตา ฉันเชื่อว่าพ่อจะยอมเจ็บแทนฉัน หากความเจ็บไข้มันโอนหรือถ่ายถอนกันได้ ความคิดดังกล่าวทำให้อบอุ่นใจและเป็นพลังด้านบวกให้กับฉัน ความรักของพ่อ ความวางใจของพ่อที่มีต่อฉัน เป็นความมั่นคงอย่างหนึ่งในชีวิตฉัน (สุภาพร พงศ์พฤกษ์, ๒๕๔๐: ๑๓๓)

ในเรื่อง **เนื้อร้ายกลายเป็นดี** ก็เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งของการบรรยายละเอียดเพื่อถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกของผู้เล่าที่มีต่อชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากเหตุการณ์ตอนที่ผู้เล่าเรื่องได้ผ่านพ้นช่วงเวลาวิกฤตของชีวิตที่เกือบต้องเสียชีวิตเพราะแพ้เคมีบำบัด ผู้เขียนได้บรรยายถึงความคิดของผู้เล่าเรื่องเอาไว้อย่างละเอียด ซึ่งไม่เพียงแต่ทำให้ผู้อ่านรับรู้ถึงความคิดของผู้เล่าเรื่องเท่านั้น หากแต่ยังทำให้ผู้อ่านได้รับสารสำคัญที่ต้องการสื่อและอาจนำไปสู่การได้ใคร่ครวญถึงชีวิตของตนได้ ดังต่อไปนี้

...ฉันอาจจะมีความสุขมาเป็นเดือนเป็นปี แต่การแพ้เคมีบำบัดถึง 1 อาทิตย์ ก็ถือว่าเป็นช่วงเวลาที่ยุทธรมาณที่สุดสำหรับฉัน เพราะอะไร...นั่นก็เพราะเราลืมนคุณค่าแห่งความสุขที่ผ่านมา ลืมใช้สติไตร่ตรองสิ่งที่เป็นอยู่ว่า มันเป็นแค่สิ่งที่เกิดเพียงชั่วครู่ชั่วคราว เกิดขึ้นในสังขารที่ไม่เที่ยงเท่านั้น ลืมคิดไปว่าแม้แต่ตัวตนที่เราเป็นอยู่ก็ไม่ใช่ของเรา ดังนั้นความเจ็บป่วย ทุกข์ ทรมาน จึงสุขใจเรา ทั้งๆ ที่ร่างกายก็เป็นแค่วัตถุ เมื่อเราใช้งานมันหนัก มันก็มีสิทธิ์ที่จะผุพังได้ตามกาลเวลา เราเจ็บ เราก็กินยาเตือนความรู้สึกของตัวเองว่าเราเจ็บตรงนั้นตรงนี้ แต่จริงๆ แล้ว หากลองหลับตากลับหันใจและมีสติกับลมหายใจของ

ตัวเอง บางทีเราจะเห็นว่าความเจ็บนั้นมาๆ และหายไป และก็กลับมาใหม่
เป็นธรรมดาของทุกสรรพสิ่ง (ศิริลักษณ์ อุ๋นตรงจิตร, ๒๕๔๙: ๑๕๘-๑๕๙)

กล่าวโดยสรุป เนื้อหาเกี่ยวกับความคิดและความรู้สึกของผู้เล่าเป็นเนื้อหาส่วนสำคัญ
ที่สุดในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งที่ผู้อ่านสนใจใคร่รู้ อีกทั้งเนื้อหาในส่วนนี้ยังเป็นสารสำคัญที่ผู้เขียน
ต้องการนำเสนออีกด้วย ดังนั้น ผู้เขียนจึงต้องใช้กลวิธีการบรรยายหรืออธิบายอย่างละเอียด
เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจได้อย่างชัดเจน

๔.๔.๑.๒.๒ การบรรยายหรืออธิบายโดยละเอียดเพื่อถ่ายทอดข้อมูล ความรู้

เนื้อหาสำคัญของบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งที่ผู้อ่านต้องการรับทราบอย่างละเอียดอีกประการ
หนึ่งก็คือ เนื้อหาเกี่ยวกับข้อมูลความรู้ต่างๆ เพราะบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งไม่เพียงแต่จะเป็นงาน
เขียนเพื่อบันทึกประสบการณ์เท่านั้น หากแต่ยังเป็นสารคดีเพื่อให้ความรู้อีกด้วย ดังนั้น การ
นำเสนอเนื้อหาส่วนนี้จึงต้องบรรยายหรืออธิบายอย่างละเอียดเพื่อให้ผู้อ่านได้รับทราบและเข้าใจ
อย่างชัดเจน

อนึ่ง ข้อมูลความรู้ที่ปรากฏในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งก็มีความหลากหลายอย่างมาก
ผู้วิจัยจะขอยกตัวอย่างการถ่ายทอดข้อมูลความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการรักษาด้วยการบรรยาย/
อธิบายอย่างละเอียดจากเรื่อง เนื้อร้ายกลายเป็นดี ซึ่งผู้เล่าได้บรรยายถึงขั้นตอนของการฉาย
รังสีอย่างละเอียด อย่างไรก็ตาม การนำเสนอเช่นนี้ก็ยังคงปรากฏลักษณะของบันทึกประสบการณ์
ร่วมด้วย กล่าวคือ ผู้เล่าจะสอดแทรกความคิดเห็นและความรู้สึกของตนในการบรรยาย/อธิบาย
นั้นเอาไว้ด้วย ดังต่อไปนี้

ดีป-ยอมาจากอะไรฉันก็ไม่รู้ค่ะ แต่มันเป็นคำสั้นๆ ที่ใช้เรียกการนำสีมา
mark จุดที่เราจะฉายรังสีบนตัวของผู้ป่วย...หมอดต้องใช้วิชาฟิสิกส์ในการ
คำนวณหาทิศทางที่ถูกต้องที่สุด โดยที่รังสีจะต้องถูกอวัยวะส่วนอื่นที่ไม่ใช่อวัยวะที่
ต้องการจะฉายได้น้อยที่สุดเพื่อป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับผู้ป่วย และสีที่ใช้ทา
จะต้องเป็นสีที่ผสมขึ้นเพื่อใช้ในการฉายรังสีเท่านั้น ไม่ใช่สีธรรมดาทั่วไปจะใช้ได้

...เตียงที่ฉันนอนก็จะเป็นเตียงแคบๆ ข้างบนเป็นเครื่องจำลองการฉายรังสี ซึ่งเหมือนกับเครื่องฉายรังสีที่เราจะไปฉายนี่แหละ แต่ไม่มีรังสีจริงๆ มีแต่แสงเลเซอร์ที่จะยิงลงมาตามที่คุณหมอโปรแกรมจากห้องควบคุมว่าตรงไหน พิกัดไหนที่รังสีจะต้องถูกหรือไม่ถูก หลังจากนั้นพี่ๆ รังสีวิทยาก็จะช่วยกันดั้มสีลงไปตรงจุดนั้น ซึ่งการทำดีปี้ ไม่ใช่แป็บเดียวเสร็จนะคะ แต่นานมาก นอนจนเมื่อยไปเลย...

...ตอนฉายจริงก็ต้องขึ้นไปนอนท่าเดิมเหมือนตอนทำดีปี้ ใช้เวลาแค่สามนาที่เท่านั้น...โดยเราต้องขึ้นไปนอนบนเตียงแคบๆ มีเครื่องฉายรังสีอยู่ข้างบน นักรังสีจะปรับระดับและพิกัดจนถูกต้อง ซึ่งเครื่องฉายจะสามารถปรับได้ว่าเอาตรงไหนดีนี่...จะใช้ระบบไฮโดรลิกปรับแต่งทั้งหมด เมื่อปรับระดับได้ถูกต้องแล้วก็ฉายเพียงแค่สามนาที่... (ศิริลักษณ์ อุ๋นตรงจิตร, ๒๕๔๙: ๔๕-๔๗)

นอกจากนี้ ในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งบางเรื่องก็มีการบรรยายหรืออธิบายโดยละเอียดเพื่อถ่ายทอดข้อมูลความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการรักษาด้วยภาษาเชิงวิชาการคล้ายคลึงกับสารคดีให้ความรู้ทางการแพทย์ กล่าวคือ มีการใช้ศัพท์ทางการแพทย์ประกอบการอธิบาย เช่นในเรื่องเมื่อหมอมือเป็นมะเร็ง ลักษณะการนำเสนอเช่นนี้ก็สอดคล้องกับผู้เล่าเรื่องซึ่งเป็นแพทย์

การตรวจกรองโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่อย่างที่ฉันเป็นนี้ การแพทย์แผนปัจจุบันแนะนำให้คนที่มีความเสี่ยงมะเร็งลำไส้ใหญ่รับการตรวจโดยการสอดนิ้วมือคลำในไส้ตรง (Rectal examination) ก่อนอื่น ต่อไปตรวจอุจจาระหาเลือดที่ปนออกมาในปริมาณเล็กน้อย (Occult blood) ซึ่งก็เป็นวิธีง่ายๆ และประหยัด เมื่อมีผลบวกสามครั้ง (ผู้รับการตรวจต้องงดอาหารเนื้อสัตว์สามวันก่อนตรวจ) แพทย์จะแนะนำให้รับการตรวจด้วยการสอดท่อชนิดอ่อนตัวดัดได้ส่องตรวจภายในลำไส้ใหญ่ (Flexible colonoscopy) ทำให้แพทย์สามารถตรวจสภาพลำไส้ใหญ่ได้ตลอดทางโดยการดูด้วยตา ซึ่งเห็นได้ชัดกว่าการสวนแบบเรียมแล้วเอกซเรย์ (Barium enema) ที่นิยมทำกันแต่ก่อนมา (ธัญย์โสภาคย์, ๒๕๔๔: ๑๙)

นอกจากการบรรยายหรืออธิบายโดยละเอียดเพื่อให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการรักษา ก็ยังปรากฏการนำเสนอลักษณะดังกล่าวกับเนื้อหาเกี่ยวกับการดูแลและฟื้นฟูร่างกายของ

ตนเองด้วย ดังตัวอย่างจากเรื่อง มะเร็งขึ้นสมอง ซึ่งผู้เล่าได้อธิบายถึงการออกกำลังกายด้วยวิธีเตะเท้า จากตัวอย่างที่ยกมานี้จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าผู้เขียนได้อธิบายอย่างละเอียดและเป็นลำดับขั้นตอน เพื่อให้ผู้อ่านสามารถปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้องนั่นเอง

การเตะของผมนั้น ผมเตะแบบปลายเท้าเหยียดตรงอย่างเดียว เพราะกล้ามเนื้อท้องขาไม่ค่อยมี เนื่องจากผ่าตัดมา ๓-๔ ครั้ง... ถ้าเตะแบบเท้าตั้งมันเจ็บน่อง ก็เตะแบบเดียวครั้งละ ๓๐ ครั้ง รวม ๔ ครั้ง เวลาเตะก็หายใจวิดเข้า- วิดออก ตามจังหวะเตะ แต่พอหยุดพัก แทนที่จะหายใจทิ้งเพราะเริ่มเหนื่อย ก็สูดลมหายใจให้เต็มๆ ปอด ก่อนปล่อยออกมอดังกล่าวแล้ว พอเตะจบครั้งที่ ๔ ก็ต่อยกเท้าแกม จะเป็นการหายใจเข้าเต็มปอดตอนยกตัวขึ้นแล้วปล่อยออกโดยไม่รู้สึกร่างเหนื่อยเพิ่ม จะไปเหนื่อยเพิ่มเหมือนขึ้นท่าใหม่ในจังหวะที่ ๑๐-๒๐ (ชูเกียรติ อุทกะพันธุ์, ๒๕๔๖: ๑๘๑)

อนึ่ง เนื้อหาเกี่ยวกับอาการต่างๆ ของผู้ป่วยโรคมะเร็งก็เป็นเนื้อหาอีกประการหนึ่งที่ผู้อ่านบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งสนใจใคร่รู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาการที่เกิดขึ้นจากกระบวนการรักษา เนื่องจากเป็นที่รู้กันว่า การรักษาโรคมะเร็งนั้นมักทำให้ผู้ป่วยเกิดอาการแพ้อย่างรุนแรง ดังนั้น ในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งจึงปรากฏการบรรยายโดยละเอียดถึงอาการต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้อ่านเป็นผลมาจากการรักษาเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจและเห็นภาพอย่างชัดเจน ดังเช่นตัวอย่างจากเรื่อง เนื้อร้ายกลายเป็นติ ซึ่งผู้เล่าได้บรรยายถึงอาการแพ้เคมีบำบัดของตนอย่างละเอียด ดังนี้

อาการแพ้ยาของฉันมีมากขึ้น ทั้งต้องเสียแบบรุนแรงแบบที่ว่าไม่สามารถกินอะไรได้เลยแม้แต่ชนิดเดียว แต่ล้าไส้ก็ยังทำงานหนักเหมือนเดิม คือถ่ายออกมาตลอด พูดได้ว่าตลอดเวลาด้วยซ้ำไป ร่างกายขาดน้ำ แม้หมอจะให้น้ำเกลือโดยเปิดเส้นเลือดถึงสองเส้น แต่ริมฝีปากของฉันก็ยังคงแห้งผากเหมือนคนหิวน้ำตลอดเวลา เท่านั้นยังไม่พอ ในปากและลำคอก็ยังเป็นแผลเหวอะหวะเนื่องจากฤทธิ์เคมีบำบัด กลืนอะไรไม่ได้เลยแม้แต่ น้ำเปล่า (ศิริลักษณ์ อุ๋นตรงจิตร, ๒๕๔๙: ๑๕๓)

กล่าวโดยสรุป ผู้เขียนมักจะใช้กลวิธีการนำเสนอด้วยการบรรยายหรือการอธิบายโดยละเอียดเพื่อถ่ายทอดเนื้อหาสำคัญของเรื่อง ซึ่งในที่นี้ก็คือ การถ่ายทอดความคิดความรู้สึกของผู้เล่าอันเป็นเนื้อหาที่สำคัญที่สุดของบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็ง เพราะผู้อ่านย่อมต้องการรู้ว่าผู้ที่ป่วยเป็นโรคมะเร็งนั้นจะมีความคิด ความรู้สึกอย่างไรต่อโรคร้ายดังกล่าว และต่อชีวิตของตนเองที่อาจจะเหลืออยู่ไม่มากนัก ดังนั้น ผู้เขียนจึงต้องนำเสนอเนื้อหาดังกล่าวอย่างละเอียดเพื่อให้ผู้อ่านรับรู้และเข้าใจ อีกประการหนึ่งก็คือการถ่ายทอดข้อมูลความรู้ต่างๆ เกี่ยวกับโรคมะเร็ง เพราะบันทึกดังกล่าวเป็นเสมือนสารคดีให้ความรู้เกี่ยวกับโรคมะเร็งอีกประเภทหนึ่ง ซึ่งผู้อ่านคาดหวังว่าจะได้รับข้อมูลความรู้จากผู้มีประสบการณ์ตรง ดังนั้น การถ่ายทอดข้อมูลความรู้อย่างละเอียดจึงทำให้ผู้อ่านได้เข้าใจและอาจนำความรู้บางอย่างไปประยุกต์ใช้ได้ อย่างไรก็ตาม การถ่ายทอดความรู้ดังกล่าวก็มักจะใช้ภาษาง่ายๆ และมีการสอดแทรกความคิดเห็นของผู้เล่าเรื่องเอาไว้ด้วย ทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่ายกว่าความรู้จากเอกสารทางการแพทย์

๔.๔.๒ การนำเสนอเรื่องผ่านบทสนทนา

ในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งบางเรื่อง ผู้วิจัยพบว่าผู้เขียนมักจะสอดแทรกบทสนทนาซึ่งเป็นกลวิธีการนำเสนอเรื่องทางบันเทิงคดีในการนำเสนอเรื่องด้วยเช่นกัน ทำให้บันทึกเรื่องนั้นๆ มีความน่าสนใจและมีชีวิตชีวามากกว่าการบรรยายหรือการอธิบายแต่เพียงอย่างเดียว บันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งที่ใช้บทสนทนาในการนำเสนอร่วมด้วยจึงมีลักษณะคล้ายคลึงกับนวนิยายหรือเรื่องสั้น ผู้อ่านจึงเกิดความเพลิดเพลินในการติดตามเรื่องและรู้สึกเหมือนได้มีส่วนร่วมในเหตุการณ์นั้นในฐานะผู้สังเกตการณ์ หนึ่ง บทสนทนาในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งยังอาจแบ่งได้เป็น ๒ ลักษณะ ดังนี้

๔.๔.๒.๑ บทสนทนาได้ตอบระหว่างบุคคล

บทสนทนาลักษณะนี้มักเป็นบทสนทนายระหว่างผู้เล่าเรื่องซึ่งเป็นเจ้าของประสบการณ์กับบุคคลอื่นๆ เช่น คนในครอบครัว เพื่อนฝูง หรือแพทย์ ทำให้เรื่องราวที่นำเสนอมีชีวิตชีวาที่น่าสนใจมากขึ้น และในบางครั้งก็ยังสามารถสอดแทรกเนื้อหาต่างๆ เข้าไว้ในบทสนทนานั้นได้ด้วย ดังตัวอย่างจากบทสนทนาในเรื่อง มะเร็งหัวเราะ ซึ่งผู้เล่าเรื่องได้ถ่ายทอดเหตุการณ์ที่ตนพูดคุยกับพยาบาลในขณะที่เข้ารับรักษาตัวในโรงพยาบาล บทสนทนาดังกล่าวได้สอดแทรกอารมณ์ขันของผู้เล่าเรื่องเอาไว้ ทำให้ผู้อ่านได้เห็นถึงอุปนิสัยและทัศนคติในแง่บวกของผู้เล่าเรื่องแม้จะป่วยเป็นโรคร้ายอย่างไรก็ตาม

“มาทำไมละจะหนู” ผมเอ่ยถาม

“มาซักประวัติคุณลุงคะ”

“จะเอาประวัติตอนไหนละหนู ประวัติลุงล้วนโลดโผน ผจญภัย มีทั้งรัก ทั้งโศก สมหวัง และผิดหวังครบครัน มีทั้งอ้อมมีทั้งทิว มีทั้งหัวเราะและน้ำตา หนูจะเอาประวัติแบบไหน” (ปัญญา ฤกษ์อุไร, ๒๕๔๓: ๑๙)

นอกจากนี้ บางครั้งในบทสนทนาระหว่างผู้เล่าเรื่องกับเพื่อนฝูงที่ใกล้ชิดสนิทสนมกันก็ยิ่งเปิดเผยให้ผู้อ่านได้เห็นถึงความคิด ความรู้สึกของผู้เล่า รวมทั้งทำให้ผู้อ่านได้รับรู้ถึงสภาพร่างกายและพฤติกรรมของผู้เล่าผ่านสายตาของคู่สนทนา ดังเช่นตัวอย่างจากเรื่อง ๓๖๕ วัน มหัศจรรย์ฯ เพื่อนของผู้เล่าเรื่องได้มาเยี่ยมและกล่าวถึงสภาพร่างกายของผู้เล่าเรื่องว่า ‘ดูดีกว่าผู้ป่วยคนอื่นๆ’ นอกจากนี้ บทสนทนาดังกล่าวยังทำให้ผู้อ่านได้รับรู้ถึงความคิดในแง่บวกและอารมณ์ขันของผู้เล่าที่ช่วยให้เธอมีสุขภาพจิตที่ดีอีกด้วย

“เธอดูดีขึ้นมาก ฉันไม่เคยเห็นคนป่วยคนไหนเป็นแบบนี้เลย”

“ก็อย่าไปคิดว่าเราป่วยซี คิดว่าเราเป็นคนธรรมดา แต่เป็นคนธรรมดาที่ต้องดูแลตัวเองเป็นพิเศษกว่าคนอื่น ต้องระมัดระวังทุกอย่าง เดียวนี้ฉันไปไหนฉันต้องปิดโรงแรมนอน (ประชด) ไม่เดินห้าง ไม่ดูหนัง ไม่เที่ยวกลางคืน เดียวไม่ธรรมดา คนเห็นหมด” (นันทกานต์ ฤทธิวงศ์, ๒๕๔๖: ๒๑๖)

อนึ่ง ในบทสนทนาบางตอน ผู้เขียนก็ยังสอดแทรกความรู้ต่างๆ ไว้ได้อีกด้วย โดยการให้บุคคลหนึ่งเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ต่างๆ ไปสู่อีกบุคคลหนึ่งผ่านการพูดคุยโต้ตอบกัน ดังนั้น ผู้อ่านก็จะได้รับทราบความรู้กันไปพร้อมๆ กันด้วย โดยที่ไม่รู้สึกเบื่อหน่าย อีกทั้งยังเข้าใจง่ายกว่าการอ่านเอกสารให้ความรู้ทางการแพทย์หรือสารคดีเกี่ยวกับโรคมะเร็งทั่วไป ดังเช่นตัวอย่างจากเรื่อง มุมมองของชีวิตที่ผ่านพ้นโรคมะเร็ง ซึ่งผู้เล่าได้สนทนากับเพื่อนผู้ป่วยโรคมะเร็งด้วยกันเกี่ยวกับสาเหตุของโรคมะเร็งว่าน่าจะเกิดจากการบริโภคอาหารบางประเภทซ้ำซาก

“ฉันอ่านหนังสือเกี่ยวกับโรคมะเร็ง มีส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับอาหารการกิน ฉันไม่รู้ว่าพวกเราชอบกินอะไรกันบ้าง”

“พี่เป็นคนชอบกินข้าวขาหมู กินได้ทุกวันทั้งแถวที่ทำงานและที่บ้าน ไม่รู้ว่าตัวเองบ้าชอบไปได้อย่างไร นี่ดีนะ ที่กินเท่าไรก็ไม่รู้จักอ้วน ยิ่งที่เป็นมันๆ ตรงหนังๆ หน้อยก็อ้วนยิ่งขึ้น” ...

“ก็กินที่ชอบกินของทะเลที่ปิ้งย่าง ทุกอย่างก็ปิ้งย่าง ยิ่งเกรียมนิดๆ ยิ่งอ้วน หอมดี นี่ก็กินได้เกือบทุกวัน ไม่รู้จักเบื่อเหมือนกัน ไปกินอาหารนอกบ้านที่ไหน ก็เลือกหาแต่ร้านประเภทนี้”

“ส่วนฉันก็กินไส้กรอกหมูได้ทุกวันในตอนเย็นที่เลิกงานแล้วกลับบ้าน ช่วงระหว่างที่ต้องรอทานอาหารเย็นต้องกินรองท้องเพราะหิว กลัวเป็นโรคกระเพาะเพราะเคยเป็นมาก่อน และไส้กรอกหมูก็ซื้อสะดวก ไม่แพงเกินไป มีซูเปอร์มาร์เก็ตอยู่ใกล้ๆ ที่ทำงาน เลยชอบกินประจำเพราะรู้สึกว่าง่ายดี”

“นี่เข้าหลักเกณฑ์อะไรเปล่า สุ” พี่น้อยถามด้วยความสงสัย

“ตรงพอดีเลยละ เริ่มนิสัยการกินที่ซ้ำซากในอาหารประเภทของมันๆ สอง ของประเภทปิ้งๆ ย่างๆ สาม อาหารดัดแปลงที่ใส่สารเคมี สารกันบูด สารบอแรกซ์ต่างๆ” ดิฉันกล่าว

“แล้วทำไม คนอื่นๆ ก็กิน ไม่เห็นเป็นไร ไม่อย่างนั้น ก็ต้องเป็นมะเร็งกันหมดสิ” ก็แย้ง

“การกินอาหารเหล่านี้ไม่ได้หมายความว่าเท่ากับผู้กินต้องเป็นโรคมะเร็ง แต่เรากำลังพูดถึงอุปนิสัยในการกินที่ซ้ำซาก เช่น ชอบทานอะไรแล้วทานบ่อยๆ ทานประจำได้ทุกวัน และบังเอิญ อ้ายตัวที่ชอบนี้ ดันเป็นสารหรือสาเหตุก่อมะเร็งได้ ถ้าคนกินมันมากเกินไปและธรรมชาติของภายในร่างกายทำหน้าที่ขจัดหรือขับ หรือย่อยสลายสิ่งที่เป็นปัญหาของมะเร็งนั้นออกไปไม่ทัน เกิดการสะสมขึ้นในส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายแบบพวกแปลกปลอม พวกเราสามคนเข้าข้อนี้พอดี คือคำว่าชอบ แล้วกินได้ทุกวัน ทุกบ่อย ฉะนั้น จากนี้ก็ควรจะปรับปรุงนิสัยในการกินด้านนี้หน่อย เธอว่าดีไหม” (สุดาทิพย์ เปี่ยมมิตร, ๒๕๔๑: ๓๐-๓๑)

ดังนั้น การใช้บทสนทนาในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งจึงทำให้เรื่องราวน่าสนใจ และมีชีวิตชีวา ไม่น่าเบื่อ อีกทั้ง ผู้เขียนยังสามารถสอดแทรกอารมณ์ขัน ความรู้ต่างๆ ตลอดจนความคิดความรู้สึกของเจ้าของประสบการณ์ และพฤติกรรมของเจ้าของประสบการณ์ผ่านคำพูดของเจ้าของประสบการณ์และคู่สนทนา ดังนั้น ผู้อ่านก็จะสามารถรับรู้ถึงความคิดตลอดจนทัศนคติของผู้เล่าได้โดยสังเกตและวิเคราะห์จากบทสนทนาที่ผู้เล่าพูดกับบุคคลอื่น หรือบุคคลอื่น

กล่าวถึงผู้เล่า ดังเช่นตัวอย่างที่ได้ยกมาข้างต้น กลวิธีการนำเสนอเรื่องราวด้วยบทสนทนาจึงเป็นการลดอัตวิสัยของเรื่องลงไป อย่างไรก็ดี ผู้อ่านพึงตระหนักอยู่เสมอว่าเรื่องราวและเหตุการณ์ทั้งหมดในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็ง รวมไปถึงบทสนทนานั้นก็ถูกถ่ายทอดผ่านมุมมองของผู้เล่าหลักเพียงคนเดียวอยู่นั่นเอง

๔.๔.๒.๒ การเล่าเรื่องอย่างมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อ่าน

ในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งบางเรื่อง ผู้เล่าเรื่องจะเล่าเรื่องเสมือนรับรู้ว่ามีผู้อ่านอยู่ด้วย ดังนั้น จึงมักปรากฏการเล่าเรื่องแบบมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อ่านเป็นระยะๆ ในบางครั้ง ผู้เล่าเรื่องก็จะตั้งคำถามกับผู้อ่านในลักษณะให้ผู้อ่านคิดตาม เช่นเรื่อง มะเร็งที่รัก ซึ่งผู้เล่าเรื่องเริ่มเรื่องด้วยคำถามเกี่ยวกับคุณค่าและความหมายชีวิต ดังนี้

ท่านผู้อ่านคงจะเคยได้ยินคำถามเหล่านี้ คือ

...ชีวิตนี้คืออะไร?...

...เกิดมาทำไม?...

...ชีวิตนี้ต้องการอะไร?...

...เรามีชีวิตอยู่เพื่ออะไร?...

...สิ่งที่ดีที่สุดที่มนุษย์ควรจะได้รับคืออะไร?...

ท่านเคยหาคำตอบให้กับคำถามเหล่านี้ด้วยตัวของท่านเองบ้างไหม? ในวันหนึ่งๆ เวลา 24 ชั่วโมง เราใช้ชีวิตทำอะไรกันบ้าง? (สุจิตรา จรัสศิลป์, ๒๕๔๑: ๑)

กลวิธีการนำเสนอเช่นนี้ทำให้ผู้อ่านคิดตามและตั้งคำถามกับตนเอง และอาจมีผลให้ผู้อ่านฉุกคิดถึงชีวิตของตนเองด้วยเช่นกัน จนเกิดความรู้สึกคล้อยตามผู้เล่าเรื่องได้โดยง่าย

ตัวอย่างของกลวิธีการนำเสนอดังกล่าวปรากฏอยู่ในเรื่อง **นั่งคุยกับความตาย** เช่นกัน โดยผู้เล่าเรื่องจะเล่าเรื่องราวต่างๆ โดยมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อ่านตลอดเรื่อง ดังเช่นตัวอย่างจากเหตุการณ์ตอนที่ผู้เล่าได้เล่าถึงวิธีการที่เขาใช้เพื่อบรรเทาความรู้สึกเจ็บปวดจากการถ่ายปัสสาวะโดยการร้องเพลงแทนที่จะร้องครวญคราง ผู้เล่าได้กล่าวกับผู้อ่านเป็นเชิงอนุญาตให้ผู้อ่านหัวเราะเยาะหรือคิดว่าเขาผิดปกติก็ได้ เพราะพฤติกรรมของเขานั้นดูแปลกจากคนทั่วไป ดังนี้

คุณจะทำผมสติพร่องไม่เต็มบาทก็ว่าได้เลย เพราะผมเป็นอย่างที่จะบอกต่อไปนี่จริงๆ คือเวลานี้แต่ละทีมันทั้งเจ็บทั้งแสบสุดจะทนเก็บเสียงไว้เงียบๆ ต้องระบายความเจ็บแสบออกมาบ้าง แต่แทนที่จะร้อง “โอย” หรือ “อูย” ตามขนบประเพณีที่ประพาดตามๆ กันมา (ซึ่งคนที่รักเราได้ยินแล้วจะพลอยร่วมเจ็บไปด้วย) ผมขอร้องระบายความเจ็บแสบแบบสุดๆ ด้วยเสียงเพลง... (เชิด ทรงศรี, ๒๕๔๖: ๙๑)

ลักษณะการนำเสนอเรื่องดังกล่าวทำให้เรื่องที่เล่าที่น่าสนใจและมีชีวิตชีวาว่าการบรรยายแต่เพียงอย่างเดียว นอกจากนั้น ยังทำให้ผู้อ่านรู้สึกใกล้ชิดกับผู้เล่าและเรื่องที่เล่าเป็นอย่างมาก ผู้อ่านจะรู้สึกราวกับว่าผู้เล่ากำลังเล่าเรื่องนั้นๆ ให้ผู้อ่านฟังด้วยตัวเองโดยตรง ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกร่วมและเชื่อถือในเรื่องที่ผู้เล่าเล่า ในขณะที่เดียวกัน หากเรื่องราวที่ผู้เล่านำเสนอ นั้นมีลักษณะของการชักจูงโน้มน้าวให้ผู้อ่านคล้อยตาม ดังเช่นตัวอย่างจากเรื่อง **มะเร็งที่รัก** ชำตัน ผู้เล่าก็จะร่วมคิดและเห็นคล้อยตามไปด้วย อนึ่ง การนำเสนอเรื่องเช่นนี้ยังแสดงให้เห็นว่าผู้เล่าตระหนักอยู่เสมอว่าเรื่องที่ตนได้เล่านั้นมีผู้รับฟัง ดังนั้น ในการเล่าเรื่อง ผู้เล่าก็ย่อมจะมีเป้าหมายในการเล่าที่ชัดเจนในการที่จะส่งสารสำคัญบางอย่างของเรื่องไปสู่ผู้รับสาร ซึ่งก็คือผู้อ่านนั่นเอง

๔.๔.๓ การนำเสนอผ่านตัวละครหรือสถานการณ์สมมติ

บันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งนั้นเป็นงานเขียนที่ผู้อ่านเชื่อและเข้าใจว่าเป็นเรื่องจริง และมาจากประสบการณ์ตรงของผู้เล่า แต่ความน่าสนใจอีกประการหนึ่งของกลวิธีการนำเสนอของบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งก็คือ ในบันทึกบางเรื่องนั้น ผู้เขียนมักจะสร้างตัวละครหรือสถานการณ์สมมติขึ้น และให้ผู้เล่าเรื่องเล่าถึงเหตุการณ์นั้นสลับกับการเล่าถึงประสบการณ์ส่วนบุคคล ตัวละครหรือสถานการณ์สมมตินั้นเป็นเรื่องที่ผู้เขียนแต่งขึ้นเพื่อให้เรื่องราวต่างๆ น่าสนใจมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการถ่ายทอดความคิดบางอย่างมาสู่ผู้อ่านอีกด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ในเรื่อง **นั่งคุยกับความตาย** ผู้เขียนได้ใช้บุคลาธิษฐานสมมติให้ ‘ความตาย’ เป็นตัวละครหนึ่งมาสนทนากับเจ้าของประสบการณ์คือ ‘ผม’ หลังจากที่ ‘ผม’ ได้ทราบว่าเป็นมะเร็งต่อมลูกหมากระยะสุดท้าย ‘ผม’ ก็ได้ต่อรองให้ความตายรอให้เขาได้รักษาตัวเองดูก่อน ซึ่งความตายก็ยินยอม ภายหลังจากที่ ‘ผม’ หายจากมะเร็งแล้ว ความตายก็ยินยอมจากไป

การสร้าง 'ความตาย' ให้เป็นตัวละครอีกตัวหนึ่งในเรื่อง สามารถสนทนาโต้ตอบกันได้ ถือได้ว่าเป็นกลวิธีทางวรรณศิลป์อย่างหนึ่งที่ทำให้เรื่องน่าสนใจมากขึ้น ความตายนั้นเป็นภาพลักษณ์ตายตัวของโรคมะเร็งมาแต่เดิมแล้ว เมื่อ 'ผม' ทราบว่าตนเองเป็นมะเร็ง เขาก็นึกถึงความตายขึ้นมาทันที "...คำว่า "เป็นมะเร็ง" แปลเอาตามความรู้สึกชวนน่ากลัวว่า "ต้องตาย..." (เชิด ทรงศรี, ๒๕๔๖: ๓๖) ดังนั้น ความตายในที่นี้ก็หมายถึงการตายด้วยโรคมะเร็งนั่นเอง ดังนั้น การที่ผู้เขียนทำให้ความตายอันเป็นนามธรรมกลายเป็นสิ่งมีชีวิต สามารถจับต้อง ทำกริยาอาการต่างๆ เหมือนมนุษย์ จึงเป็นการลดทอนความน่าสะพรึงกลัวและความลึกลับของความตายลงไปกลายเป็นเสมือนบุคคลคนหนึ่ง นอกจากนี้ การให้ 'ผม' สามารถพูดคุยโต้ตอบกับความตายได้อย่างมีอารมณ์ขัน ก็ยังสื่อความหมายให้เห็นว่า 'ผม' ในเรื่องนั้นไม่ได้หวาดกลัวต่อความตาย แม้แต่น้อย ข้ายังสามารถเผชิญหน้ากับความตายได้อย่างมีสติและยังคงมีอารมณ์ขัน แสดงให้เห็นถึงกำลังใจอันเข้มแข็งแม้จะอยู่ในภาวะวิกฤตของชีวิตก็ตาม

"แกแน่ใจหรือว่าแกจะหาย"

ความตายตั้งคำถาม ผมไม่แน่ใจว่าความตายยังถือหางข้างมะเร็งหรือ

เปล่า

"คนที่คิดสู้ตาย แน่ใจว่าไม่ถอย"

"...ไม่กลัว?"

"ถ้ากลัวก็ไม่คิดสู้ตายซีครับท่าน"

"ไม่ห่วงลูกห่วงเมียบ้างหรือ"

"ห่วงว่าถ้าผมตายไปพวกเขาจะลำบากขึ้นหรือ?...ให้ลำบากเสียบ้างเป็นไรไปครับ ชีวิตที่เสพแต่สุขสบายอย่างเดียวจิตซีด-เหมือนนกอ้วนที่ถูกขังกรง ผมลำบากมานานแล้ว รู้คุณค่าของความยากลำบากดี เป็นพริกกะเกลือของชีวิตก็ว่าได้" (เชิด ทรงศรี, ๒๕๔๖: ๑๒๒-๑๒๓)

ตัวอย่างของการสร้างสถานการณ์สมมติอีกตัวอย่างหนึ่งจากเรื่อง เมื่อหมอเป็นมะเร็ง และเมื่อหมอเป็นมะเร็ง ๒ ผู้เขียนได้สร้างตัวละครสมมติขึ้นอีกเช่นกัน กล่าวคือ ทำให้อวัยวะและภูมิคุ้มกันต่าง ๆ ในร่างกายมีชีวิต สามารถทำพฤติกรรมและพูดคุยสื่อสารระหว่างกันได้ และผู้เขียนได้สร้างให้อวัยวะและภูมิคุ้มกันต่าง ๆ เหล่านั้นเป็นเสมือนกองทัพของรัฐบาลที่คอย

ดูแลปกป้องร่างกายของผู้เล่า ซึ่งกำลังถูกฝ่ายกบฏ คือ เซลล์มะเร็งยึดครอง ดังนั้น เรื่องในตอนนี้ ผู้เล่าก็จะนำเสนอเหตุการณ์การต่อสู้ระหว่างทั้ง ๒ ฝ่ายนั่นเอง

กลวิธีการนำเสนอเช่นนี้ นอกจากจะทำให้เนื้อหาของบันทึกน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ยังเป็นการสนับสนุนความคิดว่าร่างกายของมนุษย์นั้นมีระบบการทำงานเพื่อต่อต้านและกำจัดเซลล์มะเร็งด้วยตัวเองอยู่แล้ว ดังนั้น เราจึงควรสร้างภูมิคุ้มกันของร่างกายให้แข็งแรงเพียงพอที่จะกำจัดมะเร็งดีกว่าการรับเคมีบำบัดหรือการฉายรังสี

“นี่ที.เซลล์พิฆาต ได้รับบัญชาจากที.เซลล์สนับสนุนแล้ว จะเริ่มปฏิบัติการเดี๋ยวนี้”

“เฮ้ เพื่อน อย่าใช้คำว่าบัญชาสิ มันจ๊กจี้ยังงิชอบกล เรียกว่าข่าวสารก็พอแล้ว โธ่เอ๊ย เราก็เพื่อนร่วมโรงเรียนเดียวกันมาตั้งนาน” เสียงที.เซลล์สนับสนุนพูดอ่อยๆ นอบน้อมถ่อมตนนิ่งนัก

“ก็ได้ พวกเราที.เซลล์พิฆาต เจอกลุ่มมะเร็งเป้าหมายที่ชายป่าติดกับลำไส้แล้ว จะจู่โจมเดี๋ยวนี้”

ว่าแล้วที.เซลล์พิฆาตซึ่งเป็นหน่วยทหารบกก็เข้าประจัญบาน ประชิดเซลล์มะเร็งเป็นคู่ๆ พอกอดรัดไว้ได้ก็พันพิษร้ายเข้าไปสลายเซลล์มะเร็งกลายเป็นซากไปเลย... (ธันย์ โสภาคย์, ๒๕๔๓: ๗๕)

กล่าวโดยสรุป กลวิธีการนำเสนอด้วยการสร้างตัวละครและสถานการณ์สมมตินี้ เป็นกลวิธีทางวรรณศิลป์อย่างหนึ่งที่ทำให้เรื่องเล่าในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งที่ยอมรับกันว่าเป็นเรื่องจริงจากประสบการณ์ตรงของผู้เล่าที่น่าสนใจมากขึ้น ทั้งยังสามารถสื่อความคิดหรือทรรศนะบางอย่างไปสู่ผู้อ่านได้อย่างแยบคายอีกด้วย

๔.๔.๔ การนำเสนอด้วยวิธีการและสื่ออื่นๆ

ในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งหลายเรื่อง ผู้เขียนมักจะใช้วิธีการและสื่อประเภทต่างๆ แทรกอยู่ระหว่างการบรรยายเพื่อให้เรื่องราวน่าสนใจและแสดงให้เห็นถึงกลวิธีการนำเสนอที่หลากหลาย

ในที่นี้จะขอจำแนกเป็นประเภท ได้แก่ จดหมายหรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (email) และ ภาพประกอบ

๔.๔.๔.๑ จดหมายหรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (email)

ในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งบางเรื่อง ผู้เขียนมักแทรกจดหมายและ/หรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (email) เข้าไว้ในบันทึกนั้นด้วย โดยมักเป็นจดหมายจากเพื่อนของเจ้าของประสบการณ์นั่นเอง เนื้อความในจดหมายส่วนใหญ่มักเป็นข้อความแสดงความห่วงใยและปรารถนาดีต่อเจ้าของประสบการณ์ และมักจะเปิดเผยให้ผู้อ่านได้เห็นถึงภาพสะท้อนของเจ้าของประสบการณ์โดยผ่านสายตาของผู้เขียนจดหมายนั่นเอง ดังตัวอย่างจากจดหมายจากเรื่อง เมื่อฉันรู้ว่าตัวเองเป็นมะเร็งฯ ซึ่งผู้เขียนจดหมายได้กล่าวถึง 'พร' ดังนี้

๑ กันยายน ๒๕๓๕

พรที่รัก

...ได้ยินเสียงของเธอทางโทรศัพท์ ฉันยังรู้สึกถึงความร่าเริงสดใสของเธอ ทำให้ฉันอดที่จะคิดถึงเจ้านกตัวเล็กๆ ที่ตื่นแต่ย่ำรุ่ง ส่งเสียงจิบๆ และร้องเพลงขับขานในยามอรุณรุ่ง เจ็ดยแจ้วด้วยความเบิกบาน เพราะเจ้านกน้อยๆ รักที่จะร้องเพลงและขึ้นบานที่ได้อยู่ตรงนั้น เป็นภาพเธอที่มักปรากฏอยู่ในความทรงจำของฉันเสมอ ฉันมักคิดถึงเธอเป็นเหมือนนกน้อยๆ โดยเฉพาะเมื่อฉันพบเธอครั้งแรก ตอนนั้นฉันก็ยังรู้สึกเช่นนั้น เป็นนกเล็กๆ ที่ร่าเริง ให้ความรู้สึกสดใสและโปร่งเบา ฉันไม่เห็นจำเป็นที่จะต้องมานั่งวิตกกังวล เพราะเธอย่อมรู้ที่จะดูแลตัวของเธอเอง ทั้งเธอยังมีชุมชนคอยเอาใจใส่เธออีกด้วย... (สุภาพร พงศ์พฤกษ์, ๒๕๔๐: ๑๘๓)

จากเนื้อความในจดหมายข้างต้นนี้ เป็นการถ่ายทอดความคิดความรู้สึกของผู้เขียนต่อ 'พร' ซึ่งก็คือเจ้าของประสบการณ์ในเรื่องนั่นเอง ผู้อ่านจะได้ทราบถึงสภาพจิตใจของเจ้าของประสบการณ์ได้โดยผ่านมุมมองของผู้เขียนจดหมาย ว่าเจ้าของประสบการณ์ยังคงมีจิตใจเข้มแข็งและร่าเริงแม้จะกำลังป่วยเป็นโรคร้ายอยู่ก็ตาม

เนื้อความในลักษณะเดียวกันนี้ปรากฏอยู่ในจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ในเรื่อง **ฉันไม่ได้ป่วย** **แค่เป็นมะเร็ง** ซึ่ง 'K.H. Kim' เพื่อนของ 'Sudrak' ส่งมาให้หลังจากที่ได้รู้ว่า 'Sudrak' ป่วยเป็นมะเร็ง

From: K.H. Kim
 Date: Tuesday, December 13, 2005 6:44 AM
 To: sudrak
 Subject: RE: I will survive

...But I absolutely believe you will come out of it not only as a survivor but as a winner. I have no doubt that...

...I've got to say I was happy to hear you still retain your corny sense of humor when we talked. That's the Sudrak I know... (สุตริก สุวรรณชัยรบ, ๒๕๔๙: ๑๒๔)

จากเนื้อความในจดหมาย ผู้เขียนจดหมายได้แสดงความเชื่อมั่นในตัว 'Sudrak' ว่าจะสามารถผ่านความทุกข์ครั้งนี้และสามารถเอาชนะโรคมะเร็งได้ อีกทั้งได้กล่าวว่ารู้สึกดีใจที่เธอยังคงมีอารมณ์ขันแม้จะอยู่ในช่วงเวลาวิกฤต ดังนั้น แม้ผู้อ่านจะไม่ทราบว่ 'Sudrak' และผู้เขียนจดหมายได้สนทนาอะไรกันมาก่อนบ้าง แต่ก็พอจะเข้าใจได้ว่าเธอได้แสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งและกำลังใจอันดีเยี่ยมต่อผู้เขียนจดหมาย จึงทำให้ผู้เขียนจดหมายกล่าวกับเธอเช่นนั้น

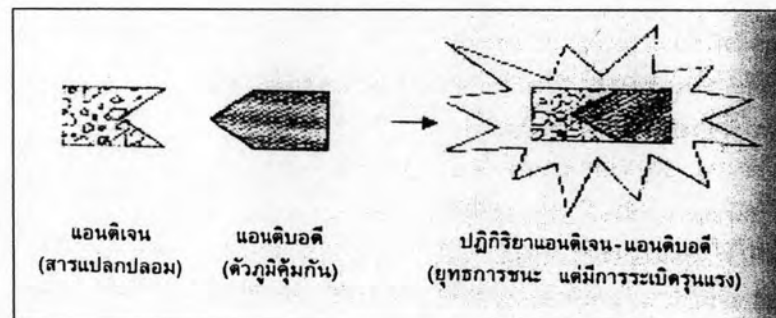
กล่าวโดยสรุป การที่ผู้เขียนได้แทรกจดหมายหรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ไว้ในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็ง จึงเป็นกลวิธีการนำเสนออีกวิธีหนึ่งที่จะทำให้ผู้อ่านได้ทราบถึงพฤติกรรมและความคิดความรู้สึกของผู้เล่า ว่าแม้จะตกอยู่ในภาวะอันทุกข์ยากแต่ก็ยังคงมีจิตใจอันเข้มแข็ง กลวิธีการนำเสนอเช่นนี้ยังลดความเป็นอัตวิสัยของเรื่องเล่าลงไป เพราะถูกนำเสนอผ่านมุมมองของบุคคลอีกคนหนึ่ง ไม่ใช่ผู้เล่าเรื่องหลักเพียงคนเดียวนั่นเอง

๔.๔.๔.๒ ภาพประกอบ

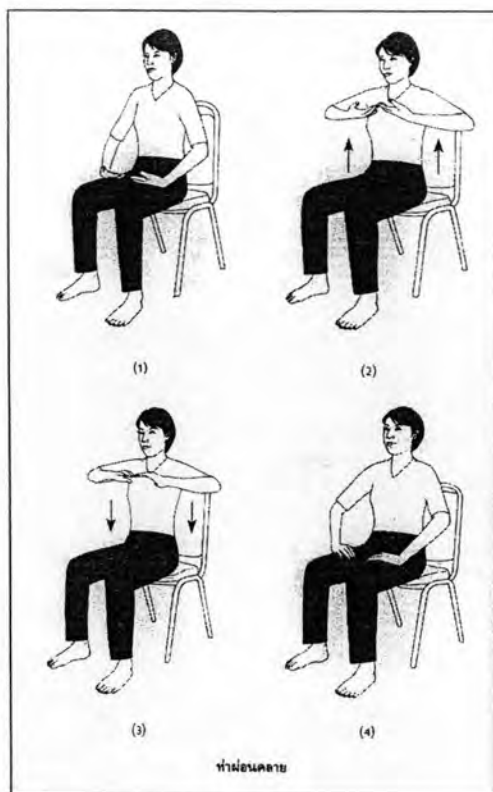
ในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งนั้น ผู้เขียนมักใช้ภาพประกอบการนำเสนอเรื่องอยู่เป็นระยะ เพื่อให้เกิดความน่าสนใจ อีกทั้งยังสามารถทำให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้นและสร้างความหมายบางประการให้แก่บันทึกดังกล่าวได้อีกด้วย ภาพประกอบที่ปรากฏในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งนั้น อาจแบ่งได้ดังต่อไปนี้

๔.๔.๔.๒.๑ การใช้ภาพวาด

ในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งบางเรื่อง ผู้เขียนมักจะใช้ภาพวาดประกอบเนื้อหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเนื้อหาที่เกี่ยวกับความรู้ต่างๆ ที่จำเป็นจะต้องอธิบายอย่างเป็นลำดับขั้นตอนโดยละเอียด ดังนั้น ภาพวาดจึงทำให้นักที่ประกอบกรอธิบาย ทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจถึงเนื้อหาได้ง่ายยิ่งขึ้น ในที่นี้ ผู้วิจัยใคร่ขอยกตัวอย่างภาพวาดประกอบ ดังต่อไปนี้

ภาพที่ ๔.๑ แสดงการทำงานของภูมิคุ้มกันในร่างกายเข้ากำจัดสารแปลกปลอม

ภาพที่ ๔.๒ แสดงการผ่อนคลายกล้ามเนื้อหลังการออกกำลังกาย

ชื่อภาพ: "ท่าผ่อนคลาย"

อย่างไรก็ดี การใช้ภาพวาดประกอบการอธิบายเนื้อหาต่างๆ ก็เป็นกลวิธีการนำเสนอที่พบในเอกสารทางวิชาการหรือสารคดีทางการแพทย์อยู่โดยปกติ บันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งก็มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรู้ทางวิชาการสอดแทรกอยู่เช่นกัน การใช้กลวิธีการนำเสนอดังกล่าวก็เพื่อสนับสนุนเนื้อหาที่อธิบาย และช่วยให้เนื้อหาส่วนนั้นน่าสนใจและเข้าใจได้ง่ายมากขึ้น

๔.๔.๔.๒.๒ การใช้ภาพถ่าย

บันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งบางเรื่อง ผู้เขียนมักจะนำเสนอภาพถ่ายของผู้เล่ามาประกอบเนื้อหา ทำให้บันทึกเรื่องนั้นๆ ดูน่าสนใจและมีชีวิตชีวามากขึ้น อีกทั้งยังเป็นเสมือนหลักฐานยืนยันว่าเรื่องที่เล่านั้นเป็นเรื่องจริงของบุคคลผู้ปรากฏอยู่ในภาพถ่าย อย่างไรก็ตาม ภาพถ่ายที่น่าสนใจอย่างยิ่งในที่นี้ก็ คือ ภาพถ่ายของผู้เล่าเมื่อตกอยู่ในฐานะผู้ป่วยโรคมะเร็งแล้ว เพราะไม่เพียงแต่ทำให้เนื้อหาที่น่าสนใจและเป็นหลักฐานยืนยันความเป็นเรื่องจริงเท่านั้น แต่การนำเสนอภาพถ่ายเหล่านี้ยังเป็นการ

สื่อความหมายบางประการมาสู่ผู้อ่านอีกด้วย ดังที่มีคำกล่าวว่า ภาพหนึ่งภาพสามารถแทนคำพูดได้มากมาย

ภาพถ่ายของผู้เล่าในฐานะผู้ป่วยโรคมะเร็งที่นำมาประกอบเนื้อหานั้น ส่วนใหญ่มักเป็นภาพถ่ายของผู้เล่าขณะที่กำลังทำกิจกรรมต่างๆ เช่น ภาพถ่ายขณะออกกำลังกาย ภาพถ่ายตามสถานที่ท่องเที่ยว เป็นต้น อย่างไรก็ตาม บันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งบางเรื่องก็ได้นำเสนอภาพถ่ายของผู้เล่าขณะที่รักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล และภาพถ่ายของผู้เล่าในสภาพที่เห็นได้ชัดว่าได้รับผลข้างเคียงจากการรักษาเอาไว้ด้วย ในที่นี้ ผู้วิจัยจะขอนำเสนอตัวอย่างภาพถ่ายที่น่าสนใจจากบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งบางเรื่อง ดังต่อไปนี้

เจ็ดวันหลังผ่าตัดมะเร็งลำไส้ใหญ่ ฉันเริ่มออกกำลังกายเบาๆ
โดยวิธีการก้าวม้าขึ้นลงวันละ ๑๐๐ ครั้ง

ภาพที่ ๔.๓ แสดงภาพผู้เล่าออกกำลังกายในขณะที่พักรักษาตัวในโรงพยาบาล
คำบรรยายใต้ภาพ “เจ็ดวันหลังผ่าตัดมะเร็งลำไส้ใหญ่ ฉันเริ่มออกกำลังกายเบาๆ
โดยวิธีการก้าวม้าขึ้นลงวันละ ๑๐๐ ครั้ง”

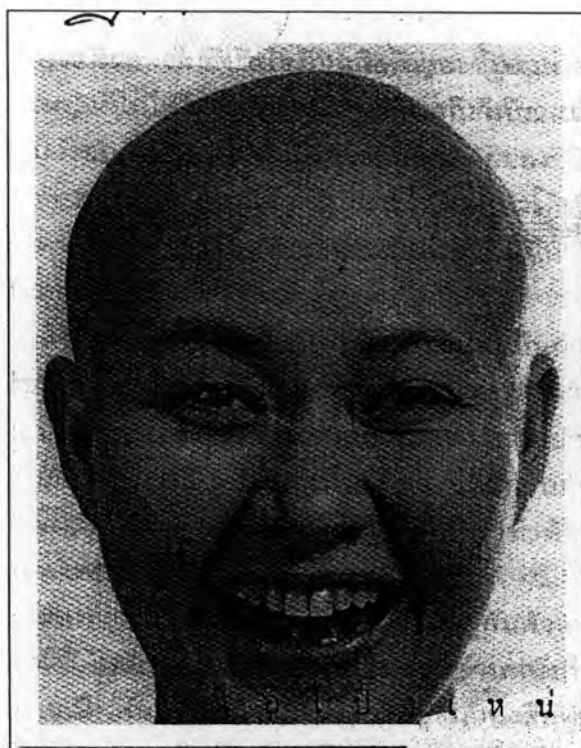
จากภาพที่ ๔.๓ พร้อมคำบรรยายได้ภาพ ผู้อ่านจะเห็นว่าแม้ผู้เล่าจะผ่านการผ่าตัดมาแล้ว แต่ก็ยังมีกำลังใจเข้มแข็งและสภาพร่างกายที่แข็งแรง สามารถออกกำลังกายได้แม้จะยังอยู่ในชุดผู้ป่วย โดยไม่ยอมนอนอยู่เฉยๆ นอกจากนี้ สีหน้าของผู้เล่าก็ยังคงสดใส และเข้มแข็งเด็ดเดี่ยว แม้จะยังมีเครื่องมือทางการแพทย์ระโยงระยางอยู่กับตัวก็ตาม

ภาพที่ ๔.๔ แสดงภาพผู้เล่าขณะรับเคมีบำบัด

ชื่อภาพ: "Taking Chemo"

ภาพที่ ๔.๔ เป็นภาพถ่ายของผู้เล่าขณะกำลังรับเคมีบำบัด ผู้เล่ามีใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส ซ้ำยังชูสองนิ้วอันเป็นสัญลักษณ์หมายถึงการไม่ยอมแพ้ ผู้อ่านจะเห็นได้ถึงกำลังใจอันเข้มแข็งของผู้เล่าโดยผ่านสีหน้าท่าทางของผู้เล่า และตระหนักได้ในทันทีว่าผู้เล่าเป็นผู้ป่วยโรคมะเร็งที่มีกำลังใจดีมาก แม้แต่ในขณะที่รับเคมีบำบัดอันเป็นการรักษาที่กล่าวได้ว่าน่าสะพรึงกลัวเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้ป่วยโรคมะเร็ง

ภาพที่ ๔.๕ แสดงภาพใบหน้าตรงของผู้เล่าที่ได้รับผลข้างเคียงจากเคมีบำบัด
ชื่อภาพ "ไอ้โป่งหน่ง"

ภาพที่ ๔.๕ เป็นภาพถ่ายใบหน้าตรงของผู้เล่าที่ผมร่วงจนหมดศีรษะอันเป็นผลข้างเคียงของเคมีบำบัด สภาพร่างกายเช่นนี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงผลของโรคมะเร็งที่มักจะทำให้ผู้ป่วยโรคมะเร็งส่วนใหญ่รู้สึกอับอายและจำเป็นต้องปกปิดความบกพร่องของตน แต่ผู้เล่าในเรื่องนี้กลับนำเสนอภาพนี้อย่างเปิดเผย การถ่ายภาพใบหน้าตรงทำให้เห็นว่าผู้เล่าตั้งใจถ่ายภาพนี้ นอกจากนี้ ภาพดังกล่าวยังเป็นภาพปกหน้าของบันทึกเรื่องนี้อีกด้วย ผู้อ่านจะเห็นถึงแววตาและรอยยิ้มอันสดใสของผู้เล่าอย่างชัดเจน อันเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงสภาพจิตใจอันเข้มแข็งและเป็นปกติของผู้เล่านั่นเอง นอกจากนี้ การตั้งชื่อภาพว่า 'ไอ้โป่งหน่ง' ยังเป็นการล้อเลียนสภาพร่างกายของตนเองอย่างมีอารมณ์ขัน ทำให้ผู้อ่านเห็นว่าผู้เล่าเรื่องไม่รู้สึกแค้นหรืออับอายกับผลข้างเคียงที่เกิดขึ้นกับร่างกายของตนแต่อย่างใด

ดังที่ได้กล่าวทั้งหมด การใช้ภาพประกอบการเล่าเรื่องในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งเป็นการสร้างความน่าสนใจให้แก่เรื่องได้ทางหนึ่ง นอกจากนี้ ยังเป็นการสื่อความหมายไปยังผู้อ่านได้อีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาพถ่ายของผู้เล่าในระหว่างการรักษาตัวจากโรคมะเร็ง กล่าวคือ ภาพดังกล่าวนั้นล้วนแต่ถ่ายทอดภาพของผู้เล่าในแง่มุมที่ดี สามารถทำกิจกรรมต่างๆ ได้เช่นเดียวกับ

คนปกติ เช่น การออกกำลังกาย การท่องเที่ยว แม้กระทั่งภาพถ่ายของผู้เล่าในระหว่างรับการรักษาก็ยังแสดงให้เห็นถึงสภาพร่างกายและจิตใจอันเข้มแข็งของผู้เล่า การนำเสนอภาพถ่ายเหล่านี้โดยไม่ปิดบังยอมเป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้เล่าไม่ได้รู้สึกอับอายในโรคที่ตนเป็น อีกทั้งยังแสดงให้เห็นว่า แม้จะตกอยู่ในฐานะผู้ป่วยโรคมะเร็งที่รับรู้กันทั่วไปว่าเป็นโรคร้ายแรงอันนำมาซึ่งความเจ็บปวดทุกข์ทรมานอย่างแสนสาหัส แต่ตนเองก็ยังมีสภาพร่างกายที่เป็นปกติ มีสภาพจิตใจที่เข้มแข็งและกล้าที่จะเผชิญหน้ากับโรคร้ายดังกล่าวอย่างไม่กลัวเกรง ลักษณะการนำเสนอเช่นนี้นับได้ว่าเป็นการตอบโต้ภาพลักษณ์ที่คนทั่วไปมีต่อผู้ป่วยโรคมะเร็งนั่นเอง

๔.๔.๕ การใช้อารมณ์ขัน

เนื้อหาของบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งเป็นการเล่าถึงประสบการณ์การป่วยเป็นโรคมะเร็งของผู้เล่า ซึ่งประสบการณ์ดังกล่าวจะนำมาซึ่งความเจ็บปวดทุกข์ทรมานแก่ผู้ป่วยโรคมะเร็งเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จของบันทึกประเภทนี้ก็คือ การนำเสนอเรื่องราวต่างๆ ที่คนทั่วไปมักเข้าใจว่าเคร่งเครียดและมีแต่ความโศกเศร้า ให้กลายเป็นเนื้อหาที่สนุกสนานและน่าสนใจ โดยที่กลวิธีอันโดดเด่นประการหนึ่งก็คือ การนำเสนอเรื่องด้วยอารมณ์ขันนั่นเอง

ในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งหลายเรื่อง มีการแทรกอารมณ์ขันอยู่เป็นระยะๆ ตลอดเรื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อารมณ์ขันที่เกิดขึ้นจากการล้อเลียนโรคมะเร็ง และการล้อเลียนความบกพร่องทางร่างกายหรือพฤติกรรมของตน

ตัวอย่างของอารมณ์ขันที่เกิดขึ้นจากการล้อเลียนโรคมะเร็งที่ตนเป็นอยู่และแนวทางการรักษา ดังปรากฏในเรื่อง *นั่งคุยกับความตาย* ผู้เล่าได้แจ้งแก่แพทย์ผู้ทำการรักษามะเร็งต่อมลูกหมากที่ตนเป็นอยู่ว่าไม่ต้องการผ่าตัด

"รักษายังไงก็ว่ากันไปเถอะครับ แต่หมอย่า-แม้แต่คิดว่าจะต้องตัดต่อมลูกหมากหรือลูกอัณฑะของผม

"อ้าว ทำไมล่ะ"

"ผมกลัวว่าตายแล้ว ยมบาลจะเข้าใจเพศผมผิด" (เชิด ทรงศรี, ๒๕๔๖: ๖๓)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่าผู้เขียนเลือกใช้อารมณ์ขันเพื่อเล่นล้อกับความคิดของผู้ชายโดยทั่วไปที่มักจะหวงแหนอวัยวะเพศของตน แม้ว่าจะต้องตายก็ไม่ยอมสูญเสียอวัยวะนี้ โดย 'ผม' ในที่นี้ได้อ้างว่าหากเขาถูกตัดอวัยวะเพศไป จะทำให้ยมบาลเข้าใจผิดเพราะไม่เห็นว่าเขาเป็นเพศหญิงหรือชายนั่นเอง

ในเรื่อง มะเร็งหัวเราะ ผู้เล่าได้ล้อเลียนพฤติกรรมอันเกิดขึ้นจากความบกพร่องทางร่างกายของคนที่ได้รับผลข้างเคียงจากเคมีบำบัด ทำให้ไม่สามารถกลั้นปัสสาวะได้ แม้เขาจะพยายามแก้ปัญหาดังกล่าวทุกวิถีทาง แต่ก็มักจะเกิดเหตุการณ์อันไม่คาดคิดทำให้เขาต้องประสบกับภาวะยากลำบากและน่าขัน

...ที่แรกผมก็ไม่รู้ตัว พอปวดขึ้นมาจริงๆ ผมกะจะกลั้นไว้ก่อน แต่ไม่สามารถทำได้เหมือนก่อน เลยพรวดออกมาเลอะเทอะไปหมด

ครั้งที่ 2 ผมคว้าเอาถุงพลาสติกมาสวมใส่ ครับ รถติดเช่นเคย แต่อันิจาไปเจอเอาถุงที่มีรอยรั่วหลายรู คงเลอะเทอะอีกตามเคย

ครั้งที่ 3 คราวนี้มีการเตรียมพร้อมกว่าสองครั้งแรก กล่าวคือ มีทั้งถุงพลาสติกที่พิสูจน์แล้วว่าไม่รั่ว ฉีเสร็จแล้วเอาถุงใส่ไว้ในกระโถน

“ทุกอย่างปลอดภัยดี” ผมคิดในใจ

แต่พรหมลิขิตมันหักเหจนได้ เมื่อรถเบรกกะทันหัน ผมต้องนั่งดมเหยี่ยวของตนเองอยู่เป็นเวลานานกว่าจะถึงบ้าน เพราะรถมันติด กระโถนหกคะเมนเรียรด

ตอนนั้นเองผมจึงรู้ว่าเหยี่ยวเราเหม็นขนาดไหน (ปัญญา ฤกษ์อุไร, ๒๕๔๓: ๙๙-๑๐๐)

ตัวอย่างข้างต้นนี้เป็นอารมณ์ขันแบบผู้แพ้ (Lucky Loser) จะเห็นได้ว่าผู้เล่าเรื่องได้เล่าถึงความพยายามจะเตรียมการแก้ไขปัญหารกกลั้นปัสสาวะไม่ได้ของตนหลายครั้ง แต่ทุกครั้งที่ประสบด้วยความล้มเหลวทุกครั้ง แม้แต่ในครั้งสุดท้ายที่เขาคิดว่าได้เตรียมการอย่างรอบคอบที่สุดแล้ว แต่ก็ยังต้องประสบกับเหตุคาดไม่ถึงและป้องกันไม่ได้ ทำให้ต้องประสบกับความล้มเหลวเช่นเดิม ข้ำความล้มเหลวนั้นยังก่อให้เกิดสภาพไม่พึงปรารถนา นั่นคือ การต้องทนดมกลิ่นปัสสาวะของตนตลอดทางกลับบ้านเพราะไม่อาจแก้ไขอะไรได้แล้วนั่นเอง

ในเรื่อง **ฉันไม่ได้ป่วย แค่เป็นมะเร็ง** ก็เป็นบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งอีกเรื่องหนึ่งที่โดดเด่นอย่างมากในการใช้อารมณ์ขันเพื่อนำเสนอเรื่อง จากตัวอย่างต่อไปนี้ ผู้เล่าเล่าถึงการรักษาโรคมะเร็งเต้านมของตนที่จำเป็นต้องตัดเต้านมทิ้ง แต่เพื่อนของผู้เล่ากลับเสนอว่าหากตัดเต้านมทิ้งแล้วก็ให้ทำศัลยกรรมเต้านมเพิ่มเสียเลย

เพื่อน ๆ เอเอฟเอสทั้งหลายให้แง่คิดว่า “ไหนๆ ก็จะต้องตัดนมทิ้ง ทำสามสิบหกนิ้วไปเลยแก” “พลิกวิกฤตเป็นโอกาสเลยแก”

“Don't forget to go for 36 inches.” บ้า! พวกนี้บ้าไปแล้ว แต่ก็อึ่มนะเพื่อน ๆ มันอ่านขาด! มันอาจจะมองข้ามชีวิต...

คินโฮ...เพื่อนชาวเกาหลี...บอกฉันว่า หมูมาชนบึงตอ โอกาสอยู่ในมือข้า อยู่ไย ลุยเลย จะได้เลิกโดนล้อว่าจอบแบนซะที... (สุตรัก สุวรรณชัยรบ, ๒๕๔๙: ๕๓)

โดยทั่วไป ผู้หญิงที่ป่วยเป็นมะเร็งและต้องตัดเต้านมทิ้งมักรู้สึกโศกเศร้าเสียใจและอับอายมาก แต่จากตัวอย่างข้างต้นนี้จะเห็นได้ว่า ผู้เขียนได้นำเสนอเรื่องดังกล่าวอย่างมีอารมณ์ขัน การใช้คำที่เล่นที่จริง เช่น ‘พลิกวิกฤตเป็นโอกาส’ ‘หมูมาชนบึงตอ’ ‘จอบแบน’ ทำให้เรื่องเคร่งเครียดอย่างเช่นการตัดเต้านมอันเป็นอวัยวะที่สื่อถึงความเป็นหญิงกลายเป็นเรื่องธรรมดา ช่างยังอาจเป็นสิ่งที่นำมาซึ่งโอกาสอันดีที่ผู้เล่าจะได้มีรูปร่างที่น่าดูกว่าเดิม

กล่าวโดยสรุป การใช้อารมณ์ขันจึงเป็นการทำให้เนื้อหาประสบการณ์การป่วยเป็นมะเร็งที่ดูเคร่งเครียดนั้นผ่อนคลายลง ทำให้ผู้อ่านติดตามเรื่องด้วยความสนุกสนาน นอกจากนั้น ยังเป็นการลดทอนความน่าสะพรึงกลัวของโรคมะเร็งและกระบวนการรักษาให้น้อยลงไปอีกด้วย

๔.๔.๖ การตั้งชื่อเรื่อง

การตั้งชื่อเรื่องของบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งมีความน่าสนใจและถือเป็นกลวิธีทางวรรณศิลป์อย่างหนึ่งที่ทำให้สามารถดึงดูดความสนใจจากผู้อ่านได้ ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะจำแนกกลวิธีการตั้งชื่อเรื่องของบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งออกเป็น ๒ วิธี ดังต่อไปนี้

๔.๔.๖.๑ การตั้งชื่อเรื่องแบบขัดแย้ง (Paradox)

กลวิธีการตั้งชื่อเรื่องข้างต้นนี้เป็นการนำคำที่มีความหมายตรงกันข้าม หรือมีความหมายขัดแย้งกันมาประกอบกัน ทำให้เกิดวลีหรือประโยคที่เป็นไปไม่ได้ หรือขัดกับการรับรู้โดยทั่วไปของผู้อ่าน บันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งที่มีการตั้งชื่อเรื่องในลักษณะนี้ ได้แก่ มะเร็งที่รัก, มะเร็งหัวเราะ, นั่งคุยกับความตาย, เนื้อร้ายกลายเป็นดี, ฉันไม่ได้ป่วย แค่เป็นมะเร็ง และ ๓๖๕ วันมหัศจรรย์ฯ การตั้งชื่อเรื่องเช่นนี้สามารถสร้างความสงสัยใคร่รู้ให้แก่ผู้อ่านได้อย่างมาก ไม่เพียงเท่านั้น ยังสอดคล้องกับเนื้อหาหรือแนวคิดของเรื่องอีกด้วย โดยผู้วิจัยจะขออธิบายในแต่ละเรื่อง ดังต่อไปนี้

มะเร็งที่รัก ผู้เขียนได้นำคำว่า 'มะเร็ง' ซึ่งคนทั่วไปรับรู้ถึงความหมายของโรคร้าย หรือมีนัยในเชิงลบ อันอาจสื่อถึงความตาย มารวมกับคำว่า 'ที่รัก' ซึ่งเป็นคำที่มักจะใช้หมายถึงสิ่งที่ดี สิ่งมีค่าอันเป็นที่รักและหวงแหน ทำให้เกิดวลีที่มีความหมายขัดแย้ง เพราะโรคมะเร็งนั้นเป็นโรคร้ายที่ไม่พึงประสงค์ ดังนั้น ผู้อ่านก็ย่อมจะเกิดความสงสัยใคร่รู้ว่าโรคมะเร็งนั้น จะกลายเป็นสิ่งอันเป็นที่รักไปได้อย่างไร ซึ่งก็จะสอดคล้องกับเนื้อหาของเรื่องที่คุณเล่าเห็นว่าโรคมะเร็งได้ทำให้เธอได้ตระหนักถึงความตายและมีโอกาสเตรียมตัวรับความตายก่อนที่จะสายเกินไป ดังนั้น เธอจึงรู้สึกว่ามีคุณค่าและมีความหมายต่อชีวิต ลักษณะการตั้งชื่อเรื่องเช่นนี้คล้ายคลึงกับเรื่อง มะเร็งหัวเราะ ซึ่งสื่อความหมายใกล้เคียงกัน โรคมะเร็งนี้น่าจะก่อให้เกิดความเศร้าโศกเสียใจ และน่าจะเข้าคู่กับคำว่า 'ร้องไห้' มากกว่าคำว่า 'หัวเราะ' นอกจากนี้ก็ยังสอดคล้องกับเนื้อหาอีกด้วย กล่าวคือ ผู้เล่าได้เล่าถึงประสบการณ์การป่วยเป็นมะเร็งของตนอย่างมีอารมณ์ขัน โดยตลอดทั้งเรื่อง

เรื่อง นั่งคุยกับความตาย ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ตั้งชื่อได้อย่างน่าสนใจ กล่าวคือ ความตายนั่นเป็นนามธรรมและมีนัยที่น่าสะพรึงกลัว การที่ใครจะพูดคุยกับความตายย่อมเป็นสิ่งที่ไปไม่ได้ หรือหากจะเป็นไปได้ก็คงไม่มีใครสมัครใจจะทำ เพราะคนเราย่อมหวาดกลัวความตาย และต้องการหลีกเลี่ยงไปให้ไกล ดังนั้น ผู้อ่านจะเกิดความสนใจในเนื้อหาของบันทึกเรื่องดังกล่าว อีกทั้ง การตั้งชื่อเรื่องนี้ยังสอดคล้องกับเนื้อเรื่องที่ผู้เล่าได้สนทนากับความตายจริงๆ อีกด้วย

เรื่อง เนื้อร้ายกลายเป็นดี คำว่า 'เนื้อร้าย' เป็นคำที่ใช้เรียกและหมายถึงมะเร็ง ซึ่งย่อมจะมีความหมายในแง่ลบ นอกจากนี้ การตั้งชื่อเรื่องดังกล่าวยังเป็นการนำคำว่า 'ร้าย' มา

ประกอบกับคำว่า 'ดี' ทำให้ผู้อ่านเกิดความสงสัยว่าสิ่งที่ร้ายนั้นจะกลายเป็นดีได้อย่างไร ชื่อเรื่องดังกล่าวสอดคล้องกับเนื้อหาที่ผู้เล่านำเสนอโดยตลอดเรื่องว่าการเป็นมะเร็งนั้นทำให้เธอได้พบแต่สิ่งดีๆ มากมาย นอกจากนี้ จากชื่อเรื่องดังกล่าวยังอาจตีความร่วมกับเนื้อหาและแนวคิดของเรื่องได้อีกด้วย กล่าวคือ 'เนื้อร้าย' ในที่นี้ยังหมายรวมถึงตัวผู้เล่า ซึ่งเดิมเคยมีพฤติกรรมและอุปนิสัยที่ไม่ดีแต่ได้เปลี่ยนแปลงมุมมองและทัศนคติการใช้ชีวิตให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้น ภายหลังจากที่ป่วยเป็นมะเร็งนั่นเอง

ฉันไม่ได้ป่วย แค่เป็นมะเร็ง เป็นการตั้งชื่อเรื่องที่เล่นกับความหมายของโรคมะเร็ง ซึ่งเป็นโรคร้ายแรงและน่าสะพรึงกลัว แต่จากชื่อเรื่องดังกล่าวได้ปฏิเสธความหมายของ 'มะเร็ง' ว่าไม่ใช่โรค เพราะไม่ได้ทำให้ 'ฉัน' ป่วย อีกทั้งยังใช้คำว่า 'แค่' อันเป็นคำที่ใช้ลดทอนความสำคัญหรือค่าความหมายของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ดังนั้น การตั้งชื่อเรื่องเช่นนี้ จึงเป็นการทำลายความน่าสะพรึงกลัวของโรคมะเร็งลงไป

ส่วนเรื่อง ๓๖๕ วันมหัศจรรย์ ของ หนู่ย นันทกานต์ แม้ว่าบันทึกเรื่องนี้จะไม่ได้ใช้คำว่ามะเร็งหรือคำที่สื่อถึงมะเร็งมาตั้งชื่อเรื่อง แต่การตั้งชื่อเรื่องดังกล่าวนี้สอดคล้องกับรูปแบบและเนื้อหา กล่าวคือ บันทึกเรื่องนี้ใช้รูปแบบบันทึกประจำวัน เล่าถึงเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้เล่าในระหว่างป่วยเป็นมะเร็ง โดยกินระยะเวลาประมาณ ๑ ปี นับตั้งแต่วันที่เกิดของผู้เล่าซึ่งเป็นเหตุการณ์ก่อนหน้าที่จะพบว่าเป็นมะเร็งเล็กน้อย และไปสิ้นสุดหลังวันเกิดปีถัดมาซึ่งผู้เล่าได้สิ้นสุดกระบวนการรักษาแล้ว แม้เหตุการณ์ต่างๆ จะเกิดขึ้นภายในเวลาเพียง ๑ ปี แต่ก็มีเหตุการณ์ต่างๆ พลิกผันอยู่ตลอดเวลา อีกทั้ง ผู้เล่าก็ยังได้เรียนรู้ถึงคุณค่าของครอบครัวและมิตรภาพจากเพื่อนฝูงที่ตนไม่เคยสนใจมาก่อน ดังนั้น ผู้เล่าจึงรู้สึกว่ ช่วงเวลา ๑ ปีนั้นเป็นเวลาที่มหัศจรรย์สำหรับตนเอง คำว่า 'มหัศจรรย์' นี้เองที่แสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งกับโรคมะเร็งและเร้าให้ผู้อ่านเกิดความสนใจใคร่รู้ถึงความมหัศจรรย์ของการเป็นมะเร็ง อันเป็นสิ่งที่ไม่น่าเป็นไปได้ในความรู้สึกรู้สึกของผู้อ่าน

๔.๔.๖.๒ การตั้งชื่อเรื่องตามเนื้อหา

บันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งที่ตั้งชื่อเรื่องตามเนื้อหา ได้แก่ เมื่อฉันรู้ว่าตัวเองเป็นมะเร็ง ปรากฏการณ์การรักษาแนวธรรมชาติบำบัด, มุมมองของชีวิตที่ผ่านพ้นโรคมะเร็ง, พิชิตมะเร็งด้วยใจ, เมื่อหมอบเป็นมะเร็ง, เมื่อหมอบเป็นมะเร็ง ๒, มะเร็งขึ้นสมอง และ มองชีวิต

ผ่านมะเร็ง การตั้งชื่อเรื่องตามเนื้อหาที่ปรากฏในเรื่องอาจไม่น่าสนใจมากนัก เพียงแต่ทำให้ผู้อ่านทราบเนื้อเรื่องได้โดยสังเขป อย่างไรก็ตาม การตั้งชื่อเรื่องในลักษณะเช่นนี้ก็ยิ่งสื่อความหมายที่น่าสนใจบางประการ ดังจะขอกกล่าวถึงในรายละเอียดดังต่อไปนี้

เมื่อฉันรู้ว่าตัวเองเป็นมะเร็ง ประสบการณ์การรักษาเนื้องอกชนิดร้ายแรง มีเนื้อหาเกี่ยวกับประสบการณ์ของผู้เล่าที่ได้รักษาโรคมะเร็งด้วยตนเองตามแนวทางการรักษาแบบธรรมชาติบำบัดเพียงอย่างเดียว การตั้งชื่อเรื่องดังกล่าวจึงสอดคล้องกับเนื้อหาของเรื่อง อย่างไรก็ตาม ชื่อเรื่องนี้อาจมีความหมายอีกนัยหนึ่งซึ่งสอดคล้องกับเนื้อหาและสื่อถึงแนวคิดของเรื่องด้วยเช่นกัน กล่าวคือ ในตอนท้ายเรื่อง ผู้เล่าได้เรียนรู้ว่าพฤติกรรมและอุปนิสัยของตนนั้นมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้ตนเป็นมะเร็ง ดังนั้น ชื่อเรื่องนี้อาจมีความหมายว่า 'ฉัน' นั่นเองที่เป็นสาเหตุของโรคมะเร็ง หรืออีกความหมายหนึ่ง 'มะเร็ง' ในชื่อเรื่องนี้ไม่ได้หมายถึงโรคมะเร็งเพียงอย่างเดียว แต่มีความหมายนัยประหวัดถึงความบกพร่อง หรือสิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไข 'เมื่อฉันรู้ว่าตัวเองเป็นมะเร็ง' จึงไม่ได้หมายถึง การที่ 'ฉัน' รู้ว่าตัวเองป่วยเป็นโรคมะเร็งเท่านั้น หากแต่ยังหมายถึง การที่ 'ฉัน' ได้รู้ว่าตัวเองมีข้อบกพร่องที่ต้องแก้ไขนั่นเอง

มุมมองของชีวิตที่ผ่านพ้นโรคมะเร็ง เป็นการตั้งชื่อเรื่องตามชื่อภาค ๒ ของเรื่องดังกล่าว ซึ่งนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความคิดเห็นและทัศนคติของผู้เล่าต่อโรคมะเร็งและการรักษา ภายหลังจากที่ได้ผ่านกระบวนการรักษาและหายจากโรคมะเร็งแล้ว ผู้อ่านจะเกิดความสนใจใคร่รู้ถึงความคิดและมุมมองของผู้เล่าต่อโรคมะเร็ง ภายหลังจากที่ได้รับการรักษาและหายจากโรคร้ายนี้แล้ว

พิชิตมะเร็งด้วยใจ เป็นการตั้งชื่อเรื่องที่สอดคล้องกับเนื้อหา เพราะในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งเรื่องนี้ ได้นำเสนอถึงแนวทางการรักษาต่างๆ โดยเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของการกำลังใจเป็นสำคัญ เป็นการสื่อให้เห็นถึงแนวคิดที่ผู้ป่วยโรคมะเร็งนั้นควรจะมีจิตใจเข้มแข็งจึงจะสามารถเอาชนะโรคร้ายนี้ได้

เมื่อหมอเป็นมะเร็ง และเมื่อหมอเป็นมะเร็ง ๒ เนื้อหาในเรื่องเป็นการเล่าประสบการณ์การป่วยเป็นมะเร็งของแพทย์ผู้เชี่ยวชาญการรักษาโรคมะเร็ง ความน่าสนใจของการตั้งชื่อเรื่องในลักษณะนี้ก็คือ หมอในความคิดของคนทั่วไปนั้นย่อมเป็นผู้ที่มีความรู้ในด้านการดูแลสุขภาพเป็นอย่างดี รวมไปถึงย่อมจะรู้ถึงสาเหตุและปัจจัยเสี่ยงของโรคมะเร็ง ดังนั้น หมอ

จะต้องดูแลสุขภาพและมีความเป็นไปได้น้อยที่จะเป็นมะเร็ง ดังนั้น ผู้อ่านก็ย่อมจะต้องสนใจถึงสาเหตุของการป่วยนั้น รวมไปถึงกระบวนการรักษาและการปฏิบัติตนที่ผู้เล่าเลือกใช้ ซึ่งการนำเสนอเนื้อหาดังกล่าวย่อมจะต้องนำเสนอเชื่อว่าบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งทั่วไป เพราะเจ้าของเรื่องเป็นหมอนั่นเอง

มะเร็งขึ้นสมอง เป็นการตั้งชื่อเรื่องตามชนิดของโรคมะเร็งที่ผู้เล่าเป็น นั่นคือ มะเร็งสมอง การตั้งชื่อดังกล่าวก็ทำให้ผู้อ่านสนใจได้เพราะสมองนั้นเป็นอวัยวะสำคัญ หากเป็นมะเร็งแล้วก็ย่อมจะร้ายแรงและน่ากลัวมาก

มองชีวิตผ่านมะเร็ง เป็นบันทึกซึ่งผู้เล่าได้ย้อนรำลึกถึงชีวิตของตนนับตั้งแต่วัยเด็กจนถึงปัจจุบันซึ่งผู้เล่ากำลังป่วยด้วยโรคมะเร็ง ผู้เล่าได้ตระหนักว่าตนเองได้ใช้ชีวิตอย่างผิดพลาดมาโดยตลอด และวิถีชีวิตตลอดจนพฤติกรรมบางอย่างที่ตนประพฤติปฏิบัติมาเกือบตลอดชีวิตนั้นเองที่เป็นสาเหตุของโรคมะเร็ง การทบทวนถึงชีวิตของตนเองครั้งนี้จึงเป็นการเล่าด้วยมุมมองที่ 'ผ่าน' การรับรู้ว่าคุณเองเป็นมะเร็งมาแล้ว ซึ่งหากไม่ได้ป่วยเป็นมะเร็ง ผู้เล่าก็คงไม่มีทัศนคติหรือความคิดดังเช่นที่ได้นำเสนอไปในบันทึกเป็นแน่

อนึ่ง บันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งส่วนใหญ่ซึ่งมักแบ่งเนื้อหาออกเป็นตอนๆ นั้นก็ยังมี การตั้งชื่อตอนให้น่าสนใจอีกด้วย ชื่อตอนส่วนใหญ่มักสอดคล้องกับเนื้อหาในตอนนั้นๆ เช่น คำพิพากษา "คุณเป็นมะเร็ง" จากเรื่อง มุมมองของชีวิตที่ผ่านพ้นโรคมะเร็ง ซึ่งเป็นตอนแรกสุดของเรื่อง กล่าวถึงเหตุการณ์ที่ผู้เล่าได้รู้จากแพทย์ว่าตนเป็นมะเร็ง เป็นต้น

ในบางตอนผู้เขียนก็มักจะใช้คำที่แสดงถึงอารมณ์ขัน สื่อความหมายของการเป็นมะเร็งไปในแง่ดี หรือคำที่ช่วยบรรเทาความร้ายแรงของมะเร็งลงไป ซึ่งมีผลในการสร้างความสนใจผู้อ่านให้เกิดความสงสัยใคร่รู้ เช่น *อ๊วย มะเร็งกัดฉัน และ กันที่ไม่มีรู* จากเรื่อง *เมื่อหมอบเป็นมะเร็ง มะเร็งเพื่อนยาก* จากเรื่อง *เมื่อหมอบเป็นมะเร็ง ภาค ๒ แพ้ย่าแต่ไม่แพ้ใจ* จากเรื่อง *เนื้อร้ายกลายเป็นดี* เป็นต้น

นอกจากนี้ ชื่อตอนบางตอนก็ไม่ได้สื่อความหมายให้รู้เลยว่าเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับมะเร็ง ซึ่งก็จะสามารถสร้างความสนใจของผู้อ่านได้มาก เช่น *หลบหน้อย...นางเอกมา ลมที่พัดหวน* จาก

เรื่อง เนื้อร้ายกลายเป็นดี ภารกิจแมวมอง วิญญาณไปเที่ยว-เดี๋ยวนา จากเรื่อง เมื่อหมอบเป็น มะเร็ง ภาค ๒ บั้นแต่งสุภาพร ๒ คำคืนใต้ผืนฟ้าอาศรม จากเรื่อง เมื่อฉันรู้ว่าตัวเองเป็น มะเร็งฯ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่าบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งทั้ง ๑๓ เรื่องล้วนแล้วแต่มีการตั้งชื่อ เรื่องและการตั้งชื่อตอนที่น่าสนใจ มีการเร้าความสนใจ สร้างความสงสัยให้เกิดแก่ผู้อ่าน และ สื่อความหมายของโรคมะเร็งออกมาในแง่ดี ซึ่งผิดไปจากความคาดหมายของคนโดยทั่วไป ดังนั้น การตั้งชื่อเรื่องและชื่อตอนในลักษณะที่ได้กล่าวมาแล้วนี้ จึงสามารถดึงดูดผู้อ่านให้เกิด ความสนใจใคร่รู้ถึงเนื้อหาของบันทึกเหล่านี้ได้เป็นอย่างดี

๔.๕ กลวิธีการใช้ภาษา

บันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งมักจะใช้การบรรยายหรือการอธิบายเป็นส่วนใหญ่ในการบอกเล่า ประสบการณ์จากความทรงจำถึงเหตุการณ์ในอดีต โดยผู้เขียนมักจะเลือกใช้ถ้อยคำ หรือสำนวน ภาษาที่เรียบง่ายเพื่อให้เหมาะสมกับรูปแบบบันทึกประสบการณ์ส่วนบุคคล และสามารถ ถ่ายทอดเหตุการณ์ได้อย่างกระชับ ชัดเจนถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกได้อย่างสมจริง เพื่อให้ผู้อ่านรู้สึกใกล้ชิดกับเรื่องราวและเกิดความคุ้นเคยกับผู้เล่า นอกจากนี้ ก็ยังมีศิลปะในการ ใช้ภาษาที่น่าสนใจอีกหลายประการ ที่ทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพและอารมณ์ร่วมไปกับเนื้อหาได้ เป็นอย่างดี ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะศึกษากลวิธีการใช้ภาษาในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็ง ดังต่อไปนี้

ในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็ง ผู้เขียนมักจะเลือกใช้บรรยายโวหารเป็นส่วนใหญ่ในการ ถ่ายทอดเหตุการณ์ หรืออธิบายถึงสิ่งต่างๆ อย่างเรียบง่าย ตรงไปตรงมา เพื่อให้เข้าใจง่าย แต่ก็ ยังพบลักษณะของโวหารชนิดอื่นๆ แทรกอยู่เป็นระยะในเรื่อง ทำให้บันทึกดังกล่าวมีสำนวนภาษา ที่ผสมผสานกันหลายรูปแบบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๔.๕.๑ การใช้บรรยายโวหาร

บรรยายโวหารเป็นโวหารที่พบมากที่สุด ในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็ง โดยเป็นกลวิธีการเขียนที่ ให้รายละเอียดของเหตุการณ์และข้อมูลต่างๆ อย่างเป็นลำดับขั้นตอน ใช้สำนวนภาษาที่เรียบง่าย ตรงไปตรงมา สามารถสื่อความหมายได้ชัดเจน

การใช้บรรยายโวหารก็นับว่าเหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาของบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งที่ผู้เล่ามุ่งถ่ายทอดเรื่องราว เหตุการณ์ และความคิด ความรู้สึกของตนอย่างตรงไปตรงมา เพราะจะสามารถให้รายละเอียดได้อย่างเรียบง่าย ชัดเจน มีผลทำให้ผู้อ่านเข้าใจสิ่งที่ผู้เล่าต้องการนำเสนออย่างง่ายดายและรวดเร็ว ตลอดจนเห็นภาพของสิ่งที่ต้องการกล่าวถึงอย่างชัดเจน เสมือนได้อยู่ร่วมกับเหตุการณ์นั้นๆ ด้วยตัวเอง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ฉันเกิดมาในชีวิตไม่เคยเข้ารับการผ่าตัดครั้งใดที่ยิ่งใหญ่ที่สุดเท่ากับครั้งนี้ เมื่อรถเข็นเข้าไปในห้องผ่าตัด ฉันรู้สึกตื่นตาตื่นใจกับอุปกรณ์การแพทย์ทั้งหลาย ดวงไฟส่องสว่างราวกับมีดวงอาทิตย์หลายต่อหลายดวง ช่างนำตื่นตาดังใจอะไรเช่นนี้ ในห้องผ่าตัดเต็มไปด้วยผู้คนใส่ชุดสีเขียว สวมหมวก มีผ้าปิดปากสีเขียวเหมือนกันหมด... ('ภารุ้ง', ๒๕๔๖: ๒๐)

ในเนื้อหาบางตอนก็มักจะมีการใช้บรรยายโวหารเพื่ออธิบายถึงสิ่งต่างๆ อย่างเป็นลำดับขั้นตอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเนื้อหาที่เกี่ยวกับความรู้ต่างๆ ซึ่งผู้เขียนต้องการให้ผู้อ่านได้รับรู้และเข้าใจอย่างละเอียดและเห็นจริง

พยาบาลเข็นเครื่องมือเข้ามา ครั้งแรกจะเป็นการให้น้ำเกลือก่อนแล้วค่อยสลับให้ Mabtara พอ Mabtara หมดก็ให้น้ำเกลือต่อแล้วพัก 1 วัน แล้วค่อยเริ่มให้คีโมต่อ การให้ยากก็เหมือนให้น้ำเกลือทั่วไป ต้องให้ทางสายโดยเจาะเส้นที่ข้อมือ แต่ต้องระมัดระวังไม่ให้เส้นแตก เพราะถ้ายาซึมออกมาจะเป็นอันตรายต่อร่างกายคนที่หาเส้นยากหรือเส้นเล็กเกินไปต้องระวังเป็นพิเศษ (นันทกานต์ ฤทธิวงศ์, ๒๕๔๖: ๑๒๑)

นอกจากนี้ ในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งบางเรื่อง ผู้เล่าก็มักจะนำเสนอเนื้อหาที่ต้องการให้เกิดภาพอันน่ารื่นรมย์ เช่น ความงดงามของธรรมชาติ เป็นต้น ดังนั้น จึงมักพบการใช้โวหารที่มีการให้รายละเอียดของสิ่งต่างๆ มาก มีการสรรคำเพื่อมุ่งให้เกิดจินตภาพ หรือโน้มน้าวให้เกิดความรู้สึกคล้อยตาม โดยอาจมีการขยายความด้วยถ้อยคำพิสดารหรือการใช้ความเปรียบต่างๆ อันเป็นลักษณะของพรรณนาโวหาร แต่พรรณนาโวหารที่ปรากฏในบันทึกเหล่านี้ก็ไม่ใชพรรณนาโวหารแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่เป็นการผสมผสานกันระหว่างบรรยายโวหารและพรรณนา

โวหาร จึงทำให้เกิดโวหารแบบบรรยายถึงพรรณนาโวหาร ดังเช่นในเรื่อง เมื่อฉันรู้ว่าตัวเองเป็น
มะเร็งฯ ผู้เขียนได้ใช้บรรยายถึงพรรณนาโวหารในการกล่าวถึงความมั่งคั่งของธรรมชาติ ผู้อ่าน
จะสามารถมองเห็นภาพของสิ่งที่ผู้เล่าต้องการนำเสนอได้อย่างละเอียดชัดเจน เกิดความรู้สึกร่วม
ไปกับผู้เล่าเรื่อง อีกทั้งยังเปลี่ยนบรรยากาศของเรื่องให้ผ่อนคลายลงไปได้อีกด้วย

เบื้องหลังแนวต้นไม้ที่ล้อมรอบตัวอาคาร ก็ยังมีสระน้ำล้อมรอบอีกชั้นหนึ่ง มีเส้น
เขียวๆ เรียวๆ ของต้นกกสานเสื่อสาด และราวสะพานเรียบๆ ง่ายๆ ที่ทอดข้ามไป
ยังแนวต้นไม้ใหญ่สูงโปร่งของชมพูพันธุ์ทิพย์ตะแบกบานแล้วร่วงสีม่วงสวย และ
สุ่มทุมพุ่มกระถินณรงค์ที่ตกใบเขียวเข้ม มีช่อดอกบางๆ สีเหลือง ยิ่งเวลาฝนตก
ปรอยๆ ด้วยแล้ว ปรอยฝนนุ่มนวลที่ลงมาชะล้างพุ่มใบกิ่งก้านให้ยิ่งเขียวกระจ่าง
สด (สุภาพร พงศ์พฤกษ์, ๒๕๕๐: ๑๓๒)

การใช้บรรยายโวหารในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งจึงทำให้สามารถถ่ายทอดเนื้อหาต่างๆ ของ
เรื่องมาสู่ผู้อ่านได้อย่างเรียบง่าย ตรงไปตรงมา มีผลทำให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาเหล่านั้นได้ง่ายและ
ชัดเจน อีกทั้ง บางครั้งการใช้บรรยายโวหารในการบรรยายถึงขั้นตอนการรักษาต่างๆ ก็ทำให้ผู้อ่าน
มองเห็นภาพของกระบวนการต่างๆ นั้นอย่างเป็นลำดับขั้นตอน ส่วนภาษาที่มีลักษณะบรรยายถึง
พรรณนานั้น แม้จะพบไม่มากนักแต่ก็ช่วยเพิ่มสีสัน และลดความตึงเครียดให้แก่เรื่องได้

๔.๕.๒ การใช้เทศนาโวหาร

ในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งบางเรื่อง ผู้เล่ามักจะนำเสนอข้อคิดหรือหลักธรรมคำสอนต่างๆ
โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำสอนทางพระพุทธศาสนา เพื่อมุ่งสั่งสอนหรือให้ข้อคิดอันเป็นประโยชน์แก่
ผู้อ่าน ดังนั้น ในบันทึกบางเรื่องจึงมักพบว่ามีการใช้เทศนาโวหารอันเป็นโวหารที่มุ่งอบรมสั่งสอน
ชี้ให้เห็นคุณและโทษของสิ่งต่างๆ โดยยกเหตุและผลมาประกอบ เพื่อให้ผู้อ่านเชื่อและเห็นตาม
ได้โดยง่าย นอกจากนี้ การใช้เทศนาโวหารยังทำให้จำนวนโวหารในเรื่องหลากหลายมากขึ้น ดัง
ตัวอย่างต่อไปนี้

ที่เราทุกข์กันอยู่ทุกวันนี้ ก็เป็นเพราะความคิดปรุงแต่งของเรานี้เอง อันที่
จริงแล้ว มันมีการเกิดดับอยู่ในกระแสความคิดนั้น แต่ก็เพราะมันมีการสืบต่อเป็น
สันตติ จึงทำให้รู้สึกเหมือนเป็นเรื่องราวต่อเนื่องกันไปเรื่อยๆ

เราจึงต้องฝึกให้มีสติสัมปชัญญะเพียงพอที่จะมองเห็นความเกิดดับของ
ความรู้สึก ความจำ ความคิดปรุงแต่งที่เราหลงเข้าไปยึดถือนี้ (สุจิตรา จรัสศิลป์,
๒๕๔๑: ๑๒๘)

ไม่เพียงเท่านั้น ในบันทึกบางเรื่อง ผู้เล่าก็มักจะกล่าวถึงความนึกคิดหรือการวิเคราะห์
วิพากษ์วิจารณ์ความคิดของตน หรือบางครั้งก็เป็นเรื่องทั่วๆ ไปในลักษณะการเล่าสู่กันฟัง โดย
มุ่งจะให้ผู้อ่านได้รับข้อคิดอันเป็นประโยชน์ด้วยกัน แต่เนื่องด้วยเนื้อหาที่คล้ายคลึงกับคำสอน
หรือการให้ข้อคิด จึงทำให้สำนวนที่ผู้เล่าใช้กลายเป็นเทศนาโวหารไปโดยปริยาย ดังตัวอย่าง

ความคิดที่ท้อแท้ หดหู่ เศร้าหมอง มักเกิดขึ้นในยามที่เราารู้สึกว่าชีวิตเรา
ย่ำแย่ต่ำต้อยที่สุด แต่ถ้าเรามองไปเบื้องหน้า มองภาพที่เขาแย่ และทุกข์กว่าเรา
เราจะรู้สึกว่าชีวิตนี้ของเรายังดีกว่าเขา ทำไมเราต้องหดหู่ ท้อแท้และโศกเศร้า เรา
มีแต่ต้องลุกขึ้นมามีกำลังใจที่จะเดินต่อไป และกำลังใจนี้แหละที่สำคัญที่สุด
(สุดาทิพย์ เปี่ยมมิตร, ๒๕๔๑: ๖๒)

การใช้เทศนาโวหารจึงทำให้เนื้อหาที่มุ่งให้ข้อคิดต่างๆ นำเสนอมาสู่ผู้อ่านได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ ทำให้ผู้อ่านเข้าใจสิ่งที่ผู้เล่าต้องการกล่าวถึงอย่างชัดเจน และเห็นคล้อยตามได้
โดยง่าย

๔.๕.๓ การสรรคำและการใช้สำนวนโวหารเปรียบเทียบ

ในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งบางเรื่องพบว่ามักจะมีการเลือกใช้ถ้อยคำหรือสำนวนบาง
ประการที่ก่อให้เกิดจินตภาพ ในการกล่าวถึงลักษณะของสิ่งต่างๆ หรืออาการผิดปกติต่างๆ ที่
เกิดขึ้นกับร่างกายของผู้เล่า เพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพตามอย่างชัดเจน ดังตัวอย่าง

...คืนต่อมาจึงหยุดดื่มลูกพวง แต่หยดน้ำสีชมพูหวัชบวนของฉีดยังหาได้หยุดไม่...

(เชิด ทรงศรี, ๒๕๔๖: ๒๖)

คำว่า 'หยดน้ำสีชมพูหัวขบวน' จากตัวอย่างข้างต้น เป็นการเลือกใช้คำที่มีความหมายเปรียบเทียบ โดยเปรียบปลาสาวะหยดแรกกับหัวขบวนรถไฟ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพว่ามีปลาสาวะเพียงหยดแรกเท่านั้นที่มีสีเลือดปนออกมาให้เห็นเป็นสีชมพู แต่หลังจากนั้นปลาสาวะที่ออกมาเป็นสายตามาเหมือนขบวนรถไฟก็เป็นปกติ ผู้อ่านก็พลอยคลายความกังวลไปด้วย นอกจากนี้ การเลือกใช้คำว่า 'หยดน้ำสีชมพู' ดังกล่าวยังดูสวยงาม ยิ่งผลในการแต่งแต้มภาพของการถ่ายปลาสาวะเป็นเลือดให้ดูมีศิลปะ ตรงกันข้ามกับความน่ากลัวหรือสยดสยอง

...โคนขาขวาของมมบวมเป็นสีดำยังกะขาหมูย่างจนไหม้เกรียม เวลาเดินรู้สึกเหมือนมีตัวทากยักษ์จากต่างดาวมาเกาะประกบโคนขา ทำให้ต้องเดินต่างขาแบบไม่สวยงาม... (เชิด ทรงศรี, ๒๕๔๖: ๘๑-๘๒)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้อ่านจะเห็นภาพโคนขาของผู้เล่าที่มีอาการลุกลามของมะเร็งได้อย่างชัดเจน ว่ามีลักษณะบวม ดำคล้ำ ไหม้เกรียม ผิดไปจากสภาพปกติทั่วไปอย่างมาก การใช้ 'ขาหมูย่าง' มาเป็นความเปรียบก็ทำให้ความหมายของความน่ากลัวกลายเป็นความขบขัน เบี่ยงเบนให้นึกถึงภาพอาหารแทน นอกจากนี้ การใช้ความเปรียบว่า 'เหมือนมีตัวทากยักษ์จากต่างดาวมาเกาะประกบโคนขา' ก็ทำให้เห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้นว่าขาของผู้เล่า นั้นบวมมากจนเนื้อบริเวณนั้นพูนเพิ่มออกมา ดูคล้ายมีตัวทากขนาดใหญ่หน้าตาแปลกประหลาดมาเกาะติดอยู่ ทำให้เดินไม่ถนัด ความเปรียบดังกล่าวทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพได้ชัดเจนมาก และการใช้คำว่า 'จากต่างดาว' ก็มีผลทำให้ตัวทากผิดปกตินั้นทันสมัย แปลกประหลาด ชวนมอง ทั้งยังก่อให้เกิดอารมณ์ขันอีกด้วย

นอกจากการใช้โวหารเปรียบเทียบเพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพของอาการผิดปกติต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับร่างกายของผู้เล่าแล้ว ในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งบางเรื่อง ยังมีการใช้ความเปรียบอย่างหลากหลาย เพื่อกล่าวถึงมะเร็ง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

มะเร็ง-ตัวก่อการร้ายยึดพื้นที่ในร่างกายส่วนกลางของมมไว้อย่างเหนียวหนับ และพยายามเขยิบรุกลงใต้...ไปถึงน้องขาขวาเฉียดๆ จะถึงร้อยหวายข้อเท้าอยู่รอมร่อ การโจมตีแบบแทรกซึมของมันทำให้เส้นโลหิตฝอยแตกเป็นปื้นตลอดแนวมะเร็งผ่าน... (เชิด ทรงศรี, ๒๕๔๖: ๑๐๐)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้เล่าได้เลือกใช้คำที่มักพบในบริบทการต่อสู้ทำสงครามกับ ผู้ก่อการร้าย การเปรียบมะเร็งกับ 'ตัวก่อการร้าย' และเปรียบร่างกายของผู้เล่าเป็นเสมือน 'พื้นที่' ที่ถูกรุกรานและครอบครองอย่างมั่นคง ไม่มีทางหลีกเลี่ยง โดยใช้คำว่า 'เหนียวหนับ' มาเพิ่มความหมายขึ้นอีก จากนั้น ตัวก่อการร้ายก็แพร่กระจายจากบริเวณที่เป็นแต่เดิม (ต่อม ลูกหมาก-ผู้วิจัย) และยังรักษาไม่ได้นั้น ลูกกลมไปยังขาจนเกือบถึงข้อเท้าโดยที่ผู้เล่าเองก็ไม่ทัน รู้ตัว ในที่นี้ ผู้เล่าใช้คำว่า 'เขยิบรูลงใต้' และ 'โจมตีแบบแทรกซึม' เพื่อให้สอดคล้องกับภาพ ความเปรียบที่สร้างไว้แต่ต้น การใช้ความเปรียบในตัวอย่างนี้จะทำให้เห็นภาพการเคลื่อนไหว ลูกกลมไปของมะเร็งได้อย่างชัดเจน ในขณะที่เดียวกันก็เลียงจากภาพที่เป็นจริงไปได้ อย่าง แนบเนียน

...แต่ละก็ก่อนก็ดูทำอะไรจะไม่ใคร่ดูต้นอะไรนัก มีสีจางซีดเหมือนมะเร็งแข็งๆ ต่างกับที่
ฉันเคยเห็นในผู้ป่วยคล้ายกันที่ฉันเคยดูแลมา ที่มีก้อนแพร่เป็นดาวกระจายทั้งตับ
และปอด และแต่ละก็ก่อนก็ดูเข้มแข็งดูดีอยู่นัก... (ธันย์ โสภาคย์, ๒๕๔๔: ๙๓)

จากตัวอย่างดังกล่าว ผู้เล่าได้เลือกใช้คำที่ก่อให้เกิดภาพอย่างชัดเจน การใช้คำว่า 'ดูต้น' 'แข็งๆ' และ 'ดูดีอด' อันเป็นคำที่ใช้กล่าวถึงบุคลิกหรืออารมณ์ของมนุษย์ เป็นการใช้นุเคราะห์ฐานเพื่อทำให้มะเร็งมีชีวิต แต่จากตัวอย่างดังกล่าว การกล่าวถึงมะเร็งว่า 'ไม่ใคร่ดูต้น' และ 'มะเร็งแข็งๆ' ทำให้ผู้อ่านเข้าใจและเห็นภาพว่ามะเร็งดังกล่าวไม่ได้ลูกกลมรุนแรง แต่เป็น มะเร็งที่อ่อนแอ หดฤทธิ์เดช ไม่สามารถทำอันตรายใดๆ แก่ร่างกายของผู้เล่าได้ ซึ่งแตกต่างจาก ก้อนมะเร็งที่ผู้เล่าเคยเห็นในผู้ป่วยอื่นๆ ซึ่ง 'แพร่เป็นดาวกระจาย' การใช้คำดังกล่าวได้ก่อให้เกิด ภาพของมะเร็งขนาดเล็กๆ ที่กระจุกกระจายอยู่ในร่างกายโดยไม่อาจควบคุมได้ และคำว่า 'เข้มแข็งดูดีอด' ก็ทำให้เห็นภาพว่ามะเร็งนั้นมีความรุนแรง ลูกกลมไปเป็นจำนวนมาก และสามารถจะก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกายได้อย่างรุนแรง โวหารภาพพจน์ดังกล่าวข้างต้นจึงทำให้ ผู้อ่านเกิดจินตภาพชัดเจน ในขณะเดียวกันก็รับรู้ได้ว่ามะเร็งที่ผู้เล่าเป็นอยู่นั้นไม่ร้ายแรงมากนัก

นอกจากนี้ การสรรคำใช้และการใช้ความเปรียบ ในผู้ป่วยโรคมะเร็งบางเรื่อง ยังอาจทำให้ เกิดอารมณ์ขันได้ด้วยเช่นกัน ดังตัวอย่าง

“เป็นไง...เจ็บมากอะนะ ที่เมื่อก่อนละซ่านัก ทำให้ผู้หญิงท้อง-คลอดลูก...
ตอนผู้หญิงท้องเขาเจ็บยิ่งกว่าแก้หลายเท่า นี่เป็นกรรมสนองกรรมแค่นิดหน่อย
เอง ทรรับกรรมซีไ้วย-ไ้ก้ล้วย!

...ไ้ก้ล้วยหรือกระบอกฉีมันไม่เคยได้เถียงผมเลยสักคำ...เฉยมาก
ละห้อยเชียว สุดท่ายปล่อยน้ำตาหยดต้งๆ อย่างสำนึกผิดและขออภัยแม่ของลูก
ทุกคน (เชิด ทรงศรี, ๒๕๔๖: ๙๒)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้เล่าได้ใช้ถ้อยคำและความเปรียบเสมือนหนึ่งอวัยวะนั้นมีชีวิต
เข้าใจ และตอบสนองต่อคำพูดของผู้เล่าได้ จากคำพูดของผู้เล่าทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพของ
อวัยวะเพศชายที่แต่เดิมเคยมีประสิทธิภาพ ทรงพลังควรค่าแก่ความภาคภูมิใจในความเป็นชาย
กลายเป็นหมดฤทธิ์เดช เสื่อมสมรรถภาพจากการเป็นผู้แพร่พันธุ์ กลับกลายเป็นพ่ายแพ้และ
สำนึกผิด ในข้อความว่า ‘ละห้อย’ และ ‘ปล่อยน้ำตาหยดต้งๆ อย่างสำนึกผิดและขออภัยแม่ของ
ลูกทุกคน’ ผู้อ่านจะเกิดจินตภาพถึงสภาพของอวัยวะดังกล่าวอย่างชัดเจน นอกจากนี้ การที่ผู้เล่า
พูดกับอวัยวะของตนด้วยน้ำเสียงเยาะหยัน และเรียกว่า ‘ไ้ก้ล้วย’ ยังช่วยเสริมจินตภาพและ
นำไปสู่อารมณ์ขันได้อย่างดี

อนึ่ง ในบันทึกบางเรื่องยังพบการใช้โวหารเปรียบเทียบในลักษณะอุปมาโวหาร ในการสื่อ
ความคิดที่เป็นนามธรรม เช่น ความคิดเกี่ยวกับชีวิตและความตาย ให้เป็นรูปธรรม ดังตัวอย่าง

ชีวิตเปรียบเสมือนการแสดงละคร โลกเป็นดั่งโรงละครโรงใหญ่ ทุกชีวิต
เป็นผู้แสดงที่มีสิทธิเสรีภาพในการเลือกบทละครชีวิตของตนเองได้ตามความ
ปรารถนา บางคนพอใจที่จะแสดงเป็นพระเอก นางเอก ผู้ร้าย ตัวอิจฉา แต่ละ
คนก็แสดงไปตามลีลาจังหวะของชีวิต เมื่อเวลานั้นมาถึงผู้แสดงแต่ละคนก็ต้อง
กล่าวคำอำลา พร้อมทั้งก้าวลงจากเวทีไปที่ละคนที่ละคน ไม่มีผู้แสดงใดเลยที่จะ
เป็นดาวค้างฟ้าอยู่ได้ตลอดไป (สุจิตรา จรัสศิลป์, ๒๕๔๑: ๑๑-๑๒)

การใช้อุปมาโวหารเปรียบเทียบชีวิตกับการแสดงละครและเปรียบมนุษย์กับผู้แสดงนั้น
ปรากฏอยู่บ่อยๆ ในงานเขียนทั่วไป ซึ่งมักจะสื่อสารความคิดที่ว่าชีวิตของคนเรานั้นไม่ใช่เรื่องจริง
ไม่มีอะไรคงอยู่ได้ตลอดไป ทุกคนจึงต้องเล่นไปตามบทบาทของตนคล้ายกับผู้แสดง และใน

ท้ายที่สุดของชีวิต ทุกคนต่างก็ต้องเลิกแสดงและจากโลกนี้ไป ในขณะที่เดียวกัน ผู้เล่ายังใช้คำบาง คำเสริมเข้ามาเพื่อขยายความไปตามความคิดที่เพิ่มเติมขึ้นว่า 'สิทธิเสรีภาพ' ในการเลือกบทละครชีวิตของตนตามปรารถนา ซึ่งทำให้ความหมายดีขึ้น ในชีวิตจริงคนมีสถานะดีกว่าผู้แสดง ตรงที่ในชีวิตจริงนั้นผู้แสดงคือเรามี 'สิทธิเสรีภาพ' ส่วนการใช้คำว่า 'ดาวค้างฟ้า' ก็เหมาะกับบริบทการเปรียบเทียบที่ผ่านมา เพราะดาวค้างฟ้านั้นมักจะใช้หมายถึงดาราทิโดงดังอย่างยาวนาน แม้จะเล่นละครมาแล้วหลายเรื่องก็ยังคงได้รับความนิยมไม่เสื่อมคลาย แต่ในที่นี้ ได้เปรียบว่าชีวิตจริงนั้นก็ไม่มีใครที่จะยืนยงในการเล่น 'บทบาท' ได้ตลอดไป คนทุกคนล้วนแต่จะต้อง 'ยุติบทบาท' คือถึงแก่ความตายด้วยกันทั้งสิ้น

เมื่อกระทำแต่ละความดีงาม ชีวิตนี้ก็เต็มไปด้วยสาระ และเมื่อตายไปก็มี
คุณค่าเหลือทิ้งไว้เป็นประโยชน์แก่คนภายหลังด้วย ดังท่านผู้รู้ได้กล่าวไว้ว่า

เปลวเทียนละลายแท่ง

ยังเปล่งแสงอันอำไพ

ชีวิตมลายไป

เหลืออะไรทิ้งไว้แทน

(สุจิตรา จรัสศิลป์, ๒๕๔๑: ๑๓)

จากตัวอย่าง ผู้เล่าได้กล่าวถึงการมีชีวิตที่ควรจะทำแต่ความดีเพื่อให้คงประโยชน์ไว้เมื่อตายไปแล้ว และได้อาศัยความเปรียบจากบทกลอนดังกล่าวมาอธิบายความข้างต้นให้ชัดเจนยิ่งขึ้น คือเปรียบเทียบกับชีวิต ว่าเทียนและชีวิตนั้นต่างก็มีการใช้สอยจนตัวเองสูญสิ้นไปด้วยผลของการใช้สอยนั้น ในขณะที่เทียนถูกจุดเพื่อใช้สอยและละลายไปนั้น ก็ได้ให้แสงสว่างเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น ในทำนองเดียวกันกับชีวิตมนุษย์ที่มีการดำเนินชีวิตผ่านกาลเวลา ชีวิตของเราก็หมดสิ้นลงคล้ายกับการละลายของเทียน แต่เราก็สามารถยังประโยชน์ให้ผู้อื่นและสังคมได้ สิ่งที่แตกต่างกันในความเปรียบดังกล่าวก็คือ เทียนนั้นเมื่อละลายจนดับมอดแล้วก็ไม่มีอะไรเหลือไว้อีก แต่ชีวิตคนนั้นเหลือบางสิ่งบางอย่าง ซึ่งผู้เขียนใช้คำว่า 'อะไร' ทิ้งไว้เป็นประโยชน์แก่โลกสืบไป

นอกจากการใช้โวหารเปรียบเทียบข้างต้นแล้ว ในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งบางเรื่องยังมีการใช้ความเปรียบในลักษณะการอ้างถึง (allusion)

การอ้างถึง หมายถึง การกล่าวถึงเรื่องนอกเหนือเรื่องที่เขียน (ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๕: ๑๓) เพื่อยกเป็นตัวอย่างประกอบการบรรยายถึงสิ่งต่างๆ เช่น นิทาน เหตุการณ์อื่นๆ เป็นต้น ในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งบางเรื่อง ผู้เล่าก็มักจะอ้างถึงนิทาน หรือเรื่องราวอื่นๆ เพื่อนำเสนอความคิด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ฉันเริ่มคิดถึงข้อดีของการเจ็บป่วย อย่างน้อยๆ ฉันก็ได้ใช้หนี้กรรมไปบางส่วนแล้ว ถ้าฉันต้องจากไปก็คงไปอย่างเบาตัว ซึ่งเป็นการดีกว่าที่จะต้องไปพบทุกข์ทรมานเมื่อตายไปแล้ว หรือต้องชดใช้กรรมในชาติต่อไป ดังที่พระพุทธองค์ได้ทรงตรัสไว้ในพระไตรปิฎก ฉันมีรายละเอียดในองคุลีมาลสูตร... (‘ภารุ้ง’, ๒๕๔๖: ๑๔)

จากตัวอย่างดังกล่าว ผู้เล่าได้อ้างถึง องคุลีมาลสูตร ซึ่งมีเรื่องราวเกี่ยวกับองคุลีมาลจอมใจรฆ่าคนเพื่อตัดนิ้วมือไปทำสร้อยคอ ผู้อ่านซึ่งเป็นพุทธศาสนิกชนย่อมรู้จักองคุลีมาลดีและเข้าใจได้ว่าผู้เล่าต้องการกล่าวถึงเปรียบเทียบการเป็นมะเร็งของตนว่าเป็นการชดใช้กรรมให้หมดไปในชาตินี้ เพื่อจะไม่ต้องรับกรรมอีกต่อไปเมื่อตายไปหรือเมื่อไปเกิดในชาติหน้า ตามที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสกับพระองคุลีมาลซึ่งมาทูลถามพระพุทธองค์หลังจากโดนชาวบ้านเอาก้อนหินขว้างเพราะความหวาดกลัวและเกลียดชัง แต่หากผู้อ่านคนใดยังไม่ทราบเรื่องราวโดยตลอด ผู้เล่าก็ได้ยกมาประกอบเอาไว้แล้ว การอ้างถึงจึงเป็นการใช้กวีโวหารเพื่ออธิบายความคิดต่างๆ ให้ชัดเจนและน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

ในเรื่อง เมื่อหมอมะเร็ง ๒ เมื่อผู้เล่าทราบว่าตนเป็นมะเร็งก็ไม่ต้องการจะรับเคมีบำบัดหรือการฉายรังสี จึงได้หว่านล้อมให้แพทย์ผู้ทำการรักษาเชื่อถึงผลร้ายของการรักษาด้วยวิธีดังกล่าว โดยการเล่านิทานเรื่อง ‘ปลวกขึ้นบ้าน’ ให้ฟัง

ฉันจึงเล่านิทานเรื่อง “ปลวกขึ้นบ้าน” ให้พวกเขาฟัง

“ที่บ้านสวนของฉันมีปลวกเดินอยู่รอบบ้านและใต้ถุนบ้าน ฉันจึงนำน้ำยาฆ่าปลวกไปพ่นใส่จอมปลวกและตัวปลวกที่เดินเกะกะเป็นพักๆ ปรากฏว่าปลวกตามพื้นดินหายหน้าไป

และในเดือนต่อมา พบว่า มันปากกองทัพจุโจมบุกทะลวงเข้าไปถึงห้องนอน และกำลังยกกองขึ้นหลังคา

ไม่ต้องสงสัยเลยว่าการใช้ยาฉีดฆ่าปลวกได้ช่วยยู่ให้พวกมันก้าวร้าวโกรธเคืองฉุนมาก จึงหาทางล้างแค้น เอาให้บ้านพังไปเลยแล้วกัน

บ้านพังจริงโดยฉันต้องจ้างช่างมารื้อฝาและฝ้าเพดาน แล้วซ่อมใหม่เกือบทั้งหลัง ก่อนตามช่างกำจัดปลวกมาอัดน้ำยาลงดินรอบบ้าน”

“ปลวกต้องอาศัยน้ำเป็นปัจจัยดำรงชีวิต ถ้าน้ำในดินมีพิษ มันก็อยู่ไม่ได้ ต้องตายหมดทั้งโขยง ช่างกำจัดปลวกอธิบาย และที่สำคัญนั้น อย่าไปฉีดสารเคมีให้มันตายเป็นบางส่วน เพราะส่วนที่เหลืออยู่มันจะดุร้าย บุกทะลวงเป็นการใหญ่ จะฉีดยาอย่างไรก็เอาพวกมันไม่อยู่” (ธันย์ โสภาคย์, ๒๕๔๓: ๒๒)

ผู้เล่าได้อ้างถึงนิทานเรื่อง ‘ปลวกขึ้นบ้าน’ ก็เพื่อแสดงความคิดว่าการกำจัดมะเร็งโดยการให้เคมีบำบัดหรือการฉายรังสีนั้นก็เหมือนการกำจัดปลวกโดยการใช้สารเคมี อาจทำให้ปลวกหายไปเพียงชั่วคราว วิธีการรักษามะเร็งดังกล่าวก็เหมือนกันเพราะไม่อาจทำลายมะเร็งได้หมด และอาจทำให้มะเร็งที่เหลือลุกลามแพร่กระจายไปได้รวดเร็วกว่าเดิม เหมือนกับปลวกที่ย้ายที่ไปส่วนอื่นของบ้าน โดยที่ตอนแรกเจ้าของบ้านก็มองไม่เห็น จากนั้นก็เสนอแนวทางที่ดีกว่าก็คือ การใช้อาหารและวิถีปฏิบัติแบบชีวจิตในการรักษามะเร็งของตน

การใช้การอ้างถึงเช่นนี้ จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจความคิดที่ผู้เล่าต้องการนำเสนอได้ง่าย โดยการอาศัยความหมายจากเรื่องที่อ้างถึงนั่นเอง นอกจากนี้ ก็ยังทำให้เรื่องราวหลากหลาย น่าสนใจมากขึ้น ทำให้เกิดความเพลิดเพลินในการอ่าน

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า การใช้สำนวนโวหารในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งมีความหลากหลาย เหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาเป็นอันมาก อีกทั้งยังทำให้เนื้อหาต่างๆ ในบันทึกเหล่านี้สามารถสื่อมาถึงผู้อ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวต่างๆ ที่ผู้เล่ากล่าวถึงได้อย่างชัดเจนและมองเห็นภาพ รวมทั้งเกิดอารมณ์ความรู้สึกร่วม คล้อยตามเรื่องราวต่างๆ ได้โดยง่าย

๔.๕.๔ การใช้สำนวนภาษาพูด

ภาษาพูด หมายถึง ภาษาที่สื่อสารโดยการพูด อย่างไม่เป็นทางการ เป็นภาษาที่ใช้สะดวก ง่าย กะทัดรัดและเป็นกันเอง ในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งมีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องราวประสบการณ์ส่วนบุคคลของผู้เล่าเอง ดังนั้น จึงมักพบว่าผู้เล่าได้ใช้สำนวนภาษาพูดในลักษณะต่างๆ คล้ายคลึงกับที่เราใช้พูดคุยกันในชีวิตประจำวัน ผู้อ่านจะรู้สึกเหมือนผู้เล่านั้นได้เล่าเรื่องส่วนบุคคลให้ฟังด้วยตนเองและอย่างสนิทสนมคุ้นเคย

ในบันทึกบางเรื่อง พบว่าผู้เล่ามักจะเล่าเรื่องอย่างมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อ่าน เหมือนมีผู้อ่านมานั่งฟังอยู่ด้วย ดังตัวอย่าง

...ผู้ป่วยมะเร็งทุกคนคะ...ไม่ต้องกลัวยาเคมีบำบัดกันหรอกนะคะ ทำใจให้เข้มแข็ง เตรียมร่างกายให้พร้อม พร้อมจะต่อสู้และรับการรักษาจากหมอ มันไม่มีอะไรที่จะน่ากลัวไปกว่าที่พวกคุณเคยคิดกันไปเองหรอกคะ

ขอตัวไปกินต่อนะคะ...อิอิ (ศิริลักษณ์ อุ้นตรงจิตร, ๒๕๔๙: ๕๕)

นอกจากนี้ ในบันทึกบางเรื่องผู้เล่าก็เล่าเรื่องเหมือนผู้อ่านได้ร่วมได้ตอบการสนทนาด้วย ดังตัวอย่าง

งล่ะสิว่าป่วยเป็นโรคมะเร็งจะต้องไปหาหมอฟันทำไมวะ...

บอกให้ก็ได้ค่ะว่า ผู้ป่วยมะเร็งหรือโรคต่างๆ ที่ต้องเข้ารับการผ่าตัด หรือยาเคมีบำบัดต้องได้รับการทำฟันให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ที่สุด... (ศิริลักษณ์ อุ้นตรงจิตร, ๒๕๔๙: ๓๘)

นอกจากนี้ ก็ยังพบว่าผู้เล่าได้ใช้สำนวนภาษาพูดลักษณะต่างๆ อย่างหลากหลาย เพื่อให้เกิดความสมจริงเหมือนผู้เล่ามานั่งพูดคุยและเล่าประสบการณ์ต่างๆ ให้ฟังด้วยตนเอง

เรื่องไลฟ์สไตล์นะชัวร์คะ ฉันใช้ร่างกายในการทำงานมากไปหน่อย เลยพักผ่อนน้อยเป็นประจำ...ยิ่งสี่ปีหลังทำงานกับเอเจนซีระดับไฟว์สตาร์... (สุดรัก สุวรรณชัยรบ, ๒๕๔๙: ๔๐)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่าผู้เล่าได้ใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ ได้แก่ ไลฟ์สไตล์ (Lifestyle) ชัวร์ (sure) เอเจนซี (agency) และไฟว์สตาร์ (five stars) ในการเล่าเรื่อง ในสังคมไทยนั้นเรารับเอาคำศัพท์ภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษมาปรับใช้มานานแล้ว จนคำบางคำเราก็ค่อนข้างคุ้นเคยและเข้าใจความหมายเป็นอย่างดี และมักจะใช้ทับศัพท์กันอยู่เสมอในการสนทนาในชีวิตประจำวัน ดังนั้น ถ้อยคำเหล่านี้ผู้เล่าก็อาจจะใช้พูดคุยสนทนาอยู่แล้ว เมื่อเล่าถึงเรื่องราวของตัวเองก็ได้ใช้ภาษาพูดในลักษณะเดียวกัน ทำให้เรื่องเกิดความสมจริงมากขึ้น

...ไม่คิดพลาดกลัวความแคบและเสียงสียี่มกียตอนเอ๊กชเรย์ เพลงวัยรุ่นที่ให้ฟังผมก็ชอบอยู่หรอกครับ แต่ยังจินตนาการเตลิดเปิดเปิงไปถึงว่า นี่เรากำลังนอนแหงแก๊วแข็งที่อยู่ออยู่ในลินชักเก็บศพ... (เชิด ทรงศรี, ๒๕๔๖: ๓๒)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่าผู้เล่าได้ใช้คำสแลงในการเล่าเรื่องด้วย ทำให้เนื้อหาของเรื่องเป็นกันเองมากขึ้น คำสแลงเป็นคำที่มักจะใช้กันในภาษาพูดหรือในการสนทนากับบุคคลใกล้ชิด มีความหมายเฉพาะในสังคมใดสังคมหนึ่ง หรือในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ในที่นี้ได้แก่คำว่า 'สียี่มกีย' ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายถึง นกตัว สันนิษฐานว่ามีที่มาจากภาพยนตร์ผีแนวตลกในอดีตเรื่อง 'สียี่มกีย' ส่วนคำว่า 'เตลิดเปิดเปิง' และ 'นอนแหงแก๊ว' ก็ทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพและรับรู้ได้ถึงความรู้สึกของผู้เล่าที่หวาดกลัวการฉายรังสีซึ่งต้องเข้าไปอยู่ในที่แคบคล้ายโลงศพได้อย่างชัดเจน ในขณะที่เดียวกันก็ยังทำให้เกิดอารมณ์ขันอีกด้วย

...จิตตกได้ มันก็ฟูได้คะ มันอยู่ที่ตัวเราทำตัวเอง ให้จิตตกหรือจะทำให้ตัวเองจิตฟู... (สุดรัก สุวรรณชัยรบ, ๒๕๔๙: ๙๒)

จากตัวอย่างข้างต้น คำว่า 'จิตตก' เป็นคำสแลงถึงความเปรียบ คือหมายถึงจิตใจที่มีระดับต่ำลงอันเกิดจากความรู้สึกโศกเศร้า หดหู่ และยังกินความหมายกว้างไปถึงความรู้สึกในด้านลบหลายประการ ส่วน 'จิตฟู' เป็นคำที่ผู้เล่าเรื่องสร้างคำขึ้นเอง โดยใช้คำว่า 'ฟู' ในความหมาย

เดียวกับคำว่า ฟุ้งฟอง ฯลฯ เพื่อให้เกิดความหมายในทางตรงข้ามกับคำว่า 'จิตตก' คือหมายถึง จิตใจที่ร่าเริง มีความสุข การใช้คำสแลงทั้ง ๒ คำข้างต้น ทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพและรับรู้ความหมายของคำได้จากจินตภาพนั้นอย่างชัดเจน นอกจากนี้คำว่า 'จิตฟู' ยังอาจก่อให้เกิดอารมณ์ขัน เพราะคำดังกล่าวไม่ได้ใช้กันทั่วไป หากแต่เป็นคำที่ผู้เขียนเลือกใช้เองเพื่อให้ความหมายตรงกันข้ามกับคำว่า 'จิตตก' นั่นเอง

การใช้คำสแลงจึงทำให้เนื้อหาดูสมจริงมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังมีผลให้เรื่องราวต่างๆ ในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งที่น่าจะเคร่งเครียด น่ากลัวหรือทำให้เกิดความหดหู่ เช่น กระบวนการทางการแพทย์ สภาพร่างกายของผู้เล่าที่ได้รับผลจากโรคมะเร็ง ความรู้สึกต่อการป่วยของตน เป็นต้น ผ่อนคลายความเคร่งเครียดลงไป นอกจากนี้ คำสแลงบางคำยังอาจก่อให้เกิดจินตภาพและอารมณ์ขันได้อีกด้วย

นอกจากนี้ ในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งก็ยังพบว่ามีการใช้ภาษาปากอีกด้วย ภาษาปากเป็นภาษาที่เราใช้พูดกันอยู่ในชีวิตประจำวัน ไม่ต้องมีความพิถีพิถันการเลือกใช้คำมากนัก และแสดงให้เห็นถึงความสนิทสนมใกล้ชิดกันของผู้พูดและผู้ฟังได้เป็นอย่างดี การใช้ภาษาปากในบันทึกเหล่านี้มักปรากฏในบริบทการสนทนาที่จำลองมาจากสถานการณ์ต่างๆ ทำให้บทสนทนานั้นดูสมจริง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...แต่พอท่านม้วยทรงเห็นผม ทรงตะโกนสั่งคนของท่านลั่น...

"เฮ้ย เอาของเยี่ยมกลับ-กลับไว้อย...กูไม่เห็นเข็ดมันเป็นท่าอะไรเลย..."

(เชิด ทรงศรี, ๒๕๔๖: ๒๒)

"เฮ้ อ้วนไว้อย อ้าวท่าจะแยไว้อย มีอาการบวมที่คอและที่ขาหนีบ" ผมบอก

"อ้อ ข้ารู้แล้วโดยไม่ต้องตรวจ คงเป็นฝีประจำรอย ส่วนที่ขาหนีบคงจะเป็นพวกฝีมะม่วง เฮ้ ยังไม่ถึงหน้ามะม่วง ทำไมมะม่วงมาออกที่ขาหนีบเฮ็งได้ หว่า"

"ทะเลิ่ง...ประเดี้ยวโดนตะ เป็นถึงหมอใหญ่แล้วยังทะเลิ่งไม่หาย อ้าวป่วยจริง ๆ ลือรู้ใหม่ ไม่ใช่พูดเล่นนะเว้ย" (ปัญญา ฤกษ์อุไร, ๒๕๔๓: ๑๕-๑๖)

จากทั้ง ๒ ตัวอย่างที่ยกมานี้ จะเห็นได้ว่ามีการใช้ภาษาปากในบริบทการสนทนา ทำให้บทสนทนานั้นดูสมจริงมากขึ้น เพราะการพูดคุยกันระหว่างเพื่อนหรือคนที่มีความสนิทสนมต่อกัน ก็ย่อมจะต้องใช้ภาษาที่ไม่เป็นทางการ นอกจากนี้ การใช้ภาษาปากยังทำให้ผู้อ่านรู้สึกร่วมไปกับบทสนทนาเสมือนได้อยู่ร่วมในเหตุการณ์ นอกจากนี้ จากตัวอย่างที่ ๒ การใช้ภาษาปากกับการสนทนาเรื่องเคร่งเครียด ดังเช่น อาการป่วยของผู้เล่า ยังทำให้เนื้อเรื่องผ่อนคลายลงไป ไม่น่ากลัวหรือน่าวิตกกังวลมากนัก อีกทั้งยังก่อให้เกิดอารมณ์ขันอีกด้วย

ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งนั้น มีการเลือกใช้คำและสำนวนภาษาเรียบง่าย ตรงไปตรงมา และให้รายละเอียดอย่างชัดเจน ทั้งนี้ยังพบการใช้ภาษาพูดเหมือนที่เราใช้พูดหรือสนทนากันอยู่ในชีวิตประจำวัน เช่น คำทับศัพท์ คำสแลง ภาษาปาก เป็นต้น การใช้คำหรือสำนวนภาษาเช่นนี้ จะทำให้เรื่องราวในบันทึกดูสมจริง เสมือนมาจากบันทึกส่วนบุคคลของผู้เล่า มีผลให้ผู้อ่านใกล้ชิดกับเรื่อง เสมือนได้ฟังเรื่องราวต่างๆ จากปากของผู้เล่าโดยตรง นอกจากนี้ ยังทำให้เนื้อหาของผู้ป่วยโรคมะเร็งที่น่าจะเคร่งเครียดหรือก่อให้เกิดความรู้สึกหดหู่ หรือน่าเกลียดน่ากลัวนั้นผ่อนคลายลงไป อีกทั้งคำและสำนวนเปรียบเทียบบางประการยังก่อให้เกิดจินตภาพและความรู้สึกร่วม ผู้อ่านจะเข้าใจเรื่องราวต่างๆ ได้อย่างชัดเจน และอาจเกิดอารมณ์ขัน ทำให้บันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งเป็นเรื่องที่สนุกสนาน เพลิดเพลิน และมีวรรณศิลป์ได้เช่นเดียวกับเรื่องอ่านเล่นอื่นๆ

กล่าวโดยสรุป บันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งเป็นวรรณกรรมที่มีการใช้ศิลปะการประพันธ์ได้อย่างหลากหลายและน่าสนใจมาก โดยมีการนำเอาบันทึกรูปแบบต่างๆ มาใช้ในการนำเสนอ ทำให้เกิดความสมจริง น่าเชื่อถือ อีกทั้งยังนำเอากลวิธีการดำเนินเรื่องแบบบันเทิงคดีมาใช้ในการสร้างตัวเรื่อง ทำให้เรื่องราวต่างๆ น่าตื่นเต้น ขวนติดตาม คล้ายนวนิยายหรือเรื่องสั้น ผู้เล่าเรื่องในบันทึกเหล่านี้ก็มีความเหมาะสมกับการนำเสนอเรื่องราวต่างๆ ได้อย่างสำคัญ อีกทั้งยังมีผลให้เรื่องราวเหล่านั้นสมจริง น่าเชื่อถืออีกด้วย ส่วนในด้านกลวิธีการนำเสนอนั้นก็นับว่ามีความหลากหลายเป็นอย่างมาก ทำให้สามารถสื่อสารเนื้อหาต่างๆ ที่แตกต่างกันมาสู่ผู้อ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังทำให้บันทึกมีความแปลกใหม่ ทันสมัย น่าสนใจ และที่สำคัญก็คือทำให้สามารถสื่อเนื้อหาที่เคร่งเครียดมาสู่ผู้อ่านได้อย่างผ่อนคลาย นอกจากนี้ กลวิธีการใช้ภาษาในบันทึกผู้ป่วยโรคมะเร็งก็ยิ่งทำให้บันทึกเหล่านี้เกิดความสมจริงเสมือนผู้อ่านได้อยู่ร่วมหรือประสบเหตุการณ์ต่างๆ นั้นด้วยตัวเอง ผู้อ่านจะได้รับสารอย่างละเอียด ครบถ้วน และยิ่งก่อให้เกิดการประเทืองอารมณ์อีกด้วย